

TUTKIMUS

Tomi Venho

DEMOKRATIAA EUROILLA

Valtuustoryhmien ja puolueiden rahoitus
hyvinvointialueilla

Tomi Venho

DEMOKRATIAA EUROILLA
Valtuustoryhmien ja puolueiden
rahoitus hyvinvointialueilla

KAKS – KUNNALLISALAN KEHITTÄMISSÄÄTIÖ

Kunnallissalan kehittämissäätiön
Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 129
© Pole-Kuntatieto Oy ja kirjoittajat

ISBN 978-952-349-158-8 (pdf)
ISSN 1235-6956

Sisällys

1	JOHDANTO	6
1.1	Tausta.....	6
1.2	Tutkimustehtävä.....	8
1.3	Aineistot ja lähteet	11
2	PUOLUEVEROT	13
2.1	Tausta ja normit	13
2.2	Puolueverojen määrä alueittain	16
2.3	Puolueverojen määrä puolueittain	21
3	VALTUUSTORYHMIEN TUET	27
3.1	Tausta ja normit	27
3.2	Valtuustoryhmätukien määrä alueittain	30
3.3	Valtuustoryhmätukien määrä puolueittain	34
3.4	Valtuustoryhmätukien käyttö.....	38
3.5	Valtuustoryhmätukien valvonta.....	49
4	YLEISET JÄRJESTÖAVUSTUKSET TUEN MAHDOLLISENA LÄHTEENÄ.....	53
4.1	Tausta ja normit	53
4.2	Hyvinvointialueiden järjestöavustukset.....	55
5	HYVINVOINTIALUEIDEN PUOLUETUKIJÄRJESTELMÄ.....	61
5.1	Tukijärjestelmän yleiskuva	61
5.2	Hyvinvointialueiden tuki ja puoluepiirien talous.....	62
5.3	Hyvinvointialueiden tuki osana suomalaista puoluetukijärjestelmää	75
	Lähteet	85
	Liitteet	88

1 Johdanto

1.1 Tausta

Lähes parikymmentä vuotta kestänyt ja usean eri hallituksen ohjelmaan sisältynyt sosiaali- ja terveystalouden kokonaisuudistus saatiin maaliin vaalikaudella 2019–2023. Uudessa mallissa sote- ja pelastusalan palvelut sovitettiin maakunnallisiin mittoihin rakentuville hyvinvointialueille. Asiaa koskeva laki hyvinvointialueesta (611/2021) astui porrastetusti voimaan vuosina 2021–2022, ja uudet hyvinvointialueet aloittivat varsinaisen toimintansa vuoden 2023 alusta lähtien.

Valtioneuvoston julkaisemassa oppaassa (2021, 4) uudistuksen pääpiirteet oli tiivistetty seuraavasti:

Vuonna 2019 toimeen astuneen hallituksen ohjelman ”mukaan toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistus. Se on Suomen historian yksi merkittävimmistä hallinnollisista uudistuksista. Vuoden 2023 alusta lukien vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä siirtyy kunnilta ja kuntayhtymiltä 21 hyvinvointialueelle.”

Pääosa hyvinvointialueista rakennettiin maakunnallisten (18) rajojen mukaan. Poikkeuksen muodostaa Uusimaa, joka jaettiin neljään eri alueeseen. Siten kokonaisuus sisältää 21 hyvinvointialuetta. Kaikki Suomen kunnat kuuluvat johonkin alueeseen, mutta Helsingin kaupungille osoitettiin palvelujen itsellinen järjestämisvastuu. Lisäksi Ahvenanmaan maakunta toimii omana ja erillisenä kokonaisuutenaan.

Hyvinvointialueet on määritelty kunnista ja valtiosta erillisiksi julkisoikeudelliseksi yhteisöiksi, joilla on itsehallinto. Ne toimivat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestäjinä ja pääasiallisina tuottajina, joten toimialueet kattavat huomattavan osan suomalaisten kaikista palveluista. Alueet toimivat monella tavalla myös yhteistyössä niin toistensa kuin kuntien

kanssa. Lisäksi tarkoituksena on, että yksityiset toimijat ja kolmas sektori täydentävät alueiden palveluvalikoimaa. Toisaalta taas lukuisat kuntien palvelut, kuten koulutus- ja varhaiskasvatus, kulttuuri-, nuoriso- ja liikunta- palvelut sekä yhdyskuntasuunnittelu, säilytettiin paikallisella tasolla.

Uudistus vaikuttaa huomattavasti myös kuntien talouteen. Niiden vastuulta siirtyi alkuperäisten laskelmien perusteella yli 20 miljardia euroa vuodessa alueille, joiden talous perustuu pääosin valtion määrittämään ja myöntämään rahoitukseen. Vuonna 2026 alueiden rahoitukseksi koko maan tasolla on ilmoitettu jo yli 27 miljardia euroa¹. Alueiden rahoitukseen sovelletaan yleiskatteellisuuden periaatetta, eli alueet voivat itsehallintonsa nojalla ilman etukäteistä määräystä päättää siitä, miten ja mihin ne käyttävät rahoitustaan niille määrättyjä tehtäviä hoitaessaan.

Hyvinvointialueita koskeva uudistus on muokannut monin tavoin Suomen poliittista järjestelmää. Ensi sijassa kyse on sote-palveluiden järjestämisestä, minkä ohella on muokattu laajalti hallinnon rakenteita. Samalla yhtenä keskeisenä tavoitteena on ollut vastata julkisen talouden ja kestävyysvajeen näkymiin. Uusilla alueilla käytetään siinä määrin laajasti julkista valtaa, että demokratian periaatteiden on katsottu edellyttävän myös sitä, että alueiden valtasuhteet on rakennettava edustuksellisuuden periaatteille. Ylintä valtaa käyttäville aluevaltuustoille on haettava valtakirja yleisillä vaaleilla, joissa jokainen alue on oma vaalipiirinsä (21). Vaalituloksen pohjalta kukin alue koostaa itse muut toimielimensä ja sisäiset valtasuhteensa. Ensimmäiset aluevaalit järjestettiin vuoden 2022 tammikuussa ja seuraavan keran kansalaisia kutsuttiin alueuurnille keväällä 2025 samaan aikaan yhdes- sä kuntavaalien kanssa.²

Uudistus on tuonut mukanaan myös lukuisia pienemmän mittaluokan muutoksia poliittisen järjestelmän kehyksiin. Puolueiden on täytynyt sovittaa toimintaansa hyvinvointialueiden päätöksentekoa varten ja muokata

---

1 Valtiovarainministeriön tiedote 30.4.2025: Hallituksen esitys hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta. Osoitteessa www.vm.fi > Ajankohtaista > Tiedotteet ja uutiset.

2 Demokratiaperusteluista esimerkiksi hallituksen esitys 241/2020, sivut 1180–1181 ja 361–363; Saman lakiesityksen sisällysluettelo sivuilla 4–18 kertoo tiivistetysti, kuinka laajalti uudistuksella on ollut kerrannaisvaikutuksia muun muassa Suomen lainsäädännön eri alueille.

myös oman järjestötoimintansa perusteita. Tämän ohella kansalaisillekin on pitänyt selvittää, mistä on kyse. Uudistus on osoittanut puolueille lisää työtä ja väistämättä myös kuluja. Uuden vastualueen seurauksena poliittisen toiminnan ja demokratian edistämiseksi on luotu myös uusi, pääosin puolueille suunnattu taloudellinen tukijärjestelmä. Sitä kartoitetaan tässä raportissa.

1.2 Tutkimustehtävä

Suomalaista puoluetukijärjestelmää on kehitetty vähitellen 1960-luvulta lähtien ja julkisista varoista on löydetty lukuisia eri kanavia puolueiden järjestötoiminnan avustamiseksi. Valtion talousarvioon on varattu määrärahaa puolueiden keskusjärjestöille vuodesta 1967 lähtien. Tästä vakiintuneesta ja virallisesta eli suorasta puoluetuesta osa on osoitettu edelleen puolueiden nais- ja piirijärjestöille jaettavaksi.

Puolueiden kyljessä toimiville erityisalojen organisaatioille eli oheisjärjestöille on rakennettu omanlaistaan ja erillistä järjestelmää, joka laajeni ja vakiintui erityisesti 1970- ja 1980-luvuilla. Valtion budjetissa riittää määrärahanimikkeitä, joista erilaiset kansalaisjärjestöt voivat hakea tukea toimintaansa, ja puolueita lähellä olevat järjestöt kilpailevat samoista rahoista muiden kanssa. Tämän niin sanotun välillisen puoluetuen tyypillisimpiä muotoja ovat esimerkiksi puolueiden nuoriso- ja eläkeläisjärjestöjen avustukset sekä sivistysjärjestöjen, opintokeskusten ja arkistojen tukinimikkeet. Erillinen tukijärjestelmä on luotu myös eduskuntaryhmiä varten.

Asetelma 1.1.

Suomalaisen puoluetukijärjestelmän keskeiset osa-alueet

<p>A Valtion budjetin virallinen puoluetuki</p>	<p>B Valtion tuki puolueiden oheisjärjestöille</p>	
<p>C Kunnallinen puoluetuki</p>	<p>D Hyvinvointialueiden puoluetuki</p>	<p>Tutkimus- alue</p>

Paikallistasolle on sinnekin muokattu vuosikymmenien aikana lainsäädännön raameihin sovitettut tukijärjestelmät, jotka vaihtelevat niin määriltään kuin muodoiltaan eri kuntien välillä (Venho 2022). Nyt lähtökohtaisena oletuksena on se, että kunnallisen puoluetuen keskeisiä elementtejä on siirretty myös hyvinvointialueille. Kyse on luottamushenkilöiden palkkioista puolueille kerättävistä osuuksista ja valtuustoryhmille osoitetuista avustuksista. Lisäksi kunnat ovat myöntäneet erilaisia järjestöavustuksia, joita puolue- taustaiset yhdistykset ovat voineet hakea muiden rinnalla.

Tässä tutkimuksessa tarkoituksena on luoda yleiskuva 21 hyvinvointialueen eri tavoin jakamasta tuesta puolueiden toimintaan. Tutkimustehtävä jakaantuu kolmeen osaan.

Ensinnäkin tehtävä keskittyy uuden tukijärjestelmän yleiskuvaukseen:

- a) Missä muodossa hyvinvointialueet tukevat puoluetoimintaa?
- b) Paljonko varoja on vuosittain jaettu?
- c) Millaisille organisaatioille varoja on tilitetty?
- d) Miten käytännöt vaihtelevat alueiden välillä?
- e) Mikä merkitys tuella on yleensä suomalaisessa puoluetukijärjestelmässä?

Keskeisten tukimuotojen kuvauksen jälkeen arvioidaan niiden merkitystä ensinnäkin avustusten saajien kannalta. Miten tuet ovat vaikuttaneet niiden vuosibudjettien kokoon ja miten saadut varat on käytetty? Entä onko uudella tukijärjestelmällä yleensäkin mitattavissa olevia vaikutuksia tuen saajien varallisuuteen ja laajemmin puolueyhteisöjen toimintaedellytyksiin?

Lisäksi arvioidaan uuden tukijärjestelmän paikkaa ja osuutta osana Suomen puoluetukijärjestelmässä. Samalla kartoitetaan tuen mahdollisia heijastumia laajemminkin puolue- ja vaalirahoitukseen.

Toinen keskeinen tutkimustehtävä tiivistyy tukijärjestelmän läpinäkyvyyden arviointiin. Kuinka kattavasti tiedot hyvinvointialueiden osoittamasta tuesta ovat saatavissa julkisista asiakirjoista?

Tarkoituksena on seurata, miten tiedot mahdollisista tukimuodoista on koottu ja julkaistu hyvinvointialueiden verkkosivuilla asiakirjojen hallinta- ja julkaisujärjestelmissä. Lähtökohtaisesti kartoitetaan alueiden keskeisiä

talousasiakirjoja, kuten tilinpäätöksiä ja vuosibudjetteja. Tämän ohella seurataan kattavasti yli vuoden ajan alueiden eri toimielinten pöytäkirjoja ja keskeisten viranhaltijoiden päätöksiä. Ovatko alueet tarjonneet julkisuuteen teemaan liittyvät tiedot oma-aloitteisesti vai pitääkö niitä jäljittää yksilöidyllä tietopyynnöillä? Entä onko eri alueiden välillä missä määrin julkisuuskäytäntöihin liittyviä eroja?

Tutkimustehtävä rajautuu ensinnäkin siten, että seuranta keskittyy vuosiin 2022–2024. Se lähtee liikkeelle kevään 2022 aluevaaleista ja pitää sen jälkeen sisällään alueiden kaksi ensimmäistä varsinaista toimintavuotta. Mukaan on valittu kaikki 21 hyvinvointialuetta.

Kolmantena tutkimustehtävänä on vertailla muita tuloksia kahteen perinteiseen puolueiden muutosta luotaavaan malliin, joissa myös toiminnan rahoituksella on katsottu olevan tavalla tai toisella oleellinen merkitys järjestöjen kehitykseen.

Amerikkalaista tutkimusperinnettä edustava Leon D. Epstein ennusti jo 1960-luvulla erityisesti teknologisen kehityksen ohjaavan puolueorganisaatioita ohenevaan suuntaan. Leon Epsteinin mukaan puolueiden tehtävät tiivistyvät erityisesti vaaleihin ja niitä tavalla tai toisella palveleviin tarkoituksiin. Viestintäteknologia ja viestinnällistyminen ohjaavat yhä vahvemmin poliittista toimintaa, mikä nielee lisääntyvässä määrin varoja. Perinteinen organisaatiomalli ja joukkopuolueille ominainen laaja-alainen jäsenpohja eivät palvele enää vaaleja korostavaa toimintatapaa. Sen sijaan laajeneva puolue-eliitti ja politiikan ammattilaiset vastaavat uuteen tarpeeseen. Tämä taas nielee lisää varoja ja edellyttää uusia varainhankinnan lähteitä, kuten julkisia tukimuotoja.

Richard Katz ja Peter Mair hahmottelivat 1990-luvulla puoluejärjestelmien kehittyvän läntisessä Euroopassa kartellimaiseen suuntaan. Siinä puolueiden nähtiin mukautuvan osaksi valtiollista koneistoa, jossa perinteisen jäsen- ja järjestöpohjan merkitys vähenee. Poliittista järjestelmää leimaa vaikiintuneiden vallankäyttäjien pyrkimys säilyttää asemansa ja rajoittaa uusien kilpailijoiden mahdollisuuksia haastaa perinteiset puolueet. Kilpailua rajoittavat elementit ilmenevät yhtäältä vaalijärjestelmässä, mitä ei ryhdytä arvioimaan tässä raportissa. Sen sijaan toinen merkittävä kartellisoitumisen piirre liittyy puolueiden rahoitukseen ja aivan erityisesti julkisiin tukijärjestelmiin,

joilla on taipumus laajeta vähitellen ja palvella etenkin niitä luomassa olleita poliittisia ryhmittymiä.³

1.3 Aineistot ja lähteet

Hyvinvointialueiden järjestöllistä tukitoimintaa on ehditty arvioida tuoreeltaan jo muutamissa yhteyksissä. Esimerkiksi oikeusministeriön (2025:31) toimeksiannosta on kartoitettu kuntien ja hyvinvointialueiden avustuksia järjestöille sekä säätiöille. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto (Sitra 2025, 245) on puolestaan julkaissut selvityksen ”Mitä demokratia maksaa hyvinvointialueilla?”. Molemmat raportit sivuavat yleisellä tasolla lukuisia tämän tutkimuksen teemoja. Lisäksi media on maiskutellut puoluetukiaisia käsittelevillä otsikoilla ja artikkeleilla. Toistaiseksi aiheesta on kuitenkin julkaistu vain osia tukijärjestelmän kokonaisuudesta tai niitä vaihtelevin tavoin täydentäviä tietoja.

Nyt pääasiallisina aineistoina käytetään hyvinvointialueiden itse tuottamia asiakirjoja. Ensinnäkin laki hyvinvointialueesta (611/2021) määrää 87 §:ssä, että aluehallinto voi periä ja edelleen tilittää puoluejärjestöille luottamushenkilöiden palkkioista niin sanottuja luottamushenkilömaksuja eli puolueveroja. Näiden maksujen määrä on ilmoitettava alueen tilinpäätöksessä, joka on lain 114 §:n mukaan julkaistava alueen omilla verkkosivuilla.

Vastaavaan tapaan hyvinvointialuelain 27 §:n mukaan alueet voivat myöntää taloudellista tukea valtuustoryhmien toimintaan. Tukea myönnettäessä on yksilöitävä sen käyttötarkoitus, minkä lisäksi tuen määrät on ilmoitettava valtuustoryhmittäin alueen vuosittaisessa tilinpäätöksessä.

Laki viitoittaa edelleen 29 §:ssä alueita tukemaan järjestöllistä toimintaa. Alueiden omilla verkkosivuilla julkaistuista päätöspöytäkirjoista ja viranhaltijapäätöksistä kartoitetaan alueiden yhdistystoimintaan myöntämiä avustuksia⁴. Sen jälkeen näistä tiedoista suodatetaan mahdollisesti puolueyhteisöjen piiriin myönnettyjä yleisiä järjestöavustuksia.

---

3 Epsteinin ensimmäinen versio aiheesta on julkaistu vuonna 1967, mutta tässä kohdin käytössä on ollut vuoden 1979 painos; Katz & Mair (1995).

4 Samasta laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) 7 §.

Eri nimikkeillä myönnettyjen avustusten määrän ohessa pyritään selvittämään myös niiden lopullista käyttötarkoitusta. Niiltä osin, kun tietoja ei löydy verkkoympäristöstä, aineistoja täydennetään tarvittaessa alueille osoitetuilla tietopyynnöillä.

Hyvinvointialueiden tuottamien ensisijaisten aineistojen ohessa käytetään vertailevina dokumentteina puoluelain (10/1969) tarjoamia julkisia asiakirjoja. Puoluelain yhtenä tarkoituksena on kuvata keskeisten puoluejärjestöjen talousperustaa. Tätä varten asiaan liittyvä valvonta ja asiakirjajulkisuus siirrettiin 2010-luvun taitteessa Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) vastuulle. Onko VTV:n kokoamalla ja julkaisemalla puolueasiakirjoilla todentava merkitys uudessa tukijärjestelmässä eli antavatko eri viranomaislähteissä saatavilla olevat asiakirjat yhdenmukaisen kuvan ilmiöstä? Vai onko VTV:n asiakirjoilla täydentävä rooli tukea saaneiden tahojen talousperustan valottamisessa? Silloin kokonaiskuva samasta asiasta täytyisi koota eri lähteistä. Vaihtoehtona voi olla sekin, että alueiden tuki tai osa siitä on tilitetty tahoille, jotka eivät kuulu puoluerahoituksen laajojen julkisuusvaatimusten ja VTV:n valvonnan piiriin lainkaan.

Vertailu voidaan ulottaa myös vaalirahoituslain (273/2009) piiriin kuuluviin asiakirjoihin. Onko hyvinvointialueilta saatuja voimavaroja kanavoitunut tavalla tai toisella yleisiä vaaleja palvelemaan kampanjarahoitukseen? Entä onko saatavilla muita asiakirjalähteitä, rekistereitä tai eri tavoin teemaan liittyviä julkisia tietokantoja, joilla voidaan täydentää kuvaa uudesta tukijärjestelmästä tai sen vaikutuksista taikka seurauksista?

Aineistot ja lähteet kiinnittyvät eri vaiheissaan avoimuutta käsittelevään tutkimustehtävään. Kuinka kattavasti uusi poliittinen tukijärjestelmä on kuvattu, esitelty ja yleensäkin julkaistu kenen tahansa ulottuvilla olevissa asiakirjoissa?

Tekijä kiittää Kunnallisalan kehittämissäätiötä taloudellisesta tuesta, jonka avulla tämä hanke on ollut mahdollista toteuttaa. Kiitän myös tutkimuspäällikkö Sami Borgia käsikirjoitukseen liittyvistä valaisevista kommentteista ja huomioista.

2 Puolueverot

2.1 Tausta ja normit

Aluksi kartoitetaan tukimuotoa, joka tunnetaan puolueverona eli luottamushenkilömaksuna. Aiempina vuosina sitä on kutsuttu myös toimi- tai ryhmäveroksi. Kyse on käytännöstä, jossa puolueen mandaatilla julkiseen luottamustehtävään valittu henkilö luovuttaa osan saamistaan kokous- ym. palkkioista omalle puoluejärjestölleen. Tällaisia luottamushenkilöitä ovat esimerkiksi kuntien valtuutetut sekä hallitusten ja lautakuntien jäsenet – ja nyt myös hyvinvointialueiden vastaavat edustajat.

Järjestöhistoriikkien perusteella puolueveroja on kerätty ainakin 1930-luvulta lähtien, ja perinteisillä puolueilla käytäntö alkoi vähitellen yleistyä 1970-luvulta alkaen. Puolivirallisen luonteen järjestelmä on saanut 1980-luvun alussa, kun Suomen Kaupunkiliitto suositteli kuntia pidättämään ja tilittämään osuudet automaattisesti paikallisille puoluejärjestöille.⁵

Kuntia käsittelevän selvityksen perusteella puolueiden väliset rakenteet ja käytännöt ovat yhdenmukaistuneet vuosien saatossa. Kuntien puoluevero maksetaan yleisimmin kunnallisjärjestöille, mutta toisinaan rahaa on osoitettu myös perusyhdistyksille ja piirijärjestöille. Kuntayhtymissä, kuten maakuntaliitoissa, vero on maksettu pääosin puolueiden piiriorganisaatioille. Merkittävimmät erot kuntien välillä puolestaan ilmenevät niiden tilittämien ryhmäverojen määrässä. Pienimmissä kunnissa kaikkinaisen vuosikertymä saattaa jäädä noin tuhanteen euroon, kun taas isoimmissa kaupungeissa maksuja on tilitetty puolisen miljoonaa euroa. Kuntayhtymissä ilmoitetut summat ovat olleet muutamista satasista kymmeneen tuhansiin euroihin.

---

5 Historiasta Jokela 1999, 129 ja 243 sekä Närhi 2019, 25 ja edelleen Kukkonen 2019, 88; Katso myös Puoluerahoituskomitea 1979, 104; Lisäksi Suomen Kaupunkiliiton yleiskirje 18.12.1980 (141/1980): ”Suositus puolueverojen perintä- ja tilityskäytännöksi.” Kirje on löydetty aikanaan lääninhallituksen arkistosta, ja kopio on tekijän hallussa.

Pidätysprosentit ovat olleet kunnasta ja puolueyhteisöstä riippuen yleensä 10–25 prosentissa (Venho 2022). Tässä raportissa luonnollisesti seurataan, millaisiksi hyvinvointialueiden vastaavat käytännöt ovat muotoutuneet.⁶

Puolueverojen kertymä pohjautuu ensinnäkin siihen, paljonko luottamushenkilöiden palkkioihin on yleensä varattu määrärahaa julkisen toimielimen budjettiin. Luottamushenkilöiden palkkioiden tasoa ja puolueverojen perusteita tarkistetaan yleisesti vaalikausittain. Valtuustot päättävät yleensä vaalikauden alussa palkkiosäännöistään, joiden perusteella luottamushenkilöiden kokous- ja vuosipalkkiota maksetaan – siis määrärahoista, joista puolueverot kerätään. Myös luottamuselinten kokousten määrä ja ajallinen kesto vaikuttavat palkkioiden määrään. Vaalitulokset ohjaa aina uudelleen puolueiden välistä valtuustopaikkojen jakoa ja samalla kullekin ryhmälle tarjolla olevien muiden luottamustoimien määrää. Lisäksi puoluejärjestöt tarkistavat veroprosenttejaan, minkä lisäksi ne peräävät ennen vaaleja allekirjoituksia ehdokassopimuksiin, joilla sitoutetaan väkeä oman puolueen toimintatapoihin, kuten juuri puolueveroihin. Vaalikauden alussa luottamushenkilöt antavat puolestaan valtakirjan verojen tilittämiseksi. Se, missä määrin valtakirjat ovat edellytyksenä sovitun luottamustoimen saamiseksi, jää tässä kohdin arvioimatta.

Viralliseen normistoon puolueverot liitettiin vuonna 2005 tuloverolakiin (1088/2005) tehdyllä muutoksella. Lain 31 §:n mukaan kunnallisten luottamustoimien kokouspalkkioista perityt puolueverot ovat jatkossa tulon hankkimisesta johtuneita menoja ja siten henkilökohtaisessa verotuksessa vähennyskelpoisia kuluja. Vastaava säännös päivitettiin vuonna 2021 koskemaan myös hyvinvointialueiden luottamushenkilöiden palkkioita.⁷

Kuntalakiin (410/2015) luottamushenkilömaksut puolestaan kirjattiin 2010-luvun puolivälissä. Lain 82 §:n mukaan kunta voi luottamushenkilön valtuutuksen perusteella periä tämän saamista palkkioista määrätyn osuuden

---

6 Esimerkiksi SDP:n puoluekokouksessa vuonna 2017 käsiteltiin muutaman paikallisjärjestön aloitetta (n:o 206) puolueverojen jakokäytäntöjen muuttamiseksi. Perusteluissa todettiin, että SDP:ssä kuntaedustajien puolueverot menevät kunnallisjärjestöille, kun taas eduskunnan ja ylikunnallisten edustajien toimiverot maksetaan piireille ja EU-edustajien maksut puolueelle. Tiedot osoitteessa www.tulevaisuuskanava.fi/aloitteet-2017/.

7 Tuloverolain (619/2021) § 31 ja HE 241/2020, sivu 1008.

ja tilittää sen edelleen edustajan nimeämälle puoluejärjestölle. Samaisen pykälän perusteella kuntien on pitänyt vuodesta 2015 lähtien kirjata maksumansa puolueverot tilinpäätöstensä liitetietoihin, ja kuntalain 109 §:n mukaan tilinpäätösten tulee olla saatavilla tietoverkossa. Kirjanpitolautakunta on osaltaan ohjeistanut ilmoituskäytännön muutoseikoista. Hallituksen lakiesityksessä käytännölle puolestaan vahvistettiin virallinen status osana suomalaista puoluetukijärjestelmää, kun uudistusta julkisuusvaatimuksineen perusteltiin muun muassa puoluerahoituksen avoimuudella.⁸

Kunnissa vähitellen vakiintuneet käytänteet oli tarkoitus liittää jo vaalikaudella 2015–2019 valmisteilla olleeseen maakunta- ja sote-uudistukseen, joka jäi aikanaan toteutumatta. Sittemmin tämä samainen malli siirrettiin vaalikauden 2019–2023 aikana luotuun hyvinvointialueuudistukseen.⁹

Laki hyvinvointialueesta (611/2021) määrittää 87 §:ssä, että hyvinvointialue voi pidättää ja tilittää luottamushenkilömaksut puoluejärjestöille ja perittyjen maksujen määrä on ilmoitettava vuosittain alueen tilinpäätöksessä. Samaisen lain 114 § määrää hyvinvointialueen tilinpäätöksen julkaistavaksi yleisessä tietoverkossa eli kunkin alueen omilla kotisivuilla. Hallituksen lakiesityksessä puolueverot yhdistetään puoluerahoituksen perusteisiin ja siihen liittyviin julkisuusvaatimuksiin.¹⁰

Laaja sote-uudistus 2020-luvun alussa sisälsi lukuisia muitakin tässä käsiteltävää teemaa ohjaavia normeja. Mukana on myös laki (617/2021) hyvinvointialueiden rahoituksesta, jonka 4 § kertoo alueen itsehallinnon ja taloudellisen päätösvallan perusteista: ”Hyvinvointialue päättää saamansa valtion rahoituksen kohdentamisesta tehtäviensä hoitamiseen.” Tämä yleiskattavuuden periaate korostaa alueiden itsenäistä päätösvaltaa saadun valtion rahoituksen käytössä. Tämä koskee muun ohella myös luottamus-

---

8 Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaoston Yleisohje hyvinvointialueen tilinpäätöksen liitetiedoista vuodelta 2025 ohjeistaa puolueverot ilmoitettaviksi liitetietona n:o 41; Puoluerahoitukseen viittaavista perusteluista HE 268/2014, sivu 198.

9 HE 15/2017, sivu 382.

10 HE 241/2020, sivut 592–593; Katso myös valtioneuvoston asetus (729/2021) hyvinvointialueen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista 11 §.

henkilöiden palkkioiksi varattujen määrärahojen tasoa, joka saattaa siten vaihdella huomattavasti alueittain.¹¹

Seuraavassa kartoitetaan sitä, millaiseksi alkuvuosien puolueverojärjestelmä on muotoutunut hyvinvointialueilla. Tarkastelussa on vuoden 2022 aluevaalien jälkeen saatavilla olevat tiedot, ja seuranta keskittyy erityisesti vuosien 2022–2024 tilanteeseen kaikilla 21 hyvinvointialueella. Aineistot pohjaavat hyvinvointialueiden tilinpäätöksiin, joissa puolueverot on yleensä julkaistu liitetietona n:o 41.

2.2 Puolueverojen määrä alueittain

Hyvinvointialueet ovat ilmoittaneet tilittäneensä ryhmäveroja vuosittain yhteensä noin kaksi miljoonaa euroa. Itse asiassa puolueveroja on maksettu jo vuodesta 2021 alkaen ainakin osassa hyvinvointialueiden valmistelutoimielimiä. Näistä on raportoitu vaihtelevalla tarkkuudella, mutta summat ovat jääneet ilmeisen vähäisiksi ja enimmillään vain muutamiin tuhansiin euroihin. Vuodelta 2022 ei löytynyt tilitystietoja aivan kaikilta hyvinvointialueilta, ja vielä vuoden 2023 tiedoistakin yksittäinen alue oli raportoitu puolueverot yhtenä summana yhdessä vanhan kuntayhtymän kanssa.¹² Sen sijaan vuodesta 2024 alkaen tilitys- ja ilmoituskäytännöt ovat vakiintuneet siinä määrin, että tiedot ovat kerättävissä jokseenkin kattavasti alueiden verkkosivuillaan julkaisemista tilinpäätöksistä. Järjestelmät ovat siis löytäneet vähitellen vakiintuneet käytäntönsä eri alueilla.

---

11 Katso HE 241/2020, 937–938; Vertaa hallituksen tuoretta lakiesitystä 91/2025, sivut 10–12 ja 15. Siinä puolueverot ja seuraavassa pääluvussa käsiteltävät valtuustoryhmien tuet on niputettu osaksi kokonaisuutta, jonka kulutasoa halutaan rajata; Samasta valtioneuvoston tiedote 27.3.2025: ”Hallitus linjasi korvaavista säästöistä sosiaali- ja terveydenhuoltoon.” Tiedotteen mukaan päätöksellä halutaan muun muassa rajoittaa valtion rahoituksen käyttöä hyvinvointialueiden kokouspalkkioiden ja ryhmärahojen kustannuksiin. Tiedote on osoitteessa www.valtioneuvosto.fi > Ajankohtaista > Tiedotteet.

12 Esimerkiksi Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen tilinpäätös (2023, 88) kertoo, että vuoden 2022 puolueverot maksettiin Keski-Uudenmaan sotekuntayhtymän kautta, koska alueella ei ollut käytössään omaa palkanlaskentajärjestelmää. Toisaalla taas vastaavan kuntayhtymän tilinpäätös (2023, 37) toteaa, että yhtymän puolueverot raportoidaan vuonna 2023 hyvinvointialueen tilinpäätöksessä. Kanta-Hämeen tilinpäätös (2023, 161) puolestaan toteaa, ettei puolueverojen vertailutietoja vuodelta 2022 ollut saatavissa, koska hyvinvointialueet ovat aloittaneet järjestelmävuastuullisen toimintansa vasta 1.1.2023.

Vuosina 2023–2024 alueiden tilinpäätöksiin kirjattujen puolueverojen kokonaiskertymät näyttävät vakiintuneen runsaaseen kahteen miljoonaan euroon. Ilmoitetut summat eivät kuitenkaan kata aivan kaikkia puolueille virtaavia ryhmämaksuja, vaan tilinpäätökset antavat jossain määrin alimittaisen kuvan rahan määrästä. Tämä sama ilmiö on ollut nähtävissä aiemmin kuntien puolueveroseurannassa (Venho 2022, 19–21). Ensinnäkään kaikki luottamushenkilöt eivät ole antaneet valtakirjaa oman alueensa hallinnolle verojen keräämiseksi ja edelleen tilittämiseksi, vaan ryhmävero kulkee suoraan henkilöiltä heidän omille järjestöilleen tai jää kokonaan maksamatta. Näissä tapauksissa summat jäävät laskematta alueiden tilinpäätöksiin. Mittakaavan hahmottamiseksi hyvinvointialueilta tiedusteltiin, kuinka suuri osa luottamushenkilöistä on antanut valtuutuksen puolueverojen keräämiseksi. Vastaukset vaihtelivat alueittain runsaasta 70 prosentista täyteen sataan, ja valtakirjan antaneiden luottamushenkilöiden keskiarvoksi muodostui noin 90 prosenttia.¹³

Toinen puolueverojen näkyvyyttä rajaava käytäntö liittyy luottamushenkilöiden määritelmään, joka ei aina ulotu aivan kaikkiin puoluemandaateilla valittuihin edustajiin. Ensinnäkin hyvinvointialueiden vaikuttamistoimielimien jäsenet eivät ole lain mukaan varsinaisia luottamushenkilöitä. Vastaavasti hyvinvointialueiden tytäryhteisöjen, kuten yhtiöiden ja säätiöiden, hallituksen jäseniä ei lueta luottamushenkilöiksi¹⁴. Vaikuttamistoimielimiin ja tytäryhtiöihin jäseniä valitaan kuitenkin puolueperusteisesti, mikä näkyy erityisesti vanhusneuvostoissa. Ikäihmisten vaikuttajaelimissä osa jäsenistä on puolueiden eläkeläisjärjestöjen ja toisinaan suoraan puoluejärjestöjen nimeämiä edustajia¹⁵. Vastaavasti puolue-edustus ilmenee osalla tytäryhteisöjen eli yhtiöiden tai säätiöiden hallintojen kokoonpanossa.

---

13 Tietopyyntö puolueverokäytännöistä lähetettiin 12:lle satunnaisesti valitulle hyvinvointialueelle.

14 Luottamushenkilöiden määritelmästä HE 241/2020, sivut 545–546 ja 582.

15 Puolueita lähellä olevista eläkeläisistä esimerkiksi Vantaan ja Keravan aluehallitus 16.8.2022 § 147 sekä Etelä-Savon aluehallitus 10.6.2025 § 150. Vastaavasti tarkasteltiin Satakunnan hyvinvointialueen aluehallituksen 28.10.2025 § 333 tuoreeltaan nimeämän vanhusneuvoston kokoonpanoa. Nimetyistä jäsenistä pääosa oli henkilöitä, joiden tausta viittaa puolue- tai niiden eläkeläisjärjestöaktiiveihin. Koko puheenjohtajisto koostui edellisten aluevaalien puolueehdokkaista. Alueiden tilinpäätösten perusteella niillä on noin viisikymmentä tytäryhteisöä eli säätiötä tai yhtiötä, joiden hallitukseen on valittu vaihtelevassa määrin puolueiden edustusta.

Taulukko 2.1

Hyvinvointialueiden ilmoittamat puolueverot vuosina 2021–2024 / euroa

Hyvinvointialue	Asukasluku	2021*	2022*	2023	2024	Puoluevero/ asukas 2024
Etelä-Karjala	125 083	1 100	40 100	42 580	45 530	0,36
Etelä-Pohjanmaa	189 929	2 760	82 340	109 990	100 090	0,53
Etelä-Savo	129 376	n/a	n/a	42 530	42 470	0,33
Itä-Uusimaa	99 415	0	66 000	56 000	82 000	0,82
Kainuu	69 639	0	36 400	34 320	40 990	0,59
Kanta-Häme	169 455	n/a	n/a	88 200	93 440	0,55
Keski-Pohjanmaa	67 723	n/a	39 550	30 670	39 340	0,58
Keski-Suomi	274 112	0	38 440	65 950	56 840	0,21
Keski-Uusimaa ***	207 070	n/a	114 400	121 500	135 430	0,65
Kymenlaakso	157 442	0	72 910	80 070	78 460	0,5
Lappi	176 151	n/a	63 790	65 670	82 680	0,47
Länsi-Uusimaa	502 067	0	162 380	143 980	141 850	0,28
Pirkanmaa	545 406	n/a	n/a	228 880	192 600	0,35
Pohjanmaa **	178 749	n/a	34 090	62 410	66 370	0,37
Pohjois-Karjala	162 091	1 040	56 020	70 600	61 710	0,38
Pohjois-Pohjanmaa	418 331	0	171 440	179 060	146 020	0,35
Pohjois-Savo	248 815	n/a	95 370	137 880	123 080	0,49
Päijät-Häme	204 635	0	97 190	72 990	68 550	0,33
Satakunta	211 261	2 090	91 450	129 070	111 160	0,53
Vantaa ja Kerava	289 730	n/a	n/a	195 270	195 830	0,68
Varsinais-Suomi	494 819	n/a	91 370	80 140	109 610	0,22
Kaikki	4 921 299	(7 000)	~ 2 000 000	~ 2 040 000	2 014 050	0,41

Lähde: Hyvinvointialueiden tilinpäätökset; Tiedot asukasmääristä Neittaanmäki ym. 2025, 53.

* Tilinpäätökset ilmoittavat, ettei puolueveroja ole tilitetty (0) tai kyseinen liitetieto puuttuu kokonaan (n/a).

** Pohjanmaan tiedot 2022–2024 saatu tietopyynnöllä.

***Tiedot vuosilta 2022–2023 ovat arvioita.

Pieni osa näistä veroista on tilitetty hyvinvointialueiden kautta, mutta selvittämättä jää, kuinka paljon puolueiden edustajat ovat maksaneet ryhmäveroja suoraan omille järjestöilleen siten, ettei niitä kirjata hyvinvointialueiden tilinpitoon. Puolueilla on joka tapauksessa erinäisiä ohjeistuksia tai suosituksia siitä, että näistäkin toimielimistä kootaan luottamushenkilö-

maksuja¹⁶. Kaiken kaikkiaan voidaan arvioida, että hyvinvointialueiden tilinpäätöksiin kirjattuihin puolueveromääriin voisi lisätä ainakin kymmenen prosenttia todellisen vuosikertymän hahmottamiseksi. Siten alueiden kaikkinaiset puolueverot lienevät mittaluokkaa 2,2–2,3 miljoonaa euroa vuodessa.

Sosiaali- ja terveystalouden uudistuksella näyttää olevan heijastumia myös kuntien ja kuntayhtymien puolueveroihin. Uudistus tiivistyi siihen, että kuntien ja niiden yhteenliittymien eli kuntayhtymien tuottamat sote-palvelut siirrettiin isompien kokonaisuuksien vastuulle eli hyvinvointialueille. Yhtäältä tämä näkyy sosiaali- ja terveystalouteen erikoistuneiden kuntayhtymien määrässä. Vuonna 2018 Suomessa oli vielä 134 kuntayhtymää, mutta vuonna 2024 jäljellä enää 80 yhtymää. Pääosa lopettaneista oli sote-alan toimijoita, joista pieni osa on toki jatkanut toimintaansa muuttuneella toimenkuvalla.¹⁷

Kuntayhtymiin muutokset ovat vaikuttaneet siten, että sote-uudistuksen valmistelu nosti ilmoitettujen puolueverojen kaikkinaista määrää vuosilta 2019–2020 runsaasta 900 000 eurosta vuosille 2021–2022 yli miljoonaan euroon. Sen sijaan vuonna 2023 ja 2024 kuntayhtymien verkkosivuilla julkaistuihin tilinpäätöksiin niitä oli merkitty enää noin puoli miljoonaa euroa. Kuntayhtymien lukumäärän vähetessä myös niiden tilittämien puolueverojen määrä näyttää supistuneen puoleen aiemmasta. Kun hyvinvointialueilta veroja on kerätty runsaat kaksi miljoonaa euroa ja kuntayhtymistä niitä on karsittu noin puolella miljoonalla, nettolisäys sote-alan puolueveroihin 2020-luvun alkupuolella on runsaat puolitoista miljoonaa euroa.

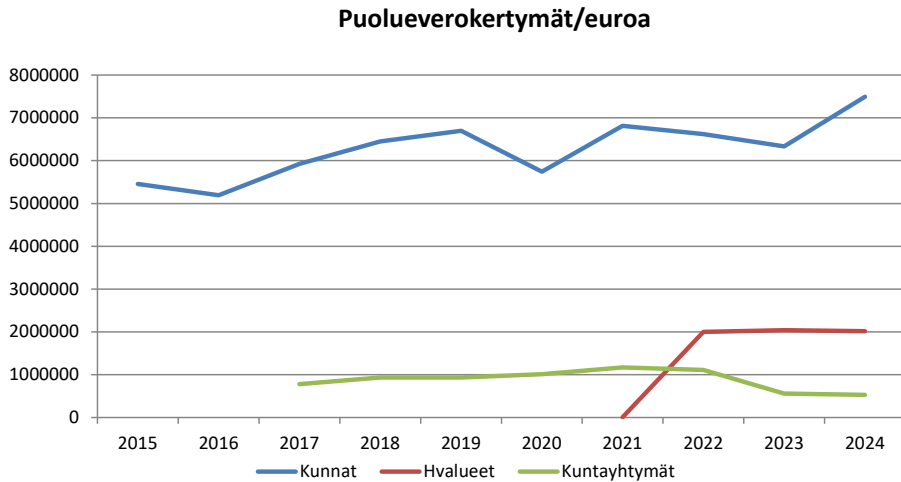
Alueuudistuksella näyttää olleen vaikutuksia myös kuntien tilittämiin ryhmäveroihin. Tietoa niistä on koottu vuodesta 2015 lähtien. Vuosikymmenen

---

16 Katso SDP:n puoluevaltuuston 16.–17.11.2024 hyväksymä hyvinvointialueita koskeva poliittinen malliohjesäännön 4 §; Vastaavasti keskustan puoluehallitus 11.4.2024: Ohjeet ja suositukset luottamushenkilöpaikkojen jaoksi vuoden 2025 aluevaalien jälkeen.

17 Valtiovarainministeriön Kunta- ja alueosaston 1.9.2025 julkaiseman tilinpäätöskaosteen (2024) mukaan vuonna 2022 kuntayhtymiä oli 126, vuonna 2023 vielä 99 ja vuonna 2024 enää 80. Tieto on osoitteessa www.vm.fi > Kunta-asiat > Kuntatalous > Kuntatalouden seuranta ja arviointi > Kuntien tilinpäätöstiedot ja tilinpäätöskortti; Vuoden 2018 tieto on lähteestä Venho 2022, 28.

aikasarjassa on nähtävissä, että vähimmillään kuntien puolueverokertymä on ollut kuntavaalikausien viimeisinä vuosina eli 2016 ja 2020. Sen sijaan edellisellä kierroksella eli vuonna 2024 puolueverokertymä oli kohonnut kuntavaaleja edeltävänä vuonna ennätyslukemiin eli noin 7,5 miljoonaan euroon. Nyt käytettävissä olevat aineistot eivät tarjoa selkeää syytä kuluksulle, mutta sote-uudistuksella erilaisine kerrannaisvaikutuksineen lie-nee ainakin jonkinlainen vaikutus verokertymän paisumiselle.¹⁸

Kaavio 2.1 Kuntien, hyvinvointialueiden ja kuntayhtymien puolueverokertymät 2015–2024

Kaiken kaikkiaan kuntien, kuntayhtymien ja hyvinvointialueiden tilinpäätöksistä oli laskettavissa puolueveroja vuonna 2024 yhteensä noin kymmenen miljoonaa euroa. Tästä summasta puuttuvat erinäisistä ja edellä kuvatuista syistä osa puolueille maksetuista varoista. Kokonaissummaan tulisi lisätä arviolta noin 10–20 prosenttia todellisen määrän hahmottamiseksi.

¹⁸ Tiedot kuntien ja kuntayhtymien puolueveroista on laskettu niiden tilinpäätöksistä vuodesta 2015 lähtien. Katso Venho 2022. Kuntayhtymien tiedot vuosilta 2015 ja 2016 puuttuvat siksi, että alkuvuosien tietoja puuttui liian monelta yhtymältä, eikä arviota kokonaisuudesta ollut laskettavissa.

2.3 Puolueverojen määrä puolueittain

Seuraavaksi tarkastellaan puolueverojen kertymiä eri alueiden ja puolueiden välillä. Vähimmillään yksittäisten hyvinvointialueiden puolueverokertymät ovat jääneet 30 000–40 000 euroon vuodessa (taulukko 2.1). Nämä tapaukset löytyvät väkimäärältään pienimmiltä alueilta, kuten Kainuusta ja Keski-Pohjanmaalta. Enimmillään niitä on maksettu lähes 200 000 euroa. Eniten maksuja on suoritettu väkimäärältään keskivertoa suuremmilla hyvinvointialueilla, kuten Vantaa-Keravalla, Pirkanmaalla, Pohjois-Pohjanmaalla ja Länsi-Uudellamaalla. Eroja selittävät siis erityisesti alueiden kokoluokat. Keskimääräinen puolueverojen vuosikertymä on ollut eri alueilla noin 96 000 euroa.

Hyvinvointialueiden välinen asetelma muuttuu erilaiseksi, kun tarkastellaan verokertymää asukasta kohden. Tällöin taasen kaikkein pienimmillä alueilla tukea tilitetään keskivertoa selvästi enemmän. Vuonna 2024 puolueveroja kerättiin kaikilta alueilta keskimäärin 0,41 euroa asukasta kohden. Suhteellisesti suurin kertymä löytyy Itä-Uudeltamaalta, jossa puoluevero oli 0,82 euroa asukasta kohden. Myös muilla alle 100 000 asukkaan alueilla vastaava osuus ylitti selvästi koko maan keskiarvon. Eri alueiden puoluepoliittiset voimasuhteet eivät sinänsä näytä erityisesti selittävän ainakaan alueiden suhteellisesti suurimpia verokertymiä. Isoa rahaa on jaettu eri alueilla, joissa suurimman ryhmän asemaa hallitsevat vaihtelevasti eri puolueet.

Puolueiden välisessä tarkastelussa erottuu ensinnäkin jako, jossa perinteiset sekä asemansa ja järjestöperustansa vakiinnuttaneet puolueet keräävät vähintään vaalikannatustaan vastaavan osuuden vuosittaisista puolueveroista (taulukko 2.2). Muille on sen sijaan kertynyt suhteellisesti vähemmän näitä tuottoja. Kristillisdemokraateilla ja eduskunnan ulkopuolisilla ryhmillä edustus on hajanaista ja vähäistä, mikä heijastuu ryhmäverojen keräämiseen. Perussuomalaisilla kyse lienee puolueverojen muita pienemmistä pidätysprosentista. Toisaalta taas erottuu SDP, jonka järjestöt ovat keränneet puolueveroja vaalikannatuksen osuutta selvästi enemmän. Taustalla lienee SDP:n kattava organisaatioperusta ja järjestötoimintaa korostava yhteisöllinen toimintatapa sekä yleensä keskivertoa korkeampi puolueverojen pidätysprosentti. Sen sijaan muilla puolueilla osuus aluevaalien äänistä ja osuus puolueverojen kokonaiskertymästä ovat varsin lähellä toisiaan.¹⁹

---

¹⁹ Puolueverojen pidätysosuuksista Venho 2022 ja Vironen 2025. Ne ovat yleensä 10–30 prosenttia.

Hyvinvointialueiden tilinpäätöksiin kirjatusta puolueveroista ei välttämättä selviä, mille järjestöille ne on tilitetty, kun varoja saaneita oikeushenkilöitä ei ole aina yksilöity. Useammallakin alueella puolueverot on ilmoitettu tilinpäätöksissä puolueiden yleistunnusten mukaan. Toisinaan puolueveroja on myös jyvitetty saman puolueen eri järjestöille, eikä tästäkään ole saatavilla kattavia tietoja. Pääosa varoista on joka tapauksessa maksettu puolueiden piiriorganisaatioille. Käytettävissä olevissa tiedoissa vähimmillään piirijärjestöt ovat keränneet noin 85 prosenttia yksittäisen alueen puolueveroista, ja enimmillään osuus on kattanut kaiken vuosittain tilitetyistä ryhmärahoista. Täsmällistä osuutta on mahdotonta laskea alueiden tilinpäätösten perusteella, mutta arviolta vähintään yli 90 prosenttia kaikista ryhmäveroista on maksettu puolueiden piiriorganisaatioille.

Taulukko 2.2

Aluevaalikannatus 2022 ja alueiden puolueverokertymien osuudet 2024

Valtakunnallinen ääniosuus vuoden 2022 aluevaaleissa (%)									
Puolue	KOK	SDP	KESK	PS	VAS	VIHR	RKP	KD	Muut
Ääniosuus	21,6	19,3	19,2	11,1	8,0	7,4	4,9	4,1	4,4
Osuus hyvinvointialueiden tilittämistä puolueveroista vuonna 2024 (%)									
Puolue	KOK	SDP	KESK	PS	VAS	VIHR	RKP	KD	Muut
Rahaosuus	21,3	26,2	19,3	6,0	9,3	7,9	5,6	3,2	1,1

Lähde: Vaalitulastot osoitteesta www.vaalit.fi; Hyvinvointialueiden tilinpäätökset 2024. Niissä puolueveroja oli eritelty runsaat kaksi miljoonaa euroa, josta osuudet on laskettu.

Lisäksi huomio kiinnittyy suurimpiin puoluekohtaisiin verokertymiin eri alueilla. Vuoden 2024 tilastoissa eri alueiden keskimääräinen väkiluku oli runsaat 234 000 asukasta. Vastaavasti 21 hyvinvointialueella keskimääräiset puolueverot olivat samana vuonna runsaat 95 900 euroa. Joukosta erottuu muutama poikkeuksellisen suuri rahakertymä yksittäisille ryhmille (taulukko 2.3). Kaikissa tapauksissa kyse on keskivertoa isommasta hyvinvointialueesta sekä niiden suurimmista ja perinteisistä valtapuolueista. Sosialidemokraateille Vantaan ja Keravan alueella puolueveroja tilitettiin vuonna 2024 yli 70 000 ja Pirkanmaalla runsaat 52 000 euroa. Kokoomukselle Pirkanmaan alue tilitti samana vuonna vajaat 58 000 sekä Vantaa ja Keravan alue runsaat 46 000 euroa. Keskustan isoimmat kertymät löytyvät Pohjois-Pohjan-

Taulukko 2.3

Hyvinvointialueiden tilittämät puolueverot 2024 / euroa

Hyvinvointialue	KOK	SDP	KESEK	PS	VAS	VHHR	RKP	KD	Muut	Yhteensä
Etelä-Karjala	16 080	13 060	6 620	2 860	650	5 290	0	450	510	45 520
Etelä-Pohjanmaa	10 630	38 020	38 140	1 560	2 720	340	0	7 790	900	100 100
Etelä-Savo	3 710	13 900	21 630	1 870	450	0	0	920	0	42 480
Itä-Lusimaa	16 000	16 000	3 000	3 000	1 000	8 000	31 000	2 000	2 000	82 000
Kainuu	4 430	5 160	16 470	2 490	9 840	1 760	0	850	0	41 000
Kanta-Häme	23 890	30 640	15 860	5 520	8 930	4 320	0	4 290	0	93 450
Keski-Pohjanmaa	6 730	10 130	11 860	3 050	690	1 160	3 610	2 110	0	39 340
Keski-Suomi	10 760	13 090	17 240	3 960	5 570	5 070	0	1 160	0	56 850
Keski-Lusimaa	29 750	46 880	14 660	10 210	7 730	12 500	0	5 900	7 810	135 440
Kymenlaakso	25 340	23 240	11 430	6 850	4 580	5 360	100	1 580	0	78 480
Lappi	11 640	8 090	31 650	7 380	14 920	1 960	170	660	6 210	82 680
Länsi-Lusimaa	34 850	29 860	3 700	5 750	11 600	26 320	24 780	3 680	1 310	141 850
Pirkanmaa	57 510	52 350	18 130	11 280	28 110	18 960	0	5 960	300	192 600
Pohjanmaa*	5 670	12 130	1 620	3 550	2 210	1 250	37 670	2 280	0	66 380
Pohjois-Karjala	10 840	15 010	24 150	3 300	5 120	1 860	0	1 270	160	61 710
Pohjois-Pohjanmaa	34 010	16 120	54 050	7 790	21 660	10 410	0	1 940	40	146 020
Pohjois-Savo	20 990	25 930	44 140	8 990	13 760	2 120	0	7 010	140	123 080
Päijät-Häme	18 510	21 570	9 780	6 100	4 830	2 670	0	4 030	1 060	68 550
Satakunta	14 600	42 640	24 970	8 150	10 800	6 630	0	3 370	0	111 160
Vantaa ja Kerava	46 330	70 870	4 300	11 670	14 900	32 610	7 820	5 020	2 320	195 840
Varsinais-Suomi	27 090	24 020	15 960	5 430	16 500	11 270	7 460	1 880	0	109 610
Yhteensä	429 360	528 710	389 360	120 760	186 570	159 860	112 610	64 150	22 760	2 014 140

Lähde: Hyvinvointialueiden tilinpäätökset 2024.

*Pohjanmaan puolueverot on saatu hyvinvointialueelle osoitetulla tietopyynnöllä.

maalta ja Pohjois-Savosta, joissa puolueveroja tilitettiin 54 000 ja 44 000 euroa. Näissä tapauksissa kyse oli kunkin alueen isoimmasta tai toiseksi suurimmasta ryhmästä. Kaikilla näillä puolueilla oli selvästi yli 20 prosentin kannatusosuus mainituilla alueilla vuoden 2022 vaaleissa.

Huomio kiinnittyy vielä yhteen puolueeseen. RKP on saanut puoluevero- ja koko valtakunnan alueella hieman suuremman osuuden verrattuna kokoamaansa äänisaaliiseen edellisissä aluevaaleissa. Vaihtelu on huomattavaa, kun useilta alueilta puolueveroja ei ole kertynyt lainkaan, mutta parilla alueella RKP on saanut niitä kaikkein eniten. Pohjanmaalla RKP kokosi puolueveroja vuonna 2024 vajaat 38 000 euroa. Käytännössä siis 50,1 prosentin äänisaalis tuotti Pohjanmaalla 54,2 prosentin osuuden valtuustopaikoista ja 56,7 prosentin osuuden 2024 puolueveroista. Edellisenä vuonna osuus oli itse asiassa hieman vieläkin isompi. Sen sijaan Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella RKP keräsi suurimpana ryhmänä vuonna 2024 puolueveroja 31 000 euroa. Edellisissä aluevaaleissa se keräsi 32,8 prosentin ääni-osuuden, jolla sai 33,9 prosenttia Itä-Uudenmaan valtuustopaikoista. Osuus puolueveroista oli puolestaan 37,8 prosenttia, ja edellisenä vuotena osuus oli vielä muutamaa prosenttiyksikköä suurempi (44,6 %).

Puolueverojen jakaantuminen kuvastaa osaltaan suomalaista puoluetukijärjestelmää, jossa vaalitulokset ja puolueen vakiintunut asema sekä järjestö-rutiinit tarjoavat mahdollisuudet vahvistaa julkisin varoin omaa talousperustaa. Käytännössä siis suurimmat puolueet kokoavat pääosan tarjolla olevista varoista.

Julkisista varoista avustuksena saatu tuki tuo yleensä mukanaan erilaisia julkisuusvaatimuksia ja selvitysveloitteita sen piirissä oleville järjestöille. Puolueverojen kohdalla tilanne on toinen. Ne eivät ole varsinaisia avustuksia, vaan kyse on enemmänkin viranomaisten puoluejärjestöille tarjoamasta tilityspalvelusta. Kyse on luottamushenkilöiden ja heidän edustamiensa järjestöjen välisestä sopimuksesta ja sitoumuksesta varojen keräämiseksi yhteiseen kassaan. Puolueilla on intressi sitouttaa omat luottamushenkilönsä ehdokassopimuksilla ja vaalien jälkeen kerättävillä valtakirjoilla puolueverojen tilittämiseen. Tämä vähentää järjestöjen omaa työtä ja varmistaa ryhmämaksujen onnistuneen keräämisen.

Siten puolueverojen julkisuusveloitteetkin poikkeavat varsinaisista avustuksista. Vaatimukset koskevat nimenomaan hyvinvointialueita, joiden

pitää raportoida tilittämiensä verojen määrästä ja jakaantumisesta eri puolueille ja muille ryhmille vuosittaisissa tilinpäätöksissään. Sen sijaan rahan saaneilla puoluejärjestöillä ei ole velvoitetta kertoa saamiensa puolueverojen käytöstä ulkopuolisille tahoille. Puolueilla ei ole myöskään velvoitetta raportoida julkisuuteen saamiensa puolueverojen määrästä. Itse asiassa vasta uusitussa puoluelaisissa (374/2025) puolueverot määritellään nimenomaisesti yhdeksi sellaiseksi tulolähteeksi, josta ei tarvitse ilmoittaa puoluejärjestöjen saamista lahjoituksista kertovaan julkiseen ja ajantasaiseen tukilähderekisteriin.

Hallituksen lakiesityksessä luottamushenkilömaksut lisättiin siihen puoluelain 8 §:n luetteloon asioista, joita ei pidetä varsinaisena tukena vaan jäsenvelvoitteisiin eli tavanomaiseen järjestötoimintaan kuuluvana suorituksena, josta puoluejärjestöjen ei tarvitse raportoida ulkopuolisille. Taustalla oli puoluerahoitusta valvovan VTV:n aiempi tulkinta, että puolueverot saatetaisiin nähdä tietyin ehdoin myös tukena puoluejärjestöille. Eduskunnan tarkastusvaliokunta oli puolestaan linjannut asiaa toisella tavalla ja korostanut, että puolueveroja voidaan pitää *”tavanomaiseen järjestötoimintaan kuuluvana käyvän arvon mukaisena suorituksena edellyttäen, että sitä ei käytetä vaalikampanjan varainhankintaan”*.²⁰

Puolueverojen julkisuuskäytäntöjä linjaavissa perusteluissa on mielenkiintoisia yhtymäkohtia kuitenkin vaalirahoitukseen. Lain perusteluissa (HE 190/2024) puolueverot saatettiin pois julkistettavien tukien piiristä vetoamalla muun muassa eduskunnan tarkastusvaliokunnan aiempiin linjauksiin. Niiden mukaan julkisuutta ei tarvita edellyttäen, ettei puolueveroja käytettäisi vaalikampanjoinnin rahoitukseen. Aikanaan puolueverot tehtiin tuloverolaisissa (31§) niitä maksaneille luottamushenkilöille omassa verotuksessa vähennyskelpoisiksi tulonhankintakuluiksi. Puoluesihteerien laki-aloitteen perusteluissa nimenomaan todettiin, että vaalityötä rahoitetaan paljolti juuri luottamushenkilömaksuilla. Samalla viitattiin vaaliosallistumiseen ja sen merkitykseen yleensäkin demokratian kannalta²¹. Ei tarvitse myöskään selata kovin paljon puolueiden piirijärjestöjen itsensä laatimia

---

20 HE 190/2024, sivut 8–9 ja 21–22; Vertaa eduskunnan TrVM 3/2012 ja 1/2018.

21 Lakialoite 164/2003 valtiopäivillä: Laki tuloverolain 31 §:n muuttamisesta.

lakimääräisiä vaalirahaerittelyitä, kun huomataan, että kampanjoita on rahoitettu aivan viime vuosinakin yleisesti juuri puolueveroilla.

Joka tapauksessa puolueveroilla on oleellinen rooli poliittisen toiminnan varainhankinnassa. Kuntatasolla niillä on arvioitu olevan keskeinen merkitys puolueiden paikallisjärjestöjen taloudelle. Tarkkoja määriä ei ole tilastoitu siksi, ettei puolueiden paikallinen järjestötaso ole tarvittavien julkisuusvaatimusten piirissä. Tämän raportin loppuluvussa sen sijaan arvioidaan luottamushenkilömaksuja osana puolueiden piirijärjestöjen tulonmuodostusta.

Vuoden 2025 lopulla eduskunta hyväksyi lakipaketin (1114/2025), joka koski muun muassa luottamushenkilöiden palkkioihin ja siten myös puolueveroihin liittyviä käytäntöjä. *”Lain 87 §:ää on täsmennetty toimielimien kokouspalkkioiden sekä palkkioiden ja korvausten tason määrittämisen osalta.”* Tässäkin taustalla olivat ilmeiset säästötarpeet. Laki tuli voimaan vuoden 2026 alusta.²² Vuosina 2022–2024 hyvinvointialueet ilmoittivat tilittäneensä luottamushenkilömaksuja tilikausittain noin kaksi miljoonaa euroa. Vaikka alueiden tilinpäätökset eivät sisällä aivan kaikkia puolueveroja, jatkossa voitaneen ainakin arvioida samoilla tilinpäätöstiedoilla lakiuudistuksen mahdollisia vaikutuksia puolueverojen määrän kehitykseen.

---

22 Katso HE 91/2025, sivu 15 ja eduskunnan vastaus 118/2025 vp.

3 Valtuustoryhmien tuet

3.1 Tausta ja normit

Edellä käsiteltiin hyvinvointialueiden pääosin puolueiden piirijärjestöille luottamushenkilöiden palkkioista puolueveroina keräämiä ja tilittämiä varoja. Seuraavassa puolestaan kartoitetaan hyvinvointialueiden puolueiden valtuustoryhmille määrärahdoin myöntämiä avustuksia.

Valtuustoryhmille osoitetun tuen juuret ulottuvat suomalaisen puoluetuki-järjestelmän alkuvuosiin. Suora puoluetuki eli valtion talousarvioon varattu määräraha puolueiden keskusjärjestöjen yleistoiminnan avustamiseksi otettiin käyttöön vuonna 1967. Samana vuonna valtion budjettiin liitettiin ensi kertaa myös määräraha eduskuntaryhmien tukemiseksi. Tätä samaista ryhmätuen mallia yritettiin 1970-luvulla soveltaa useaan otteeseen eri kunnissa, ja taustalla oli vuoden 1975 kuntalain (953/1975) uudistus. Sen valmistelun yhteydessä pyrittiin avaamaan uusi käytäntö, joka olisi tarjonnut mahdollisuuden myös kunnille avustaa valtuustoryhmiään. Asia kirjattiin vuonna 1973 lakia valmistelleen kunnallishallintokomitean mietintöön (1973:60) ja hallituksen lakiesitykseen (140/1975 II vp). Varsinaiseen lakitekstiin asia ei kuitenkaan päätynyt. Vastaavasti puoluerahoituskomitea (1979:47) ehdotti 1970-luvun lopulla kunnallislakia uusittavaksi siten, että kunnat voisivat ottaa talousarvioihinsa määrärahat valtuustoryhmiä varten. Tämän jälkeen useat kunnat pyrkivätkin liittämään budjetteihinsa tarvittavat rahat valtuustoryhmille jaettaviksi. Hallinto-oikeudet kuitenkin kumosivat toistuvasti asiaa koskevia kuntien talousarviopäätöksiä, ja sittemmin korkein hallinto-oikeus linjasi 1980-luvun alussa vastaavat avustukset kuntien toimialaan soveltumattomiksi määrärahoiksi²³.

Asiaan palattiin vuosituhannen alussa. Parlamentaarinen Kansanvalta 2007 -toimikunta oli ehdottanut mietinnössään vuonna 2005 tukimallin

---

23 Katso Venho 2022, 36.

käyttöönottoa. Perustelut viittasivat kunnanvaltuustojen aseman vahvistamiseen sekä koulutukseen, tiedottamiseen ja kansalaiskeskustelun edistämiseen. Hallituksen lakiesityksessä korostettiin, ettei kyse ole kunnallisesta puoluetuesta, vaikka siitä nimenomaan oli kyse²⁴. Tämän jälkeen asia lisättiin kuntalain (578/2006) 15 b §:ään, jonka perusteella kunnat saattoivat ryhtyä tukemaan valtuustoryhmiensä sisäistä toimintaa sekä toimenpiteitä, joilla ryhmät parantaisivat kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Uudistetussa vuoden 2015 kuntalaissa (410/2015) valtuustoryhmien tukea koskevat säännökset puolestaan siirrettiin lain 19 §:ään.

Vajaan vuosikymmenen aikana erityisesti isoimmissa kaupungeissa vaikiintuneiden ryhmätukien malli oli tarkoitus aikanaan siirtää jo vaalikaudella 2015–2019 valmisteilla olleeseen maakunta- ja sote-uudistukseen, joka jäi siis toteutumatta²⁵. Sittemmin tämä samainen järjestelmä liitettiin pitkälti sellaisenaan vaalikauden 2019–2023 aikana toteutettuun hyvinvointialueiden uudistukseen.

Laki hyvinvointialueesta (611/2021) ja sen 27 § sisältävät valtuustoryhmien tukea koskevat ensisijaiset säännökset:

”Valtuustoryhmien toimintaedellytysten parantamiseksi hyvinvointialue voi taloudellisesti tukea valtuustoryhmien sisäistä toimintaa sekä toimenpiteitä, joilla valtuustoryhmät edistävät hyvinvointialueen asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Tukea myönnettäessä on yksilöitävä tuen käyttötarkoitus. Tuen määrä valtuustoryhmittäin on ilmoitettava hyvinvointialueen tilinpäätöksessä.”

Sote-uudistuksen käynnistämistä varten valtion vuoden 2022 ensimmäisessä lisätalousarviossa oli määrärahaa käytettäväksi eri tarkoituksiin, kuten valtuustoryhmien tukeen²⁶. Taustalla oli hyvinvointialueuudistuksen voimaantulon (616/2021) 17 §. Sen perusteella aluevaltuustojen oli ryhdyttävä välittömästi ensimmäisten eli vuoden 2022 aluevaalien jälkeen toimenpiteisiin alueiden toiminnan ja hallinnon järjestämiseksi. Edelleen valtioneuvoston

---

24 Kansanvalta 2007 -toimikunta 2005, sivut 64–68 ja 81; Samasta HE 8/2006, sivut 7 ja 14–19.

25 HE 15/2017, sivu 337.

26 HE 2/2022 vuoden 2022 ensimmäiseksi lisätalousarvioksi: 28.89.30.

asetuksen (664/2021) 3 §:n perusteella talousarvion kyseistä määrärahaa sai yleisavustuksena käyttää muun muassa hyvinvointialueiden toimielinten toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin. Tarkemmin asiaa on ohjattu valtiovarainministeriön päätöksellä, jonka mukaan lisätalousarvion määrärahaa sai käyttää esimerkiksi hyvinvointialueiden ICT-järjestelmien rakentamiseen ja juuri valtuustoryhmien tukemiseen²⁷. Myönnettyä valtionapua sai käyttää vuoden 2023 loppuun saakka. Alkuperäinen laskennallinen tuki oli mitoitettu vuodelle 2022 enimmillään 5 000 euroksi valtuutettua kohden ja sitä oli maksettavissa kymmenelle kuukaudelle.

Sittemmin valtuustoryhmien tuelle – niin kuin muullekin alueiden rahan-
käytölle – tarkoituksena on soveltaa lakia hyvinvointialueiden rahoituksesta (617/2021). Sen 4 §:n mukaan: ”Hyvinvointialue päättää saamansa valtion rahoituksen kohdentamisesta tehtäviensä hoitamiseen.” Eli tässäkin kyse on yleiskattavuuden periaatteesta, jonka mukaan alueet päättävät itse varojen käytöstä ja määrästä. Valtioneuvoston keväällä 2025 tekemän linjauksen perusteella seuraavina vuosina on kuitenkin tarkoitus rajoittaa sote-
menojen kasvusuuntausta. Kokonaisuuteen kuuluvat säästöt hyvinvointialueiden valtuustojen ryhmärahoista sekä kokouspalkkioista. Korvaavien säästöjen listalla todetaan seuraavaa: ”Päätöksenteon tehokkuutta hyvinvointialueilla lisätään rajoittamalla pysyvästi valtion rahoituksen käyttöä 5 miljoonalla eurolla ryhmärahojen ja kokouspalkkioiden kustannuksiin.”²⁸

Valtuustoryhmille tarjottavan tuen käyttötarkoituksia on puolestaan määriteltä viittaamalla vuonna 2006 kuntalakiin tehtyihin muutoksiin (578/2006) ja sen esitöihin. Hallituksen lakiesityksessä (8/2006) on listattu esimerkiksi sopiviksi katsotuista käyttökohteista²⁹. Nämä perustelut on siirretty käytännössä hyvinvointialueille ryhmätukiohjeiden perustaksi. Näitä ohjeistuksia tarkastellaan lähemmin alaluvussa 3.4, joka käsittelee hyvinvointi-

---

27 Valtiovarainministeriön päätös osoitteessa www.vn.fi > päätökset > raha-asiavaliokunta 24.3.2022 RV14/2022: Valtionavustusten myöntäminen VM/2022/49.

28 Katso Valtioneuvoston tiedote 27.3.2025: ”Hallitus linjasi korvaavista säästöistä sosiaali- ja terveydenhuoltoon.” Osoitteessa www.vm.fi > ajankohtaista > tiedotteet ja uutiset. Tiedotteen mukaan päätöksellä halutaan muun muassa rajoittaa valtion rahoituksen käyttöä hyvinvointialueiden kokouspalkkioiden ja ryhmärahojen kustannuksiin; Samasta HE 91/2025, sivut 12 ja 15.

29 HE 8/2006, sivu 20.

alueiden valtuustotukien käyttöä. Samassa alaluvussa valotetaan myös alueiden omia säännöksiä ja ohjeita, jotka koskevat ryhmärahojen jakoa, käyttöä ja valvontaa. Seuraavassa alaluvussa 3.2 sen sijaan lähdetään liikkeelle valtuustotukien määrästä eri alueilla.

3.2 Valtuustoryhmätukien määrä alueittain

Seuraavaksi tarkastellaan hyvinvointialueiden vuosina 2022–2024 valtuustoryhmilleen jakamien avustusten mittaluokkaa ja sen vaihtelua eri alueilla. Siten vuonna 2025 tehtyjen säästöpäätösten mahdollisia vaikutuksia tuen määrään on arvioitava myöhemmissä yhteyksissä. Aineistojen pohjana on hyvinvointialuelain (611/2021) 27 §, jonka mukaan tuen määrä valtuustoryhmittäin on ilmoitettava kunkin hyvinvointialueen tilinpäätöksessä. Samaisen lain 114 § määrää tilinpäätökset julkaistavaksi alueiden omilla verkkosivuilla. Yleisimmin alueet ovat julkaisseet tiedot tilinpäätöstensä loppupuolella liitteenä n:o 9.³⁰

Hyvinvointialuelain 27 § toteaa, että hyvinvointialue voi taloudellisesti tukea valtuustoryhmiään. Kaikki alueet ovat myös myöntäneet rahaa ryhmien käyttöön. Pohjana ovat aluevaltuustojen päätökset siitä, paljonko vuosittaisiin talousarvioihin on varattu määrärahaa kyseiseen tarkoitukseen. Määrän ohessa tuen jakotapa voi vaihdella alueittain. Seuraavassa on esimerkkejä avustusten vaihtelevista määristä ja jakotavoista vuonna 2023.

Esimerkiksi Varsinais-Suomen, Länsi-Uudenmaan sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueilla vuodelle 2023 oli varattu ryhmätukea 6 000 euroa valtuutettua kohden. Satakunnassa vastaava määrä oli 5 000 euroa. Kyseisillä alueilla valtuustojen koko puolestaan vaihtelee, ja niissä on 69–79 valtuutettua.

Päijät-Hämeen alueella on 69 aluevaltuutettua, ja vuoden 2023 talousarvioon oli varattu rahaa siten, että jokaiselle valtuustoryhmälle (10)

---

³⁰ Vertaa kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaosto 16.9.2025: Yleisohje hyvinvointialueen tilinpäätöksen liitetiedoista.

oli tarjolla pohjarahaksi 4 000 euroa. Sen lisäksi jokaista valtuutettua kohden oli haettavissa 3 043 euroa.

Kymenlaakson alueella on 59 valtuutettua. Vuodelle 2023 budjettiin oli varattu tukea jaettavaksi jokaiselle valtuustoryhmälle (9) pohjarahana 1 500 euroa, minkä lisäksi jokaista valtuutettua kohden avustusta oli osoitettavissa 2 520 euroa.

Keski-Pohjanmaan alueella on puolestaan 59 valtuutettua ja vuoden 2023 tilinpäätöksen perusteella kahdeksan tuettua valtuustoryhmää. Avustusta oli varattu jaettavaksi pohjarahana eri ryhmille niiden koon mukaan siten, että enintään viiden valtuutetun ryhmälle oli tarjolla 5 000 ja 6–10 valtuutetun ryhmälle 6 000 euroa. Tuki suureni edelleen ryhmän koon mukaan, ja enimmillään pohjarahana oli 25–30 valtuutetun ryhmälle 10 000 euroa. Näiden lisäksi jokaista valtuutettua kohden oli haettavissa 2 500 euroa.

Aluevaltuustojen ryhmille avustusta ei jaeta automaattisesti, vaan sitä täytyy hakea määritetyin edellytyksin ja tiettyihin tarkoituksiin omalta aluehallinnolta, eivätkä kaikki ryhmät ole hakeneet tukea jokaisena vuotena. Samalla alueiden julkisissa tilinpäätöksissä vuosittaiset kokonaissummat vaihtelevat jossain määrin muutoinkin toisistaan. Yhtäältä on kerrottu tilivuodelle varatuista määrärahoista ja toisaalta on eritelty haettujen varojen määrää, joka toisinaan on poikennut myönnettyistä avustuksista. Lopuksi pitää ottaa huomioon, että valvonnan jäljiltä osa tuista on peritty takaisin. Tähän näyttää olevan kaksi mallia: joko varoja maksetaan takaisin aluehallinnoille tai vastaava määrä vähennetään kyseisen valtuustoryhmän seuraavan vuoden avustuksista. Nämä vaihtelevat käytännöt ovat heijastuneet eri tavoin alueiden tilinpäätöksissä kerrottujen avustusten määriin, jotka eivät ole aina keskenään täysin vertailukelpoisia. Lisäksi ainakin kahtena ensimmäisenä vuotena eli 2022–2023 koko uudistuksen hallinnollinen sisäänajo näyttää tuottaneen ongelmia tukijärjestelmän toimeenpanoon ja kuvaamiseen julkisissa asiakirjoissa. Vuosi 2024 ilmentää jo selkeämmin hahmottuvia hallintokäytäntöjä.

Vuonna 2022 hyvinvointialueiden tilinpäätöksissään ilmoittamat ja laskettavissa olevat ryhmätuet olivat runsaat neljä miljoonaa euroa. Tukea oli

jaossa ensimmäisten aluevaalien jälkeen maaliskuussa aloittaneille valtuustoryhmille enintään kymmenelle kuukaudelle. Aivan kaikkien hyvinvointialueiden tilinpäätöksistä tuen määrää ei kuitenkaan vielä löytnyt. Vuosi 2023 oli ensimmäinen kokonainen toimintavuosi, ja ryhmärahat olivat yhteensä runsaat 5,3 miljoonaa euroa. Tiivistyneen valvonnan ja ilmeisten säästöpainneiden jälkeen vuonna 2024 rahaa oli ilmoitettu jaetuksi vajaat 4,8 miljoonaa euroa.

Taulukko 3.1

Hyvinvointialueiden ilmoittamat valtuustoryhmien tuet 2022–2024 / euroa

Hyvinvointialue	Asukasluku	2022	2023	2024	Ryhmätuki/asukas KA 2023–2024
Etelä-Karjala	125 083	145 000	177 000	109 570	1,15
Etelä-Pohjanmaa	189 929	107 400	162 000	150 000	0,82
Etelä-Savo *	129 376	62 600	125 200	– 3 000	0,47
Itä-Uusimaa	99 415	165 000	344 000	286 000	3,17
Kainuu	69 639	1 090	177 000	132 700	2,22
Kanta-Häme **	169 455	n/a	204 030	271 500	1,4
Keski-Pohjanmaa	67 723	74 840	128 450	125 470	1,87
Keski-Suomi	274 112	64 070	160 540	23 640	0,34
Keski-Uusimaa	207 070	320 000	331 090	326 960	1,59
Kymenlaakso	157 442	198 000	122 000	111 570	0,74
Lappi **	176 151	n/a	297 390	166 240	1,32
Länsi-Uusimaa	502 067	370 030	446 960	459 240	0,9
Pirkanmaa	545 406	390 000	268 050	332 160	0,55
Pohjanmaa	178 749	142 040	263 000	252 000	1,44
Pohjois-Karjala	162 091	168 620	105 660	116 570	0,69
Pohjois-Pohjanmaa	418 331	329 550	398 840	325 400	0,87
Pohjois-Savo	248 815	172 500	345 000	345 000	1,39
Päijät-Häme	204 635	218 720	83 470	89 970	0,42
Satakunta	211 261	207 150	303 530	345 000	1,53
Vantaa ja Kerava	289 730	345 000	414 000	414 000	1,43
Varsinais-Suomi	494 819	329 190	474 000	395 000	0,88
Kaikki	4 921 299	~ 4 000 000	~5 331 210	4 774 990	1,03

Lähde: Hyvinvointialueiden tilinpäätökset 2022–2024; Tiedot asukasmäärästä Neittaanmäki ym. 2025, 53.

* Etelä-Savon aluehallitus 12.2.2024 § 37: Ajalle 7/2022–12/2023 myönnettiin 270 000 euroa, josta käytettiin 187 790 euroa. Tarkemman tiedon puuttuessa summa on jyvitetty tähän käyttökuukausien mukaan. Katso vuoden 2024 tuen määrästä myös viite n:o 34.

** Tieto puuttuu vuodelta 2022 (n/a).

Alkuvuosien epätarkkuuksista huolimatta tarjolla olevat asiakirjat tuovat esiin selkeitä eroja hyvinvointialueiden rahanjaosta niin alueiden kuin puolueiden välillä. Taulukossa 3.1 ilmenee ensinnäkin, että vuosina 2023–2024 eniten rahaa ovat jakaneet kolme aluetta: Länsi-Uudenmaan, Varsinais-Suomen sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueet. Kaikilla kolmella alueella tuki on ollut keskimäärin yli 400 000 vuodessa, kun koko maan keskiarvo on noin 240 000 euroa³¹. Näille alueille on yhteistä myös keskimääräistä suurempi koko ainakin asukasmäärän perusteella. Vastaavasti poliittinen värikartta näyttää niin 2022 kuin 2025 aluevaalien jälkeen näillä alueilla samankaltaiselta. Kokoomus ja SDP muodostavat kaksi suurinta ryhmää, ja niiden yhteen laskettu kannatus on lähellä ja toisinaan jo ylikin 50 prosenttia.

Jos taas tarkastellaan vuosina 2023–2024 jaettujen avustusten keskiarvoa asukasta kohden, suurimmat tuen jakajat löytyvät muualta kuin suurimpien summien myöntäjistä. Kaikilla hyvinvointialueilla ryhmätuen asukas-kohtainen keskiarvo oli noin 1,03 euroa. Kolme asukaslukuun suhteutettuna eniten avustuksia jakanutta aluetta ovat Itä-Uudenmaan, Kainuun ja Keski-Pohjanmaan alueet. Itä-Uusimaa oli samoin kuin puolueverojenkin kohdalla ylivoimainen ykkönen, ja valtuustoryhmille tukea oli tilinpäätöstitojen perusteella jaettu lähes 3,2 euroa asukasta kohden. Seuraavaksi eniten väkilukuun suhteutettua avustusta olivat jakaneet Kainuun ja Keski-Pohjanmaan alueet. Näillä alueilla tuki oli noin kahden euron luokkaa asukasta kohden, mikä on sekin mittaluokaltaan noin kaksinkertainen keski-vertoon nähden.

Suhteellisesti eniten rahaa jakaneiden alueiden koko ja poliittiset värikartat näyttävät taas hieman erilaiselta kuin suurimmat summat tarjonneilla alueilla. Itä-Uusimaa, Kainuu ja Keski-Pohjanmaa ovat kolme asukasluvultaan pienintä hyvinvointialuetta, kun niiden väkiluku jää alle 100 000 asukkaaseen. Vastaavasti kaksien käytyjen aluevaalien perusteella ylivoimaisesti suurimman puolueen asemaa hallitsee joko RKP tai keskusta.

---

31 Miksi on tarkasteltu vuosien 2023 ja 2024 keskiarvoa? Näin saadaan todennäköisesti luotettavampi kuva alkuvuosista, kun vuonna 2023 rahaa on jaettu ilmeisen avokätisesti ja 2024 tarveharkintaa on arvioitu tarkemmin perustein. Järjestelmä on hakenut muotoaan, ja aluksi vain yhden vuoden tarkastelu tuottaisi satunnaisempia tuloksia.

3.3 Valtuustoryhmätukien määrä puolueittain

Kun verrataan vuonna 2024 ryhmille jaettujen avustusten osuuksia ja niiden taustapuolueiden ääniosuuksia 2022 aluevaaleissa, jako muistuttaa suomalaisen puoluetukijärjestelmän yleiskuvaa³². Suurimmat ja asemansa vakiinnuttaneet perinteiset puolueet keräävät suurimmat ryhmäavustukset (taulukko 3.2). Keskisuurissa ryhmissä saadut tuet vastaavat ehkä parhaiten vaalikannatuksen tasoa, ja pienpuolueet saavat tyytyä kannatustaan vähäisempiin tukiosuuksiin. Asetelmassa on kuitenkin hienoisia eroja, jotka liittyvät poliittisiin ja alueellisiin ominaispiirteisiin sekä puolueiden erilaisiin kannatusalueisiin. Seuraavaksi tarkastelussa ovat vuoden 2024 avustukset ja tyypillisimmät havainnot eri puolueista.

Eniten ryhmäavustuksia 21 hyvinvointialueelta on kerännyt kokoomuksen puolueyhteisö, jonka tukiosuus ylittää selkeästi puolueen vaalikannuksen. Taustalla on ensinnäkin se, että kokoomus on suurimman puolueen asemassa eniten rahaa jakaneilla hyvinvointialueilla ja sillä on vakiintunut peruskannatus laajalti ympäri Suomen. Lisäksi kokoomuksella on rutinoitunut ja ammattimaisesti hoidettu järjestökoneisto, joka tuntee tarjolla olevat avustuslähteet ja hakukäytännöt. Tilanne on samankaltainen sosialidemokraateilla, joilla lisäksi korostuu järjestöllinen ja yhteisöllinen toimintatapa.

Taulukko 3.2

Aluevaalikannatus 2022 ja alueiden ryhmätukikertymien osuudet 2024

Valtakunnallinen ääniosuus vuoden 2022 aluevaaleissa (%)									
Puolue	KOK	SDP	KESK	PS	VAS	VIHR	RKP	KD	Muut
Ääniosuus	21,6	19,3	19,2	11,1	8,0	7,4	4,9	4,1	4,4
Osuus hyvinvointialueiden jakamista valtuustoryhmien avustuksista vuonna 2024 (%)									
Puolue	KOK	SDP	KESK	PS	VAS	VIHR	RKP	KD	Muut
Rahaosuus	24,7	20,4	18,3	7,4	8,2	7,7	8,0	3,2	2,1

Lähde: Vaalitulokset osoitteesta www.vaalit.fi; Hyvinvointialueiden tilinpäätökset 2024. Niissä ryhmätukia oli eritelty noin 4 776 000 euroa, josta osuudet on laskettu.

---

32 Valtion budjetista jaetun virallisen puoluetuen jako-osuuksista Venho 2008, 49; Lisäksi on huomattava, että Suomessa eri vaaleissa ääniosuutena saatu valtakunnallinen vaalikannatus siirtyy vaihtelevin tavoin puolueiden saamiin edustajapaikkoihin. Suurimmat puolueet hyötyvät vaali-järjestelmästä siten, että niiden saama osuus paikoista on hieman isompi kuin osuus äänistä.

Asetelma kuvastaa tavallaan laajemminkin suomalaista puoluetukijärjestelmää, jossa perinteisen puoluekentän keskisektorin eri puolilla sijaitsevat ryhmät hyödyntävät julkisia tukijärjestelmiä pitkälti samalla tavalla.

Kolmas vaalikannatustaan suhteellisesti enemmän ryhmärahaa hyvinvointialueilta kerännyt puolue on RKP. Sen kohdalla korostuvat alueelliset erityispiirteet, jotka heijastuvat myös ryhmärahojen määrään. Ensinnäkään sillä ei ole vuoden 2022 vaaleissa lainkaan valittua edustajaa pääosalla hyvinvointialueista, ja samalla ovat ryhmärahatkin jääneet näillä alueilla tyystin saamatta. RKP on koonnut kahden alueen suurimpana puolueena niiden merkittävimmät avustusosuudet, mikä nostaa puolueyhteisön vuonna 2024 saaman kaikkinaisen tuen huomattavasti sen edellisissä vaaleissa keräämää ääniosuutta korkeammalle. Sekä Itä-Uudenmaan että Pohjanmaan hyvinvointialueet ovat kumpikin keskivertoa pienempiä alueita, mutta ryhmärahaa niissä on kuitenkin varattu keskimääräistä enemmän. Pohjanmaalla RKP sai vuoden 2022 vaaleissa yli puolet äänistä ja vuoden 2024 ryhmärahoista yli 60 prosenttia. Toisaalta taas Itä-Uudellamaalla vajaan kolmanneksen äänisaaliilla kerättiin noin 35 prosenttia alueen ryhmärahoista.

Isojen aluepuolueiden joukkoon lukeutuvalla keskustalla tukikertymä sen sijaan jää vähäisemmäksi verrattuna muihin suuriin ryhmiin. Sen vaalikannatus oli vuonna 2022 desimaalin erolla samalla tasolla SDP:n kanssa, mutta ryhmärahan kokonaiskertymä jää lähes 100 000 euroa pienemmäksi sosialidemokraatteihin verrattuna. Keskusta edustaa organisaatiokoneeltaan ja järjestöruutiineiltaan perinteisiä valtapuolueita, joten selitystä vähäisemmälle tuelle pitää etsiä muualta. Selitys juontaa aivan ilmeisesti alueiden erikokoisiin tukimäärärahoihin ja puolueille tyypillisiin kannatusalueisiin. Kymmenestä vähiten tukea jakaneesta alueesta seitsemällä keskusta on suurin puolue ja yleensä myös selvästi suurin puolue yli 30 prosentin kannatuksellaan. Lisäksi kahdella näistä alueista tukea oli vuodeksi 2024 karsittu huomattava määrä³³.

---

33 Etelä-Savon aluehallituksen pöytäkirjojen (12.2.2024 § 38) mukaan vuodelle 2024 oli varattu tukea 1 500 euroa valtuutettua kohden eli 88 500 euroa. Aluehallituksen (17.2.2025 § 38) keräämien ryhmärahan käyttöraporttien yhteydessä puolestaan todettiin, että kaksi ryhmää ei hakenut rahaa, minkä jälkeen tukea myönnettiin 79 500 euroa ja loppuselvitysten perusteella sitä oli käytetty 56 250 euroa. Etelä-Savon tilinpäätöksessä (2024, 137) valtuustotukien loppusaldoksi on puolestaan kirjattu miinus 3 000 euroa. Keski-Suomessa ryhmärahan määrää on karsittu huomattavasti sielläkin, ja lopullisen tilinpäätöksen (2024, 263) perusteella vuonna 2023 tukea jaettiin yhteensä yli 160 000 mutta vuonna 2024 enää 24 000 euroa.

Keskisuurissa puolueissa eli vihreissä ja vasemmistoliitossa tilanne on molemmilla samankaltainen. Edellisten vaalien ääniosuus vastaa hyvinkin niiden eri alueilla kokoamien ryhmärahojen osuutta. Eroa osuuksissa on molemmilla puolueilla vähänlaisesti. Tukea on koottu varsin tasaisesti yhtä lukuun ottamatta kaikilta alueilta. Vasemmiston ryhmä ei ole hakenut vuodelle 2024 ryhmärahaa Itä-Uudellamaalla. Vihreillä puolestaan uutta tukea ei ole jaettu Keski-Suomessa vuodeksi 2024, vaan ryhmä on ilmeisesti käyttänyt edelliseltä vuodelta jääneitä avustuksia vielä 2024. Lopputuloksena molemmilla vakiintuneiden järjestökäytäntöjen puolueilla ryhmärahaa on yleensä koottu saatavissa oleva määrä eri alueilla.

Perussuomalaisilla on monella tavalla omanlaisensa toimintatapa, mikä heijastuu nyt myös hyvinvointialueiden ryhmäavustuksiin. Tukikertymän osuus on selvästi edellisten vaalien ääniosuutta ohuempi. Keskeinen selitys löytyy siitä, etteivät puolueen hyvinvointialueryhmät ole hakeneet tukea läheskään kaikkialla. Aluevaalien keskiuurena puolueena tukea olisi ollut saatavissa selvästi enemmänkin, mutta noin joka kolmannella alueella ryhmäraha-tilastot näyttävät alueiden tilinpäätöksissä tyhjää. Tilanne oli jokseenkin sama myös edellisellä tilikaudella eli vuonna 2023. Taustalla hämöttää perussuomalaisten perinteinen tapa vastustaa tai olla vastustavanaan erilaisia puoluetukiaisia. Toisinaan näitä rahoja on jäänyt sitten myös hakematta.

Kaikkein pienimmillä ryhmillä, kuten kristillisdemokraattien ja erilaisten eduskunnan ulkopuolisten ryhmien aluetoimijoilla, avustusosuudet ovat edellisten vaalien ääniosuutta pienemmät. Sama havainto oli nähtävissä puolueverojen kohdalla ja yleensä laajemminkin erilaisten julkisista varoista jaettujen puoluetukiaisten jako-osuuksissa.

Suurimmillaan hyvinvointialueiden yksittäisille aluevaltuustoryhmille jakamat vuosituet yltyvät yli 100 000 euroon. Isoimmat vuosikertymät löytyvät useimmiten vähintään keskisuurilta hyvinvointialueilta ja erityisesti perinteisten valtapuolueiden syvimmiltä kannatusalueilta. Kokoomukselle isoa rahaa on ollut tarjolla Uudenmaan alueilla, Pirkanmaalla ja Varsinais-Suomessa. Sosialidemokraateilla suurimmat summat on koottu Satakunnan sekä Vantaan ja Keravan alueilta. Keskustalla tiliä on taasen tehty Pohjois-Pohjanmaalla ja Pohjois-Savossa. RKP:n kohdalla edellä jo viitattiin Itä-Uudenmaan ja Pohjanmaan alueille. Suurimmat yksittäiset vuosiavustukset yltyvät 160 000 euroon (KOK Länsi-Uusimaa ja RKP Pohjanmaa). Lisäksi joissain tapauksissa eri

Taulukko 3.3

Hyvinvointialueiden ilmoittamat avustukset valtuustoryhmille 2024 / euroa

Hyvinvointialue	KOK	SDP	KESK	PS	VAS	VIHR	RKP	KD	Muut	Yhteensä
Etelä-Karjala **	40 500	21 580	31 470	-2 340	2 580	13 500	0	2 280	0	109 570
Etelä-Pohjanmaa	62 000	24 000	48 000	0	8 000	5 000	0	-6 000	9 000	150 000
Etelä-Savo	2 000	-5 000	4 000	0	1 000	5 000	0	-3 000	-7 000	-3 000
Itä-Uusimaa	72 000	44 000	17 000	22 000	0	22 000	101 000	9 000	0	287 000
Kainuu	24 000	16 960	48 350	3 540	26 580	7 450	0	5 830	0	132 710
Kanta-Häme	70 000	75 000	40 000	35 000	16 500	15 000	0	15 000	5 000	271 500
Keski-Pohjanmaa	18 130	16 270	39 090	23 500	9 760	640	17 060	1 040	0	125 490
Keski-Suomi	8 960	0	6 800	0	6 000	0	0	1 870	0	23 630
Keski-Uusimaa	90 000	80 000	41 090	49 090	20 000	20 000	0	10 000	16 780	326 960
Kymenlaakso	38 590	31 030	19 140	6 210	7 530	9 060	0	0	0	111 560
Lappi*	25 870	29 250	62 390	0	26 000	6 500	0	3 230	13 000	166 240
Länsi-Uusimaa	166 500	73 780	13 790	35 660	24 000	58 500	69 060	11 950	6 000	459 240
Pirkanmaa	100 040	81 300	40 000	0	44 160	40 000	0	20 000	6 670	332 170
Pohjanmaa	30 000	40 000	10 000	0	6 000	6 000	160 000	0	0	252 000
Pohjois-Karjala	20 000	27 170	46 940	0	11 150	7 270	0	4 040	0	116 570
Pohjois-Pohjanmaa	50 950	38 210	140 110	32 440	33 970	21 230	0	8 490	0	325 400
Pohjois-Savo	60 000	65 000	105 000	30 000	30 000	20 000	0	25 000	10 000	345 000
Päijät-Häme***	20 890	31 830	13 150	0	2 910	8 090	0	7 190	5 920	89 980
Satakunta*	65 000	100 000	70 000	35 000	30 000	15 000	0	15 000	15 000	345 000
Vantaa ja Kerava	114 000	102 000	18 000	48 000	36 000	54 000	12 000	12 000	18 000	414 000
Varsinais-Suomi	100 000	80 000	62 000	35 000	50 000	35 000	23 000	10 000	0	395 000
Yhteensä	1 179 430	972 380	876 320	353 100	392 140	369 240	382 120	152 920	98 370	4 776 020

Lähde: Hyvinvointialueiden tilinpäätökset 2024.

* Kokoomuksen ja KD:n yhteisen valtuustoryhmän avustus on ilmoitettu Lapin ja Satakunnan alueiden tilinpäätöksissä yhtenä lukuna, mutta se on ositettu taulukkoon niiden valtuutettujen määrän suhteessa.

** Etelä-Karjalan tilinpäätöksen mukaan PS:n saldo on oikaistu edellisen vuoden tukeen.

*** Päijät-Hämeen tilinpäätöksessä on kirjaus siitä, että takaisin perityt avustukset on huomioitu ilmoitetuissa luvuissa.

hyvinvointialueet, esimerkiksi Uudellamaalla, ovat voineet maksaa tukea yhdelle ja samalle oikeushenkilölle eli piirijärjestölle, joka on lisäksi koonnut tililleen samaisten hyvinvointialueiden tilittämiä puolueveroja.

Aina tuen saajia ei ole yksilöity hyvinvointialueiden tilinpäätöksissä, vaan avustukset on eritelty puolueiden yleistunnusten mukaan. Saatavilla olevien tietojen perusteella pääosa ryhmäavustuksista on kuitenkin maksettu puolueiden piirijärjestöille. Vähimmillään piiriorganisaatioiden osuus yksittäisen hyvinvointialueen maksamista ryhmärahoista on ollut runsaat 85 ja enimmillään täydet sata prosenttia. Puolueiden piiriorganisaatioiden ohessa avustuksia on osoitettu esimerkiksi sitoutumattomien valitsijayhdistysten muodostamille valtuustoryhmille ja puolueiden paikallisjärjestöille. Parissa tapauksessa tuki on osoitettu pienpuolueiden keskusorganisaatioille. Joissain kohdin tukea on maksettu puolueen piirijärjestöä suppeammalle alueelliselle toimijalle. Lisäksi mukana on ainakin yksi perinteisen puolueen alue- tai paikallistason tausta- ja talousorganisaatio eli epävirallinen lähiyhteisö³⁴. Kaikista hyvinvointialueiden jakamista ryhmäavustuksista arviolta vähintään 95 prosenttia on maksettu juuri vakiintuneiden puolueiden piirijärjestöille. Useimmissa tapauksissa piirijärjestöt on tavalla tai toisella myös määritelty oman alueensa virallisiksi tuen hallinnoijiksi.

Miten sitten myönnetyt avustukset ja aiemmin käsitellyt puolueverot heijastuvat puolueiden ja tässä tapauksessa erityisesti niiden piirijärjestöjen yleiseen taloustilanteeseen? Se ei selviä hyvinvointialueiden tuottamista asiakirjoista, vaan asiaa katsotaan tämän raportin loppuluvussa muilla aineistoilla ja lähteillä. Sen sijaan seuraavassa alaluvussa tutkaillaan sitä, miten ja mihin aluevaltuustoryhmät ovat käyttäneet saamiaan avustuksia.

3.4 Valtuustoryhmätukien käyttö

Julkisista varoista järjestötoimintaan jaettaviin avustuksiin on sovellettu yleisesti tiettyjä käytäntöjä ja vakiintuneita asiakirjaperusteita. Niitä on sovellettu niin valtion kuin kuntien jakamiin avustuksiin. Osana avustusten haku-

---

³⁴ Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen tilinpäätökset 2023–2024 kertovat, että vasemmistoliiton avustus on osoitettu Oulun järjestöyhdistys ry:lle ja puolueverot on tilitetty Pohjois-Pohjanmaan Vasemmisto ry:lle.

ja valvontaprosessia tuen hakijoilta edellytetään avustettavan toiminnan ja siihen liittyvän talouden kuvausta. Yleis- ja vuosivastuksia haetaan tyypillisimmin toimintasuunnitelmilla ja talousarvioilla. Niiden valvontaa varten tuen saajat toimittavat viranomaisille vuosittaisia tilinpäätöksiään sekä toiminta- ja tilintarkastuskertomuksiaan, joiden pitäisi olla julkisina asiakirjoina kenen tahansa ulottuvilla. Erilaisia kohde-, hanke- tai kerta-avustuksia puolestaan haetaan ja selvitetään asiakirjoilla, jotka yksilöivät usein rajatun toiminnan kyseistä toimintaa ja siitä aiheutuneita kuluja³⁵. Seuraavassa tarkoituksena on valottaa vastaavilla asiakirjoilla hyvinvointialueiden valtuustoryhmilleen soveltamia tukikäytäntöjä.

Hyvinvointialuelain (611/2021) 27 § toteaa, että alueet voivat tukea valtuustoryhmien sisäistä toimintaa sekä toimenpiteitä, joilla ryhmät voivat edistää alueen asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Tukea myönnettäessä on yksilöitävä sen käyttötarkoitus. Lain perusteluissa viitataan suoraan kuntalain yhteydessä määritettyihin reunaehtoihin, jotka tarkentavat avustettaviksi sopivien toimien kirjoa. Tukea ei voitaisi myöntää vuosittaisena kokonaissummana, vaan sitä voitaisiin osoittaa vain erikseen yksilöityjen kustannusten kattamiseen. Valtuustoryhmät eivät siten voisi itse päättää, miten ne käyttävät maksettavan tuen, vaan päätösvalta kuuluisi kunnalle eli tässä tapauksessa hyvinvointialueelle. Kuntalain yhteydessä listattiin esimerkkejä sopiviksi katsotuista käyttötarkoituksista:

Hallintoalue voisi tukea valtuustoryhmän sisäistä toimintaa antamalla sen käyttöön tiloja, sihteeriapua, tietoyhteyksiä ja laitteita sekä avustamalla luottamushenkilöiden koulutusta tai tilaisuuksien järjestämistä. Kunta voisi avustaa vastaavaa toimintaa, jos valtuustoryhmä haluaisi järjestää toiminnan itse. Tukea voitaisiin myöntää esimerkiksi kokouspaikan vuokraan.

Kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia edistävillä toimenpiteillä tarkoitettaisiin esimerkiksi keskustelutilaisuuksia ja tiedottamistoimintaa. Tukea ei voitaisi myöntää

---

35 Vertaa valtionavustuslaki 688/2021 ja Venho 2022, 40–42 ja 48.

yksittäisen luottamushenkilön vaalitulaisuuksiin, mutta avustus voitaisiin myöntää ryhmän ennen vaaleja järjestämään keskustelutilaisuuteen.³⁶

Lakien ja niiden perustelujen pohjalta hyvinvointialueet ovat yleensä kirjanneet tukikäytäntöjen keskeiset puitteet hallintosääntöihinsä. Niiden lisäksi alueiden valtuustot tai hallitukset ovat laatineet yksilöidympiä avustusohjeita sääntöineen ja ehtoineen. Joissain tapauksissa tuen hakuprosessin yhteydessä esimerkiksi hakulomakkeisiin on vielä erikseen liitetty tarkentavia ohjeita.

Kootusti voidaan todeta ohjeiden sisällöstä se, että ensinnäkin niihin on kirjattu alueen talousarvioon varattujen määrärahojen jyvitysperusteet, jotka pohjautuvat tavalla tai toisella edellisten vaalien jäljiltä koottujen valtuustoryhmien kokoon (katso edellä luvussa 3.2 erilaisista jakotavoista). Lisäksi usein on määritelty, miten vaalikauden aikana mahdolliset muutokset ryhmien koossa vaikuttavat tuen jakoperusteisiin. Sallitut käyttökohteet on puolestaan linjattu hyvinvointialuelain 27 §:ään, jonka mukaan niitä voidaan käyttää ryhmien sisäisen toiminnan tukemiseen sekä alueen asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseen. Lisäksi osa alueista on kirjannut erikseen omiin sääntöihinsä kiellettyjä käyttökohteita, kuten käytön vaalitoimintaan tai muuhun kuin hyvinvointialueiden työhön liittyvään puolue- tai poliittiseen toimintaan. Muita sopimattomiksi lueteltuja kohteita ovat esimerkiksi alkoholilaskut, verojen maksut, yritystoiminnan tuet, tilinpäätöspoistot, velkojen lyhennykset ja korot. Ohjeistukset sisältävät yleisesti myös aikataulut tuen hakemiselle, maksamiselle ja käyttöselvityksille. Lisäksi on laadittu lomakepohja tai formaatti tuen haulle sekä sen käytöstä annettaville selvityksille. Yleisenä käytäntönä on se, että vuosittain jaettavaa uutta tukea voi saada vasta sen jälkeen, kun valtuustoryhmä on antanut omalle aluehallinnolleen selvityksen edellisellä tilikaudella saadun tuen käytöstä. Lisäksi tukiprosessin eri vaiheille on määritelty vastuulliset toimielimet tai viranhaltijat.

Kaikki 21 hyvinvointialuetta ovat jakaneet avustuksia valtuustoryhmielleen, ja pääosa rahoista on maksettu puolueiden piiriorganisaatioille. Miten

---

36 HE 241/2020, sivu 538–539 ja HE 8/2006, sivu 20.

sitten tukea saaneet piirit ovat tehneet selkoa saamiensa varojen käytöstä? Avustusten säädösperusta viittaa tukien kerta- ja kohdeluonteisuuteen. Siten tuen saajan ei ole tarvinnut avata omalle aluehallinnolleen yleistä talousperustaansa, kuten tilinpäätöksiään, vaan tilitysvelvollisuuteen on kuulunut selvittää avustusten myöntäjälle nimenomaan saadun tukirahan käyttöä.

Lainsäädännön määrittämien puitteiden ja hyvinvointialueiden itse laatimien ohjeiden perusteella avustusprosessi sisältää pääosin samankaltaiset rakenteet tai vaiheet eri alueilla. Alueen budjettiin vuosittain varattu määräraha ja valtuustoryhmän koko määrittävät kullekin ryhmälle tarjolla olevan tuen enimmäismäärän, ja kukin tukea hakeva ryhmä jättää omalle aluehallinnolleen kulujakoon perustuvan tukihakemuksen tai ennakkosuunnitelman. Sen jälkeen aluehallinnot arvioivat, paljonko hakemuksen perusteella avustusta on myönnettävissä eri ryhmille. Kunkin ryhmän tuet laitetaan maksuun, kun ne ovat ensin antaneet hyväksyttävät selvityksensä edellisen tilikauden avustuksista. Seuraavaksi jäljitetään näitä valtuustoryhmien eli pääosin puolueiden piirijärjestöjen aluehallinnoille tekemiä kuluselvityksiä.

- a) Millainen on avustetun toiminnan yleinen kulurakenne? Jaottelun pohjana ovat lainsäädännön perusteet ja eri alueiden omille ryhmilleen laatimat kuluselvitysmallit.
- b) Mitä nämä kustannukset ovat käytännössä sisältäneet eli miten rahat on käytetty ja mihin pääosin piirijärjestöille maksetut avustukset ovat lopulta päättyneet?

Lähteinä ovat tukea saaneiden ryhmien itse antamat selvitykset avustusten käytöstä. Mukaan seurantaan valittiin runsaat puolet eli 12 hyvinvointialuetta. Seuranta keskittyy erityisesti vuoden 2023 avustuksiin, minkä ohessa kartoitetaan vuosia 2024–2025 ja viitteellisesti myös ensimmäistä tuki vuotta 2022. Selvityksiä on etsitty hyvinvointialueiden asiakirjahallintajärjestelmistä eli siis julkisista asiakirjoista. Ensi sijassa on tarkasteltu alueiden toimielimien pöytäkirjoja ja viranhaltijapäätöksiä. Jos selvityksiä rahan käytöstä ei löytynyt näistä asiakirjoista, mukaan seurantaan valituille alueille lähetettiin tietopyyntö kuluerittelyjen ja muiden valvonta-asiakirjojen saamiseksi.

Käyttöselvitysten runkona on yleensä neljä erilaista asiakirjamuotoa. **Ensinnäkin** jo itse tukiprosessi edellyttää tilivuositteain tehtyä seuranta myönnettyjen, käytettyjen ja valvonnan jälkeen takaisin perittävien avustusten loppusummista. Näistä aluehallinnot ovat usein laatineet ja julkaisseet koosteet niin puolueyhmittäin kuin koko alueen loppusaldosta.

Toiseksi valvonta-asiakirjoihin kuuluu tyypillisesti taulukkomuotoon koottu luettelo erilaisista kuluerien nimikkeistä ja niihin käytetyistä summista. Pohjana on lakiin kirjatut käyttökohteet, joista on laadittu erillinen lomake. Vaihtoehtoisesti on käytetty sovellettua versiota Valtiontalouden tarkastusviraston laatimasta lomakkeesta, joka on alkuaan tarkoitettu valtion jakaman puoluetuen vuosittaiseen raportointiin. Jälkimmäinen selvitysformaatti on varsin yleisluotoinen. Jäljempänä näistä asiakirjoista on tehty tätä tutkimusta varten taulukoon 3.4 tiivistetty yhteenveto valtuustoryhmien käyttämien avustusten keskeisimmistä kulumuodoista ja niiden osuuksista. Lisäksi tämän raportin lopussa on liitteinä muutamia eri hyvinvointialueilta koottuja lomakemalleja ja tuettujen ryhmien antamia rahaselvityksiä, joiden avulla voi hahmottaa selvityslomakkeiden ja tuenkäytön kirjoa.

Kolmanneksi on vaadittu myös kirjallisia selostuksia avustusten käytöstä. Sen on voinut toteuttaa toimintakertomuksen muodossa tai siten, että kulujakotaulukoihin ja niiden sisältämiin summiin on lisätty tarkentavia yksityiskohtia varojen käyttökohteista.

Neljänneksi valvonta on tiivistynyt tositetason seurantaan. Tuetuilta ryhmiltä on vaadittu kuittien, tiliotteiden tai kirjanpidon kopioita todentamaan rahojen käyttöä. Pääosa hyvinvointialueista on vaatinut tositetason asiakirjoja. Eräät alueet ovat ryhtyneet vaatimaan niitä ensi vuosien jälkeen osana järjestelmän kehittämistä, mutta aivan kaikilla alueilla ei ole vaadittu kuitteja tai vastaavalla tarkkuudella laadittuja selvityksiä avustusten käytöstä.

Erityisesti on huomattava, että jotkut hyvinvointialueet ovat keränneet kaikki mainitut neljä asiakirjakokonaisuutta muodossa tai toisessa ja osa alueista on vaatinut valtuustoryhmiltään vain osan näistä dokumenteista. Joillain alueilla on ollut siis laaja asiakirjaperusta valvonnan suorittamiseksi ja joillain toisilla selvästi suppeimmat selvitysvaatimukset omille valtuustoryhmilleen. Lisäksi saman alueen sisälläkin eri ryhmät ovat toisinaan tulkinneet vaihtelevalla tarkkuudella näitä raportointivelvoitteita.

Edelleen on huomattava, että hyvinvointialueilla on kirjavia käytäntöjä näiden tietojen julkaisemiseksi. Yksittäiset hyvinvointialueet ovat siirtäneet laajalti keräämiään valvontatietoja omille verkkosivuilleen kenen tahansa katsottavaksi. Jossain toisaalla taas avustusten jakopäätöksissä on vain todettu, että valvontatiedot on kerätty ja hyväksytty, mutta niitä ei ole liitetty pöytäkirjojen yhteyteen yleisesti nähtäville. Näissä tapauksissa aluehallinnoille on pitänyt lähettää erikseen tietopyyntö asiakirjojen saamiseksi.

Keskivertoa parempi malli ryhmärahojen valvonta-asiakirjoista ja niiden julkaisemisesta ensi vuosilta löytyi esimerkiksi Satakunnan hyvinvointialueelta. Aluehallituksen pöytäkirjoissa on julkaistu vuosittain laaja kooste tuettujen ryhmien tukihakemuksista ja avustusselvityksistä, jotka ovat helposti myös saatavilla. Myös Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella ensimmäisenä vuonna 2022 selvitykset on julkaistu laajasti alueen omilla verkkosivuilla päätösluonnina. Niissä on mukana eri tavalla laaditut selvitykset avustuksista ja vastaavat kuitit. Etelä-Pohjanmaan vuoden 2023 avustuksista on puolestaan julkaistu tiivistetyimmät selvitykset. Etelä-Pohjanmaan aluehallitus päätti, että jatkossa avustuksista raportoidaan yhteismitallisesti pyydetyllä tilijaolla, vuosikertomuksella, tuloslaskelmalla ja kuiteilla. Jatkossa kuitteja ei kuitenkaan julkaista esityslistan liitteinä, mutta niiden on oltava saatavilla pyydettyinä.³⁷

Kokonaan oma lukunsa liittyy yhteen hyvinvointialueeseen eli Varsinais-Suomeen (Varha). Vuosien 2022 ja 2023 tilinpäätöksensä mukaan Varha oli jakanut valtuustoryhmille eli puolueiden piirijärjestöille avustuksia runsaat 800 000 euroa. Sen pöytäkirjoista ei kuitenkaan löytynyt jälkikäteen yli vuoden säännöllisellä seurannalla sen paremmin päätöksiä tuen jaosta kuin sen valvonnastakaan. Aluehallinto ei myöskään vastannut lainkaan kahdesti lähetettyyn tietopyyntöön, jossa pyydettiin nähtäväksi selvitykset Varhan valtuustoryhmille myöntämien avustusten käytöstä³⁸.

---

37 Katso Satakunnan hyvinvointialueen aluehallituksen pöytäkirjat 12.3.2024 § 81 ja 11.3.2025 § 90; Vertaa samasta Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen hallituksen pöytäkirjat 4.4.2023 § 205 ja 25.3.2024 § 118.

38 Varhalle toimitettiin syys- ja lokakuussa 2024 tietopyynnöt avustusselvitysten saamiseksi. Loka-kuun lopulla vielä varmistettiin Varhan kirjaamosta, että pyynnöt oli otettu vastaan aluehallinnon asiakirjajärjestelmään. Tietopyyntöihin ei saatu koskaan minkäänlaista vastausta.

Hyvinvointialueilla ei siis ole yhtenäistä mallia siitä, missä muodossa ja millä tarkkuudella valvontatietoja laaditaan ja kerätään, minkä lisäksi ne julkaisevat tietoa ryhmärahojen käytöstä vaihtelevilla tavoilla. Merkittävin ero alueiden välillä tiivistyy erityisesti vaadittavien kuluerittelyiden yksityiskohtaisuuteen. Useilla alueilla alkuperäistä ohjeistusta on tosin jo uusittu ja järjestelmiä on ryhdytty tarkentamaan. Kahta samanlaista järjestelmää on vaikea löytää 21 hyvinvointialueen joukosta. Ehkä eniten toisiaan muistuttavat Uudenmaan neljä aluetta. Taustalla lienee se, että järjestelmien yksityiskohdat näyttävät yleensäkin sovitun puolueiden piirijärjestöjen kesken, ja Uudenmaan neljällä eri hyvinvointialueella toimivat puolueiden yhdet ja samat piiriorganisaatiot.

Taulukko 3.4

Valtuustoryhmien avustuskäyttö kuluosuuksittain 2023 ja 2024–2025 a (%)

Kulumuodot	2023 *	2024–2025 a **
Henkilöstökulut	48,8	49,7
Toimisto- ja hallintokulut	11,3	12,7
Muut sisäiset toimintakulut	5,8	5,8
Ulkoisen viestinnän kulut	21,6	21,4
Ulkoisten tilaisuuksien ja tapahtumien kulut	9,2	6,4
Muut kulut	3,2	4,0
Kaikki	~ 100	100

Lähde: Hyvinvointialueiden pöytäkirjat ja viranhaltijapäätökset sekä tietopyynnöt alueille.

* Tiedot vuoden 2023 avustuksista ovat 12:lta satunnaisesti valitulta hyvinvointialueelta. Valtuustoryhmien tekemät tukiselvitykset on koottu pöytäkirjoista tai tietopyynnöillä. Osuudet on laskettu 2,9 miljoonasta eurosta.

** Tiedot vuoden 2024 avustuksista ja vuonna 2025 ennen aluevaaleja myönnettyistä tuista ovat 14 sellaiselta alueelta, joiden tiedot ovat löytyneet niiden omilta verkkosivuilta. Osuudet on laskettu 1,9 miljoonasta eurosta.

Oheiseen taulukkoon 3.4 on tiivistetty tiedot aluevaltuustoryhmien saamien avustusten käytöstä niiden kuluosuuksien mukaan. Kulujaon iso kuva näyttää varsin samankaltaiselta seurantavuodesta riippumatta. Yhtä lailla tilivuodelta 2023 ja sitä seuraavilta vuosilta ennen 2025 aluevaaleja kerätyt

tiedot kertovat, että noin 2/3 avustuksista on käytetty puolueiden aluevaltuustoryhmien sisäisiin kuluihin. Loppu kolmannes on käytetty ulospäin suuntautuneeseen toimintaan ja sekalaisiin tai tarkemmin määrittelemättömiin kirjaviin kulueriin.

Valtuustoryhmien antamat avustusselvitykset ovat tarkkuudeltaan ja tietoarvoltaan siinä määrin epäsymmetrisiä, ettei tyhjentävää kuvaa tuen käytöstä pystytä alkuvuosilta tekemään läheskään kaikilta hyvinvointialueilta. Kokonaiskuvaa tuskin voi sanoa kattavaksikaan, mutta aineistot riittävät todennäköisesti kohtuullisen yleisesityksen laatimiseen. Ratkaiseva ero syntyy siitä, onko tukea saaneilta ryhmiltä vaadittu tositetason selvityksiä varojen käytöstä ja ovatko ne saatavilla hallinnon ulkopuoliseen tarkasteluun. Kuiteissa tai tiliotteissa yleensä näkyy se, mihin tuet on tarkkaan ottaen käytetty ja kenelle ne on maksettu. Samalla niiden avulla voi päästä jäljittämään rahankäytön ja erityisesti puolue- ja vaalirahoituksen kovaa ydintä.

Kaikista jaetuista avustuksista on joka tapauksessa käytetty noin puolet erilaisiin henkilöstökuluihin. Piirijärjestöt ovat palkanneet sote-alan toimia varten esimerkiksi uusia aluekoordinaattoreita, sihteereitä, järjestöassistentteja ja tiedotusvastaavia. Yleisin malli näyttää olevan se, että henkilöstöä on palkattu tavalla tai toisella oman puolueyhteisön sisältä. Osa aluevaltuustoryhmistä on tehnyt esimerkiksi ostopalvelusopimuksen oman piirijärjestönsä kanssa sihteeri- tai muun henkilöstötyön hoitamiseksi. Määritelmällisesti näissä tapauksissa voi kysyä, onko julkisilla varoilla ostettu palveluita itse itseltään. Henkilöstöresursseja on voitu ostaa myös oman puolueen ja alueen suurimmilta kunnallisjärjestöiltä. Vaihtoehtoisesti on voitu palkata kunnallisjärjestön puheenjohtaja tai oman piirihallituksen jäsen ryhmän palkkalistoille. Joissain tapauksissa on ostettu viestintäpalveluita puolueyhteisön paikallis- tai aluevaikuttajien perustamilta yrityksiltä.

Valtuustoryhmien työtä ovat toisinaan hoitaneet muun toimensa ohessa osa-aikaisesti esimerkiksi piirijärjestöjen toiminnanjohtajat, jolloin palkkoja on käytännössä maksettu myös oman puolueen keskusjärjestölle. Vaihtoehtoisesti piiriorganisaation osapäiväinen tiedotus- tai poliittinen sihteeri on palkattu samalla valtuustoryhmän aluetyöntekijäksi. Muissa tapauksissa on nähtävissä, miten puolueyhteisön sisällä erilaisia pätkätöitä tehneitä avustajia tai nuoriso- tai vaalityöntekijöitä on kiinnitetty politiikan järjestötoiminnan täys- ja monitoimiammattilaisiksi.

Sisäisen toiminnan kuluiksi on yleisesti laskettu myös toimisto- ja hallintokustannukset. Niihin on luettu esimerkiksi vuokria, laite- ja tarvikkehankintoja, sähkö- ja telekustannuksia ja henkilöstön matkakuluja. Näissäkin tapauksissa julkisella tuella maksetuista kustannuksista osa on siirretty puolueyhteisön sisällä organisaatiolta toiselle. Henkilöstökulujen tapaan toimistotai kokoustilojen vuokria taikka muita kiinteitä kustannuksia on maksettu myös ostopalvelusopimuksilla omalle piirijärjestölle tai oman puolueen kunnallisjärjestölle. Laitehankinnoista, kuten tietotekniikasta asennuspalveluihin, on voitu maksaa taasen oman puolueen keskusorganisaatiolle.

Edelleen sisäiseen toimintaan on luettu muun muassa hyvinvointialue-ryhmien oma kokoustoiminta. Hyvinvointialueista osa on maantieteellisesti laajoja maakuntia, jolloin luottamus- ja toimihenkilöt joutuvat matkustamaan paikkakunnalta toiselle. Sisäisiin kustannuksiin on luettu yhtä lailla erilaiset koulutustilaisuudet tai ”sisäiseen kehittämiseen” liittyvät toimet. Koulutusta on hankittu monin tavoin sosiaali-, terveys- ja pelastusalaan perehtyneiltä ammattihenkilöiltä, kuten akateemisilta tahoilta tai oman alueen virkahallinnolta taikka muuten työnsä puolesta alaa tuntevilta asiantuntijoilta. Uudistus on tuonut jo sinänsä siinä määrin paljon hallinnollisesti ja toiminnallisesti uusia ulottuvuuksia, että luottamushenkilöillä on riittänyt opittavaa ja opetettavaa hyvinvointialueiden toiminnasta. Tässäkin tapauksessa käy selväksi, että osa avustetusta toiminnasta eli koulutuksesta on hankittu oman puolueyhteisön muilta järjestöiltä. Käytäntönä voi olla esimerkiksi se, että koulutukset hankitaan oman puolueen keskusjärjestöltä. Vaihtoehtoisesti kurssituksesta tai avustamisesta on saatettu maksaa toisinaan oman puolueyhteisön nuorisojärjestölle tai sivistysliitolle.

Sisäisille kuluille näyttää kaikkiaan olevan ominaista se, että niitä varten saatu julkinen tuki tuodaan tavalla tai toisella puolueyhteisön sisään, mikä jälkeen osa siitä kierrätetään oman järjestökoneiston eri osien välillä. Tätä samaista mallia on hyödynnetty aiemmin isoimpien kuntien valtuustoryhmilleen jakamissa avustuksissa³⁹.

Sisäisten kustannusten jälkeen vajaa kolmannes avustuksista on käytetty ulkoisiin kuluihin eli pääosin kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamis-

---

39 Vertaa Venho 2022, 35–44.

mahdollisuuksien edistämiseen. Käytännössä tämä on tarkoittanut erityisesti mediaviestintään ja erilaisien kansalaistapahtumien järjestämiseen käytettyjä varoja. Puolueilla on ollut suoranaista tehtävänä selvittää myös kansalaisille eli omien hyvinvointialueidensa asukkaille uuden sote-järjestelmän olemusta, luonnetta ja toimintaa. Samalla puoluejärjestöillä on ollut ilmeinen tarve esitellä omaa toimintaansa, poliittisia linjauksiaan ja toisistaan eroavia vaihtoehtoja käytännön toiminnasta. Samalla on pyritty tekemään tunnetuiksi uusia luottamushenkilöitä, jotka on valittu asioista päätämään.

Viestinnän ja tiedottamisen kulut ovat selkeimmin eriteltävissä tapahtumien markkinoinniksi ja muun toiminnan esittelemiseksi. Käytännössä tämä ilmenee ensinnäkin sanomalehti-ilmoituksina ja muina yleisötapahtumien mainoksina. Niiden ohessa ryhmät ovat julkaisseet sote-alan lehtiliitteitä ja järjestö- tai tiedotuslehtien kaltaisia julkaisuja. Viestintään on kuulunut myös erilaisia jaettavia esitteitä, käsilehtiä, lehtisiä, flyereitä sekä suoramainontaa. Sosiaalisen median ylläpito, sisällön tuotanto ja markkinointi on nähtävissä yhtenä viestinnän muotona. Mukaan on mahtunut myös luottamushenkilöiden valokuvausta ja yleensäkin viestinnän suunnittelun kustannuksia.

Toinen ulkoisten kulujen keskeinen lohko liittyy erilaisiin yleisötilaisuuksiin ja kansalaistapahtumiin sekä niiden järjestelyihin. Ryhmät ja niiden edustajat ovat järjestäneet tai osallistuneet monenkirjaviin tapahtumiin, markkinoihin ja messuihin tai jalkautuneet ja kiertäneet oman alueensa torien ja markettien kulmilla. Tapahtumia varten on ostettu tai vuokrattu kalustoa ja tarvikkeita, kuten teltoja, grillejä, peräkärryjä ja äänentoistolaitteita. Kyse lienee piirijärjestöjen tavanomaisesta varustuksesta. Vastaavasti tilaisuuksien kuluiksi on ilmoitettu muun muassa tilavuokria ja matkakustannuksia. Kokonaan oma lukunsa liittyy tapahtumien tarjoiluun ja jakotavaraan, joista on raportoitu vaihtelevasti osana tilaisuuksien kuluja, tai ne on kirjattu osaksi ”muita kuluja”.

Loput varoista eli 3–4 prosenttia avustuksista on käytetty sekalaisten tai tarkemmin määrittelemättömien kustannusten kattamiseen. Aluevaltuustoryhmien selvityksissä kohtaan ”muut kulut” on kirjattu vaihtelevalla tarkkuudella erinäisiä pieniä kuluja, joista osa olisi voitu liittää myös sisäisten tai ulkoisten kulujen luokitukseen. Käytännöt vaihtelevat huomattavasti

tapauksittain. Muiksi kuluiksi on kirjattu esimerkiksi matkakuluja, kirjanpidon ja tilintarkastuksen palkkioita, pankkien palvelumaksuja sekä sähköisten järjestelmien, kuten ohjelmistojen, lisenssimaksuja. Valtuustoryhmien selvitykset sisältävät kirjavia kulueriä, joita myös mediat ovat koonneet kaikkien katsottaviksi. Tapahtumiin on järjestetty tarjoilua, esimerkiksi puuroa, makkaraa, leipää, kahvia, makeisia ja muita elintarvikkeita. Vaihtoehtoisesti yleisötilaisuuksiin on hankittu jakotavaraa, kuten laastareita, kondomeja, heijastimia, lelulapioita, nenäliinapakkauksia, kaulanauhoja ja kyniä. Muihin kuluihin on ilmoitettu myös luottamushenkilöille hankittua vaatetavaraa, kuten huppareita ja kaulahuiveja. Pienhankinnat on voitu ostaa oman alueen yrityksiltä tai vaikkapa oman puolueen verkkokaupasta.

Alueellisen tukijärjestelmän ensimmäinen täysi vuosi 2023 sattui olemaan myös eduskuntavaalivuosi, ja aluevaltuustojen myöntämiä ryhmärahoja käytettiin palvelemaan myös eduskuntavaalien alla itse kampanjointia. Esimerkiksi Uudenmaan eri alueilla ja Pirkanmaalla näytti olleen laajalti käytäntönä se, että alueiden sanoma- ja ilmaisjakelulehdissä julkaistiin mainoksia, joihin oli kirjattu oman aluevaltuustoryhmän tunnukset, mikä viittaa mainoksen maksajaan. Näissä ilmoituksissa oli hyvinvointialueiden luottamushenkilöitä, jotka ”sattuivat” olemaan ehdolla myös parlamenttivaaleissa. Mainokset tiedottivat tapahtumista, joissa he olivat seuraavina päivinä kaiken kansan tavattavissa. Muista viestintäkanavista oli tavalla tai toisella todennettavissa, että nämä tapahtumat olivat usein suoraan tai peiteltymin tulevien eduskuntavaalien kampanjatyötä. Vastaavia havaintoja oli nähtävissä ainakin Varsinais-Suomessa, Satakunnassa, Etelä-Pohjanmaalla, Pohjanmaalla ja Kainuussa.

Vaaleilla valittujen edustajien muodostamien ryhmien julkisia tukirahoja on käytetty jo pitkään eduskuntavaalien kampanjarahoitukseen. Eduskuntaryhmien kansliatukia on virrannut kansanedustajien vaalirahoitukseen ainakin 2000-luvun alusta lähtien. Samaa mallia on sittemmin sovellettu muutaman suurimman kaupungin omille valtuustoryhmilleen myöntämiin avustuksiin. Ja vastaava käytäntö siirtyi näemmä välittömästi hyvinvointialueiden jakamiin tukiaisiin. Kaikkiaan näiden erilaisten edustajaryhmien nimissä on julkaistu 2023 vaalien alla mainoksia, joiden mittaluokkaa on arvioitava vähintään satoina tapauksina. Vaalirahoituksen julkisuutta palvelevat lakimääräiset asiakirjat eivät kerro ilmiöstä oikeastaan mitään. VTV:n

julkaisemista kansanedustajien vaalirahailmoituksista tai puoluejärjestöjen vaalirahaerittelyistä saa etsimällä etsiä jälkiä tämän kaltaisesta vaalirahan käytöstä.

3.5 Valtuustoryhmätukien valvonta

Hyvinvointialueiden luottamuselinten pöytäkirjoista tai asiaa koskevista viranhaltijapäätöksistä on vähintäänkin vaikeaa hahmottaa tarkasti, miten valtuustoryhmien avustuksia käytännössä valvotaan. Eikä asia ole aina selvinnyt virkahallinnolta kysymälläkään. Käytännöt ovat ilmeisesti vaihdelleet huomattavasti alueittain. Jo valvontaa varten kerätyt selvitysasiakirjat poikkeavat huomattavasti niin yksityiskohtaisuudeltaan kuin tietoarvoltaan. Yleisluontoisen ja taulukkomuotoon laaditun kuluselvityksen on katsottu useilla alueilla riittävän tavaksi raportoida saaduista avustuksista ja niiden käytöstä. Sen lisäksi epäselväksi jää, kuinka tarkasti virkahallinto käy selvitykset läpi tarkastustyössään.

Jo alkuaan on ollut näemmä epäselvää, mille taholle valvontavastuu yleensä on kuulunut. Esimerkiksi Pohjanmaalla aluehallinto on ilmeisesti aluksi katsonut, että valvontaa hoitaa Valtiontalouden tarkastusvirasto, mutta viraston mukaan valvonta ei kuulu sille, vaikka näitäkin tuen muotoja tulee näkyviin heidän tarkastustyössään. Etelä-Savossa puolestaan yksi ryhmä on viitannut tukiselvityksissään vastaavasti VTV:n suorittamaan valvontaan⁴⁰. Valvontavelvoitteen ja siihen kuuluvan vastuujaon vaihtelevaan tulkintaan saattaa viitata myös se, että selvityslomakkeiden formaatiksi on alun perin valittu useilla alueilla sovellettu versio VTV:n puolueille ja niiden piirijärjestöille

---

40 Ilkka-Pohjalainen 22.5.2023; Samasta tietopyyntö VTV:lle ja tarkastuspäällikkö J.C:n vastaus 27.2.2025; Vertaa Etelä-Savon aluehallitus 12.2.2024 § 37: Raportit ryhmärahojen käytöstä vuosilta 2022–2023.

41 Katso www.vaalirahoitusvalvonta.fi > Puoluerahoitus > Ohjeet, määräykset, lomakkeet ja lainsäädäntö > Valtionavustuksen käyttö, tilityslomake; Vertaa esimerkiksi Varsinais-Suomen hyvinvointialueen hallitus 26.4.2022 § 60: Valtuustoryhmien tuki ja liite tilityslomakepohjaksi. Varhan aluehallituksen kokouksessa hyväksytty luonnos lomakepohjaksi näyttää kopioitua Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen omalle alueelleen antamista ohjeista. Lomakeluonnos on tämän raportin lopun liitteissä. Liitteissä on myös muita esimerkkejä tilityskoosteista ja niiden malleista eri hyvinvointialueilla.

laatimasta valtion puoluetuen raportointilomakkeesta⁴¹. Järjestelmän ensivuosisilta on joka tapauksessa jäänyt epäselväksi, onko valvonta ollut useilla alueilla ilmeisen vähäistä tai jopa olematonta⁴².

Tarkkaa kuvaa valvonnasta ei ulkopuolinen saa ainakaan avustus selvitysten perusteella. Tukien jako- ja valvontapäätösten jäljiltä voi kuitenkin nähdä esimerkkejä vähittäisistä korjausliikkeistä tai jonkinlaisesta kehityskaaresta, jossa uusi järjestelmä hakee muotoaan. Muutamilla hyvinvointialueilla on jo ensimmäisen vaalikauden aikana uusittu avustusohjeita ja tukiehtoja ja joillain alueilla useampaankin otteeseen. Yksi selvästi erottuva osa-alue liittyy vaalituen kieltoon. Ryhmärahoja kielletään esimerkiksi kategorisesti käyttämästä vaalityöhön. Joillain alueilla ohjeet puhuvat aluevaaleja koskevasta kiellosta, ja jossain toisaalla yleinen vaalikarenssi on ajoitettu 1–2 kuukaudeksi. Useammallakin alueella näyttää olleen tarve uudistusten jälkeen korostaa, ettei valtuustoryhmien tuki ole yleistä puoluetukea. Uusien ohjeiden taustalla on ollut muun muassa median huomiot avustusten leväperäiseksi tulkitusta käytöstä. Sekä aiheen yleinen käsittely julkisuudessa että alueellisesti kohdentuneet huomiot ovat aivan ilmeisesti jouduttaneet järjestelmän korjausliikkeitä. Edellä mainitulla Pohjanmaalla tehtiin laajajakso selvitys eri alueiden valvontakäytännöistä ja sen jälkeen oma valvontaprosessi muokattiin uuteen muotoon. Keski-Pohjanmaalla aluehallinto taas pyysi kaikilta ryhmiltä saman tien tarkemmat selvitykset vuoden 2023 avustusten käytöstä. Sisäisen tarkastuksen jälkeen tuettujen ryhmien antamat uudet selvitykset katsottiin sittemmin riittäviksi. Pirkanmaalla on puolestaan vuoden 2024 talousarviovalmistelun yhteydessä arvioitu tilintarkastajan kanssa ryhmäavustusten periaatteiden päivittämistä⁴³. Useammallakin hyvinvointialueella näyttää käyneen myös niin, että kaikkia haettuja avustuksia ei ole myönnetty ryhmille, ja selvästi yleisempää on jo se, että osa jaetuista tuista peritään vuosittain takaisin.

Siinä määrin laajasti järjestelmän avoimuuteen on katsottu liittyneen puutteita, etteivät hyvinvointialueiden omat uudistukset ole riittäneet vinoumien oikaisuun, vaan asiaan on pitänyt puuttua lainsäädäntöä uudistamalla.

---

43 Pohjanmaan aluevaltuusto 30.9.2024 § 55 ja aluehallitus 20.1.2025 § 14; Toisaalta Keski-Pohjanmaan aluehallitus 25.3.2024 § 92; Lisäksi Pirkanmaan aluehallitus 29.1.2024 § 36.

Vuoden 2025 lopulla hyväksytyssä laissa (1114/2025) uusittiin muun muassa juuri valtuustoryhmien tukea määrittävän 27 §:n sisältöä. Alun perin tuki oli osoitettu valtuustoryhmien sisäiseen toimintaan sekä toimenpiteisiin, joilla valtuustoryhmät edistävät hyvinvointialueen asukkaiden osallistumista ja vaikuttamismahdollisuuksia. Uudistetussa 27 §:ssä puolestaan todetaan, että hyvinvointialue voi taloudellisesti:

tukea valtuustoryhmien sisäistä toimintaa sekä valtuustoryhmän päätöksentekoon liittyvää muuta toimintaa.

Jo ennen lakiuudistusta tukea myönnettäessä oli yksilöitävä sen käyttötarkoitus. Lisäksi tuen määrä oli ilmoitettava valtuustoryhmittäin hyvinvointialueen tilinpäätöksessä, mutta uuteen lakiin on lisätty velvoite raportoida myös avustusten käytöstä:

Tiedot tuen määrästä ja käyttökohteesta on ilmoitettava valtuustoryhmittäin hyvinvointialueen tilinpäätöksessä.

Hallituksen lakiesityksessä hyvinvointialuelain muuttamisesta ja eduskunnan valiokuntakäsittelyn yhteydessä viitattiin tarpeeseen selkeyttää säännöksiä ja lisätä järjestelmän läpinäkyvyyttä. Lisäksi muistutettiin, ettei kysy ole puoluetuesta. Lakiesityksessä tavoitteiksi ilmaistiin myös yleiset säästö-tavoitteet ja valvonnan kehittämiseen liittyvät tarpeet⁴⁴.

Missä määrin muutokset vaikuttavat käytännössä hyvinvointialueiden jakamien avustusten avoimuuteen, kuten käyttöä kuvaavien asiakirjojen laatuun, julkaisukäytäntöihin ja valvontaan? Lain uudetkin perusteet jättävät todennäköisesti tulkinnan- ja harkinnanvaraa hyvinvointialueille päättää itse siitä, missä laajuudessa ja millä tavoin läpinäkyvyyttä ja valvontaa jatkossa toteutetaan. Siten jää nähtäväksi, onko kyse puolue- ja vaalirahoituksen todellisesta avoimuudesta vai median paineen luomasta järjestelmän ulkoisesta ja näennäisestä korjausliikkeestä.

---

⁴⁴ Hallituksen esitys 91/2025, sivut 9–10, 12, 15–17, 20 ja 27 sekä 38; Katso samasta eduskunnan hallintovaliokunnan mietintö 22/2025, sivut 4–5.

Joka tapauksessa ryhmätuen olemus muistuttaa suomalaiselle puoluetuki-järjestelmälle tyypillisiä elementtejä. Valtuustoryhmien tuki maksetaan julkisista varoista. Avustukset jyvitetään tavalla tai toisella vaaleissa määriteltyjen poliittisten voimasuhteiden mukaan. Isoimmat ja vakiintuneet puolueet keräävät pääosan tarjolla olleista määrärahoista. Tuki maksetaan valtaosin puolueiden keskeisille jäsenjärjestöille eli tässä tapauksessa piiriorganisaatioille. Lopulta varat on käytetty pääsääntöisesti alueellisen puolue-toiminnan rutiinikulujen kattamiseen.

Jonkinlaisena hypoteesina voisi vielä esittää seurattavaksi, josko perinteiset ja vakiintuneilla järjestörutiineilla toimivat organisaatiot pystyvät kiertämään saamansa tuen muita ryhmiä paremmin oman yhteisön sisällä siten, että se hyödyttää useita eri tahoja. Sen sijaan pienemmät ja uudemmat ryhmät saattavat käyttää suhteellisesti enemmän varoja oman yhteisön ulkopuolelta hankittuihin palveluihin.

4 Yleiset järjestöavustukset tuen mahdollisena lähteenä

4.1 Tausta ja normit

Edellä käsiteltiin hyvinvointialueiden luottamushenkilömaksuina ja valtuustoryhmien avustuksina puolueille jakamaa tukea. Mallit näihin tukimuotoihin on kopioitu pitkälti kuntien käytännöistä. Seuraavaksi tarkastellaan sitä, onko kuntien muita puolueille suoraan tai välillisesti ohjautuvia tuen muotoja tai malleja sovellettu hyvinvointialueilla. Tarkastelu kohdentuu erityisesti järjestötoiminnan tukemiseen varattuihin määrärahalähteisiin ja niiden kirjaviin nimikkeisiin.

Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kuntien jakama suora puoluetuki on kielletty. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, ettei kunnan talousarvioon voi ottaa määrärahaa, joka osoitettaisiin yleis- tai vuosiavustuksena jaettavaksi puolueiden jäsenorganisaatioille, kuten kunnallisjärjestöille tai paikallisyhdistyksille. Edellä käsitellyt puolueverot ja valtuustoryhmille jaetut avustukset ovat saaneet lainsäädännöllä hyväksytyin tukimuodon statuksen⁴⁵. Näiden kiellettyjen ja sallittujen määrärahojen väliin on jäänyt tietynlainen tulkinnanvarainen harmaa alue, jossa kunnat voivat tukea puoluetauksaisia järjestöjä tietyin ehdoin.

Kuntien talousarvioihin on varattu jo vuosikymmenien ajan määrärahoja, joista erilaiset järjestöt ovat voineet hakea tukea toimintaansa – niin sitoutumattomat kuin puoluetauksaiset järjestöt. Tavallisimpia kuntien budjettinimikkeitä ovat olleet yleishallinnon, kulttuurin, nuoriso- ja liikunta-toimen sekä sosiaali- ja terveystalouden toimintaan varatut avustuskäärärahat. Viimeksi mainitut nimikkeet ovat vaihtuneet viime vuosina esimerkiksi

---

⁴⁵ Lisäksi kuntatason poliittiset nuorisoyhdistykset tehtiin jo puoli vuosisataa sitten lakimuutoksella (117/1972) avustuskelpoisiksi organisaatioiksi, ja käytäntö näyttää sittemmin vakiintuneen vuosikymmeniksi eteenpäin.

hyvinvoinnin ja terveyden tai osallisuuden määrärahoiksi. Puolueiden virallisten jäsenorganisaatioiden rinnalle on rakennettu kirjava oheisjärjestöjen verkosto. Tyypillisiä esimerkkejä ovat puolueiden paikalliset opinto-, kulttuuri-, nuoriso-, lapsi- ja eläkeläisyhdistykset. Kyse on aatteellisesti, hallinnollisesti tai toiminnallisesti puolueita lähellä olevista järjestöistä, jotka ovat hyödyntäneet jo vuosikymmenien ajan erityisesti isoimmissa kunnissa tarjolla olleita avustusmuotoja. Toki pitkän aikavälin tarkastelu viittaa tämänkaltaisen välillisen puoluetuen selvään vähenemiseen. (Venho 2022.)

Korkeimman hallinto-oikeuden päätökset ja niiden pohjalta luodut linjaukset ovat aikanaan määritelleet tälle kuntatason välilliselle puoluetuelle käypiä soveltamisohjeita. Vakiintuneen käytännön mukaan on pidetty mahdollisena myöntää kunnan varoista avustusta muun muassa opetus- ja sivistystoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon alaan kuuluvien toimintojen kustannuksiin myös sellaisille yhdistyksille tai säätiöille, joilla on puoluepoliittinen luonne. Tuettavien yhdistysten poliittista luonnetta ei ole katsottu sinänsä esteeksi avustuksen saamiselle, mutta tukikäytännöiltä on edellytetty tietyt perusvaatimukset:

- a) Tuelle on tarve ja hyväksyttävä käyttötarkoitus (hakemusten arviointi)
- b) Tuen käytöstä hyväksyttävään tarkoitukseen on riittävät takeet (valvonta)
- c) Avustuksiin sovelletaan hyväksyttäviä jakoperusteita (tasapuolisuus)

Tyypiesimerkkeinä määrähdoin avustuskelpoisista järjestöistä on aikanaan mainittu puoluetauksaiset eläkeläisjärjestöt sekä sivistys- ja kulttuuriyhdistykset. Vastaavasti poliittisten naisjärjestöjen sosiaaliseen lomatoimintaan osoitetut avustukset ovat sopineet kunnan toimialaan. Sen sijaan vastaavanlaisia yhdistyksiä koskevia avustuspäätöksiä on kumottu tapauksissa, joissa kunnan tuki on jyvitetty paikallisille järjestöille esimerkiksi suoraan niiden taustapuolueiden valtuustopaikkojen suhteessa.⁴⁶

---

46 KHO 1982 II 13 sekä KHO 1984 II 13 ja 14; Vertaa Venho 2022, 45–50; Oikeusopillisesta tulkinnasta Harjula & Prättälä 2019, 188–191 ja 248–250.

Lisäksi on nähtävissä tuoreeltaankin 2020-luvulta, että toisinaan kunnat jakavat yleisistä järjestö määrärahoistaan erilaisia kohde- tai yleisavustuksia puolueiden paikallisille jäsenjärjestöille, kuten kunnallisjärjestölle ja perusosastolle, tai niiden taustalla toimivalle talousorganisaatiolle⁴⁷.

Kattavaa selvitystä kuntien järjestötukien historiasta ei ole ainakaan tässä yhteydessä käytettävissä. Tosin yksittäisiä raportteja kuntien puoluetaustaisille järjestöille jakamista avustuksista ja niiden historiasta on tarjolla vuosien varrelta⁴⁸. Sosiaali- ja terveystalouden järjestöjen tukikäytännöistä löytyy vaihtelevassa määrin esimerkkejä etenkin isoimpien kaupunkien vuosikertomuksista ainakin 1950-luvulta lähtien. Kunnat ovat tukeneet esimerkiksi puoluetaustaisten järjestöjen sosiaalista lomatoimintaa tai lasten kesäleiritoimintaa. Samaten poliittiset raittiusjärjestöt ja niiden kunnilta keräämät avustukset olivat 1970- ja 1980-luvuilla yksi keskeinen kunnallisen piilopuoluetuen muoto. Raittiusavustuksia karsittiin laajalti 1990-luvun alun laman aikana, ja sittemmin ne ovat kuihtuneet jokseenkin kokonaan. Työväenliikkeen historiassa on taasen lukuisa määrä erilaisia sosiaalisia palveluja tuottavia organisaatioita, joita kunnat ovat tukeneet ja joiden hallinto on yhä tähän päivään asti pidetty puoluejärjestöjen käsissä. Aktiivisimmat ja virkeimmät puolueiden epäviralliseen organisaatiokehukseen luettavat yhdistykset eli paikalliset oheisjärjestöt löytyvät nykyisin eläkeläisten piiristä.

4.2 Hyvinvointialueiden järjestöavustukset

Seuraavaksi hahmotetaan hyvinvointialueiden tapaa tukea kolmannen sektorin toimijoita, minkä jälkeen seuranta tarkentuu avustuspäätösten järjestökirjoon. Lainsäädäntö luo monin tavoin puitteet, jotka ohjaavat, kehottavat ja myös velvoittavat hyvinvointialueita yhteistyöhön kuntien, yritysten sekä kolmannen sektorin kanssa. Järjestöllisen yhteistyön perusteita on määritelty

---

47 Katso esimerkiksi Vantaan kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin lautakunta 21.10.2025 § 25; Samasta Tuusulan kansliapäällikkö avustuspäätös 28.10.2024 § 38; Edelleen Ruoveden kunnanhallitus 3.4.2023 § 72; Vastaavasti Oriveden hyvinvointi- ja elämänlaatulautakunta 16.6.2025 § 42 ja 14.8.2025 § 51; Toisaalla Ilmajoen kunnanhallitus 24.3.2025 § 55; Lisäksi taustaksi Turun hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta 12.3.2025 § 16.

48 Aiemmista selvityksistä Puoluerahoituskomitea 1979, 76–87 ja Venho 1996, 239–317 sekä Venho 2008, 169–200 ja Venho 2022.

ensinnäkin hyvinvointialuelain (611/2021) 29 §:ssä. Sen mukaan alueen asukkailla ja palvelun käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa hyvinvointialueen toimintaan, ja aluevaltuustojen on edistettävä erilaisia vaikuttamisen mahdollisuuksia ja menetelmiä. Yhdeksi muodoksi mainitaan tuki asukkaiden sekä järjestöjen ja yhteisöjen oma-aloitteisen toiminnan suunnitteluun ja valmisteluun. Pykälän 29 perusteluissa viitataan edelleen samaisen lain 41 §:ään, joka käsittelee hyvinvointialueiden pitkän aikavälin strategiaa sekä toiminnan ja talouden tavoitteita. Yhtenä ulottuvuutena mainitaan tässäkin asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet. Hyvinvointialuelain 29 § viittaa lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) ja sen 7 §:ään, jonka mukaan hyvinvointialueiden on tehtävä yhteistyötä alueen muiden julkisten toimijoiden, yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Sama 7 § määrää alueita edistämään näiden yhteistyötahojen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia. Tuen muodoiksi mainitaan esimerkiksi toimitilojen luovuttaminen järjestöjen käyttöön ja harkinnan mukaan jaettavat järjestöavustukset.⁴⁹

Lisäksi järjestöllisen yhteistyön taustalla toimintaa ohjaa laki hyvinvointialueiden rahoituksesta (617/2021) ja sen 4 §, jonka mukaan alueet päättävät saamansa valtion rahoituksen kohdentamisesta tehtäviensä hoitamiseen. Tässäkin kohtaa kyse on yleiskatteellisuuden periaatteesta. Alueet päättävät itse lakisääteisten tehtävien järjestämisestä ja niiden eri osiin, kuten järjestöavustuksiin, varattavien määrärahojen mitoituksesta.

Seuraavaksi kartoitetaan, paljonko hyvinvointialueet ovat alkuvuosinaan varanneet määrärahaa sosiaali- ja terveysalan järjestöjen avustamiseen, ja seuranta tiivistyy etenkin vuoteen 2024. Sen jälkeen avustuspäätöksistä esittää puolueyhteisöjen piiriin kuuluville yhdistyksille mahdollisesti myönnettäviä tukia. Taulukkoon 4.1 on koottu tiedot eri hyvinvointialueiden vuodelle 2024 varaamien yleisten järjestöavustusten mittaluokasta. Vertailun vuoksi taulukossa on rinnakkain eri tavalla koottuja tietoja samoista määrärahoista. Yhtäältä oikeusministeriö (2025:31) on kartoittanut kuntien ja hyvinvointialueiden avustuksia järjestöille ja säätiöille. Avustuksina jaettavan tuen määrää on selvitetty sekä hyvinvointialueiden tilinpäätösten

---

49 Järjestöllisen tuen laajoista perusteluista HE 241/2020, sivut 540–542 ja 555–557 sekä 665–667. Katso myös sosiaalihuoltolaki (1301/2014) 7 § ja 7a §.

Taulukko 4.1

Hyvinvointialueiden varaamat määrärahat sosiaali- ja terveysalan yleisiin järjestöavustuksiin vuonna 2024 / euroa

Hyvinvointialue	Asukasluku	Tilinpäätösten mukaan (OM)	Kyselyn mukaan (OM)	Pöytäkirjojen mukaan
Etelä-Karjala	125 083	516 000	165 000	180 000
Etelä-Pohjanmaa	189 929	338 000	135 000	171 000
Etelä-Savo	129 376	0	619 000	450 000
Itä-Uusimaa	99 415	158 000	100 000	100 000
Kainuu	69 639	138 000	143 000	150 000
Kanta-Häme	169 455	979 000	272 000	463 000
Keski-Pohjanmaa	67 723	261 000	96 000	100 000
Keski-Suomi	274 112	1 169 000	1 165 000	935 000
Keski-Uusimaa	207 070	697 000	386 000	389 000
Kymenlaakso	157 442	739 000	672 000	672 000
Lappi	176 151	0	525 000	550 000
Länsi-Uusimaa	502 067	3 101 000	2 580 000	2 580 000
Pirkanmaa	545 406	2 150 000	1 880 000	1 889 000
Pohjanmaa	178 749	624 000	197 000	200 000
Pohjois-Karjala	162 091	632 000	385 000	385 000
Pohjois-Pohjanmaa	418 331	1 540 000	800 000	800 000
Pohjois-Savo	248 815	1000	850 000	850 000
Päijät-Häme	204 635	918 000	300 000	300 000
Satakunta	211 261	951000	665 000	850 000
Vantaa ja Kerava	289 730	2 012000	850 000	850 000
Varsinais-Suomi	494 819	5 887 000	2 600 000	2 720 000
Kaikki	4 921 299	?	15 385 000	15 584 000

Lähde: Kahden ensimmäisen tukisarakkeen summat ovat oikeusministeriön selvityksestä (2025, 71–73). Viimeisen sarakkeen tiedot on kerätty hyvinvointialueiden pöytäkirjoista tai avustuskooosteista.

perusteella että alueille osoitetuilla kyselyillä. Vastaavia tietoja on etsitty tämän raportin yhteydessä hyvinvointialueiden pöytäkirjoista. Kyse on eri alueilla määrärahojen jakopäätöksistä vastaavien toimielinten asiakirjoista. Tukea ovat yleensä jakaneet eri alueilla hallitukset, lautakunnat tai jaostot, joiden ohessa osa varoista on laitettu jakoon keskeisten viranhaltijoiden päätöksillä. Päätöksistä on etsitty tätä raporttia varten luettelot tukea saaneista järjestöistä ja säätiöistä sekä niille osoitetuista avustussummista.

Vuosittain jaettavien avustusten loppusummat eroavat toisistaan alueittain. Yhtäältä kyse on siitä, että erikokoiset alueet ovat varanneet vaihte-

vassa määrin varoja järjestöjen tukemiseen. Kyse on poliittisista päätöksistä, paljonko määrärahaa varataan kyseiseen tarkoitukseen. Lisäksi eri tietolähteet antavat poikkeavan kuvan samasta asiasta. Esimerkiksi alueiden tilinpäätöstiedot tarjoavat useissa tapauksissa jo mittasuhteiltaan erilaisia summia muihin lähteisiin verrattuna. Sen sijaan oikeusministeriön teettämän kyselyn ja tämän raportin yhteydessä seurattujen pöytäkirjojen perusteella kootut summat tarjoavat hahmotettavan ja pääosin yhteismitallisen yleiskuvan eri alueiden tukisummista. Kaiken kaikkiaan järjestöllisen tuen mittaluokka eri alueilla vuonna 2024 oli yhteensä noin 15–16 miljoonaa euroa, joka on jaettu eri yhteisöille kerta-, kohde- tai toiminta-avustuksina taikka erilaisena kumppanuustukena.⁵⁰

Järjestöllisen tuen yleiskuvauksen jälkeen suodatetaan aineistoista esille puoluejärjestöille tai puoluetauksaisille organisaatioille eli oheisjärjestöille mahdollisesti suunnattuja avustuksia. Kyse on niin sanotun välillisen puoluetuen kartoituksesta:

Tämän seurannan perusteella hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveysalan järjestöille jakamat avustukset ovat puolue- ja vaalirahoituksen kannalta jokseenkin ”tyhjä lehti”.

Ensinnäkään tuettujen organisaatioiden joukosta ei löytynyt varsinaisia puoluejärjestöjä eli puolueiden sääntömääräisiä jäsenjärjestöjä. Toiseksi niin sanottuja oheisjärjestöjä eli puolueyhteisöjen epäviralliseen järjestöpiiriin kuuluvia organisaatioita oli avustuslistoilla vähänlaisesti. Joillain alueilla niitä ei ollut lainkaan. Näitä oheisjärjestöjä oli yleisimmin tuettu pikkusummilla, kuten sadoilla euroilla tai enintään muutaman tuhannen euron kokoisilla avustuksilla. Joissain tapauksissa kahden ensimmäisen vuoden jälkeen tukisummatkin olivat pienentyneet tai loppuneet kokonaan. Kaiken kaikkiaan puolueiden lähipiiriin jaettu tuki on jäänyt siinä määrin olemattomaksi, ettei sen osuudella kaikista jaetuista yleisistä järjestöavustuksista ole juuri käytännön merkitystä. Lisäksi tuetut oheisjärjestöt ovat luonteeltaan sellaisia, että niiden rooli arkisen puoluetoininnan kannalta on yleensä vähänlainen. Hyvinvointialueilta ei ollut myöskään eroteltavissa viitteitä

---

50 Mittaluokasta ja sen vaihteluista oikeusministeriön selvitys 2025, 33–34 ja 59–69 sekä 70–73.

päätöksistä, joiden taustalla olisi ollut puolueiden välinen sopimus kunkin puolueyhteisön omille järjestöille varattavista määrärahoista.

Kuntien tapaan hyvinvointialueiden avustuslistoilta erottuu yksi puolueiden oheisjärjestötyypeistä eli eläkeläisten yhdistykset. Ne ovat säilyttäneet elinvoimansa ja jopa kasvattaneet toimintaperustansa. Ne eivät ole puolueiden jäsenjärjestöjä, mutta liittotasolla niillä on selvästi kytkös perinteisiin puolueisiin. Niiden toiminta on kuitenkin monin tavoin muuta kuin arkista puolueytötä. Lisäksi niillä on toisinaan jäseniä enemmän kuin omilla taustapuolueillaan, mikä samalla korostaa väljempää puoluesuhdetta osalla järjestöistä etenkin paikallis- ja aluetasolla. Kaikkiaan 12 hyvinvointialuetta oli kirjannut vuonna 2024 avustuslistoilleen eläkeläisten yhdistyksiä, joten yhdeksällä alueella vastaavat tuet ovat jääneet jakamatta. Keski-Suomessa tuettu ja eläkeläistoiminnan järjestöjä oli eniten, ja näiden noin 15 yhdistyksen samana vuonna saamat avustukset olivat yhteensä vajaat 10 000 euroa. Lapsi- ja eläkeläistoiminnan järjestö sai toiminta-avustusta, mutta vuoden 2025 jaossa neljä eri puoluetustaista eläkeläisyhdistystä sai avustuksia yhteensä vajaat 40 000 euroa⁵¹.

Muita puolueiden sosiaali- ja terveystalouden tausta- eli oheisjärjestöjä oli tuettujen organisaatioiden joukossa vaihtelevan niukalti. Kyse oli lähinnä yksittäisistä tapauksista⁵². Yleisesti vaikuttaa siltä, että niin valtakunnallisesti

---

51 Jakopäätöksistä Keski-Suomen hyvinvointialueen hallitus 6.2.2024 § 36 ja Lapin alueen hyvinvointi- ja yhdyspintalautakunta 27.2.2025 § 58.

52 Muutama hyvinvointialue on tukenut pikkusummilla esimerkiksi Tapaturma- ja sairausinvalidien liiton paikallisyhdistyksiä. Laitavasemmiston puolueperheeseen kuulunut liitto on jo lakautettu, mutta muutamat paikallisyhdistykset toimivat edelleen puolueperusteisesti tunnistetun oheisjärjestöviitein. Esimerkiksi Satakunnan hyvinvointialueen hallitus 30.1.2024 § 33; Edelleen on eroteltavissa esimerkiksi ikäihmisille asumis- ym. tukipalveluja tuottavia yhdistyksiä, joilla on ilmeinen puoluetusta. Osa niistä on saanut hyvinvointialueilta tukea, ja joku tällainen yhdistys on saattanut jakaa toistuvasti myös vaaliavustuksia. Esimerkiksi Pirhan asiakkuus- ja laatujaosto 9.6.2025 § 50. Vertaa www.vaalirahoitusvalvonta.fi: ”Tampereen Vanhuspalveluyhdistys ry” – eduskuntavaalit 2023, kuntavaalit 2025 ja aluevaalit 2025; Pohjois-Savon hyvinvointialue on tukenut keskustalaiseen puolueyhteisöön lukeutuvaa Huoltoliitto ry:tä, jonka kuusi jäsenjärjestöä ovat MTK, Maaseudun Säätiö, Suomen Keskusta r.p., puolueen nuorisjärjestö sekä puolueen kaksi naisyhdistystä. Huoltoliitto määrittelee itsensä valtakunnalliseksi, yleishyödylliseksi terveyttä ja hyvinvointia edistäväksi järjestöksi. Se kertoo tekevänsä kansanterveystyötä itse ja yhdessä muiden järjestöjen kanssa sekä toteuttavansa perinteistä toimenkuvaansa muun muassa tukemalla lapsiperheitä. Lisäksi se ylläpitää kylpylähoitelia ja tarjoaa työelämään liittyvää kuntoutusta. Vertaa www.pshyvinvointialue.fi/myonnetty-avustukset ja www.kunnonpaikka.com/info/huoltoliitto/.

kuin paikallisesti näitä puoluetustaisia sote-alan järjestöjä on toiminnassa aiempaa vähemmän. Puolueiden jäsenmäärien supistuminen, aktiivien ikääntyminen, julkisten järjestötukien karsiminen ja puolueperusteisen palvelutoiminnan korvautuminen julkisilla palveluilla ovat nakertaneet pohjaa tämän kaltaisen järjestötoiminnan perusteilta. Oman ja erillisen tutkimusaiheensa tarjoaisi se, miten puolueet ovat luoneet kanavia, verkostoja ja kytköksiä muihin sosiaali- ja terveystalouden yhteisöihin.

Kuntatasolla poliittisen toiminnan tuki on tiivistynyt viime vuosina puolueveroihin ja lisäksi isoimmassa kaupungeissa valtuustoryhmille osoitettuihin avustuksiin. Erilaiset avustukset puolueiden tausta- eli oheisjärjestöille ovat vähentyneet 2000-luvun aikana. Yhtäältä tuettujen järjestöjen määrä sekä erilaisten järjestöjen kirjo ovat kaventuneet ja samalla avustussummat ovat monin osin pienentyneet pitkällä aikavälillä.⁵³

Kunnissa havaittu kehityssuunta on tavallaan nähtävissä myös hyvinvointialueilla. Tuki puolue toimintaan kootaan pääosin puolueveroina ja valtuustoryhmille maksettuna avustuksina. Oheisjärjestöjen merkitys voimavarojen kerääjinä on kuitenkin hyvinvointialueilla jäänyt jokseenkin olemattomaksi. Jonkinlaiseen yleiskatteellisuuden puitteisiin sopii kai sitten sekin, että muutamilla hyvinvointialueilla puolueveroja ja valtuustoryhmien tukiaisia on maksettu enemmän verrattuna sosiaali- ja terveysjärjestöjen yleiseen avustamiseen varattuihin määrärahoihin.⁵⁴

---

53 Venho 2022, 83–85.

54 Esimerkiksi Itä-Uudenmaan hyvinvointialue ilmoitti maksaneensa vuonna 2024 puolueveroja ja ryhmätukia yhteensä vajaat 370 000 euroa, kun samalle vuodelle sote-alan järjestöavustuksiin ilmoitettiin varatuksi 100 000 euroa. Keski-Uudellamaalla puoluetuen summa oli runsaat 460 000 ja sote-järjestöjen avustuksiksi ilmoitettiin vajaat 390 000 euroa; Vertaa samasta esimerkiksi Kainuun hyvinvointialueesta taulukoissa 2.1 ja 3.1 sekä 4.1.

5 Hyvinvointialueiden puoluetukijärjestelmä

5.1 Tukijärjestelmän yleiskuva

Hyvinvointialueiden alkuvuosina tarjoama tuki puolueille tai niiden välittömään lähipiiriin on rakennettu samanlaisista peruselementeistä, joilla kunnat tukevat paikallista puolue toimintaa. Siitä huolimatta tuskin löytyy kovinkaan monta kuntaa, joiden tukimalli olisi samanlainen hyvinvointialueiden yleiskuvaan verrattuna. Isoimmissa kaupungeissa kokonaisuus rakentuu useimmin puolueveroista, valtuustoryhmien avustuksista ja kirjavista oheisjärjestöavustuksista⁵⁵. Keskisuurissa ja sitä pienemmissä kunnissa tuki koostuu pääosin puolueveroista ja vaihtelevan vähäisistä tai usein olemattomiksi jäävistä järjestöavustuksista. Hyvinvointialueiden tuki taasen pohjautuu valtuustoryhmien tukeen ja puolueveroihin, mutta niiden sosiaali- ja terveysjärjestöille varaamista avustuksista puolueiden lähipiiriin osoitetut määrärahat ovat jääneet siinä määrin vähäisiksi ja satunnaisiksi, ettei niillä ole puoluerahoituksen kokonaisuuden kannalta oleellista merkitystä. Siten alueiden tukimallia vastaavat käytännöt löytyvät todennäköisimmin muutamista isoista tai isohkoista kaupungeista. Yhteistä kunnille ja alueille on joka tapauksessa se, että tyypillisimmin tuetut oheisjärjestöt löytyvät eläkeläisten piiristä. Näitä yhdistyksiä on tuettu vaihtelevasti, ja avus-

---

55 Yhdeksän kymmenestä isoimmasta kaupungista on myöntänyt viime vuosina tukea valtuustoryhmilleen. Vain Oulun kaupungin tilinpäätöksen liitetiedoissa ei ole kirjausta valtuustoryhmien avustuksista. Merkittävin tukimuoto oheisjärjestöille koostuu suurissa kaupungeissa puolueiden nuorisotoimintaan myöntämistä avustuksista. Vuonna 2019 kymmenen suurinta kaupunkia tuki nuorisotoimen yleisistä varoista puolueiden nuorisoyhdistyksiä yhteensä noin miljoonalla eurolla. Vuonna 2025 vastaavat tuet olivat nimellisarvoltaan lähellä samaa tasoa. Lisäksi osa kaupungeista avustaa edelleen vaihtelevasti puolueperusteista toimintaa tyypillisimmin yleishallinnon, kansalaistoiminnan sekä sivistys-, kulttuuri- ja hyvinvoinnin järjestömäärärahoista. Tiedot on kerätty kaupunkien toimielinten pöytäkirjoista.

tukset ovat useimmiten pienen mittaluokan suorituksia, joiden puoluepoliittinen merkitys vaihtelee tapauksittain.

Hyvinvointialueet ovat vasta aloittaneet toimintansa, ja moni käytäntö hakee edelleen muotoaan, mikä koskee niin alueiden ensisijaisia palvelutehtäviä, rahoitusta kuin edustuksellisen päätöksenteon tukijärjestelmää. Alueiden alkuvuosina jakaman puoluetuen mittaluokkaa voidaan tiivistää siten, että

kahtena ensimmäisenä täytenä tilivuotena 2023 ja 2024 hyvinvointialueiden mitattavissa oleva tuki puoluejärjestöille oli vuosittain keskimäärin noin seitsemän miljoonaa euroa.

Yli 90 prosenttia tuesta on maksettu puolueiden piirijärjestöille. Käytännössä hyvinvointialueiden tarjoamista varoista on muodostunut puolueiden piiritasolle kokonaan uusi puoluetuen järjestelmä. Puolueveroistaan piiriorganisaatiot eivät ole tilivelvollisia ulkopuolisille tahoille. Valtuustoryhmille myönnettyjen avustusten käytöstä on sen sijaan pitänyt tehdä selkoa tukea myöntäneelle hyvinvointialueelle. Käyttöselvitykset vaihtelevat huomattavasti tarkkuudeltaan ja tietoarvoltaan. Julkisten asiakirjojen perusteella niitä on käytetty uuden sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmän mukanaan tuomiin kustannuksiin: niin uuden järjestelmän käynnistämiseen, puolueiden oman toiminnan järjestämiseen ja kehittämiseen kuin asukkaiden valistamiseen. Lisäksi niillä on vahvistettu piirijärjestöjen yleistä toiminta- ja talousperustaa, mikä ohessa käyttö on rönsyillyt eri suuntiin, kuten vaalirahoituksen kustannuksiin. Vuoden 2025 lopulla säädetyllä lailla (1114/2025) on ilmeisenä tarkoituksena ollut hillitä rahanjaon määrää ja oikaista näiden varojen käytössä ilmenneitä tulkinnanvaraisuuksia sekä lisätä tukijärjestelmän läpinäkyvyyttä.

5.2 Hyvinvointialueiden tuki ja puoluepiirien talous

Perinteiset ja asemansa vakiinnuttaneet puolueet ovat rakentaneet jo vuosikymmeniä sitten kattavan piiriorganisaatioiden verkoston. Eduskuntavaali- piirien tai maakuntien mukaan organisoidut järjestöt muodostavat yhden keskeisen osan puolueiden konsernirakenteissa. Kahdeksalla suurimmalla puolueella on ollut 2020-luvun alkupuolella yhteensä 108 piirijärjestöä. Keskuksella piirejä on eniten eli 21 ja RKP:llä vähiten eli viisi. Piirien säännöt

määrittävät niiden keskeisimmät toimenkuvat varsin samansuuntaisesti. Ne edistävät ja edustavat omaa puoluettaan ja aatettaan toimialueillaan. Ne toimivat katto-organisaatioina ja yhdyssiteinä alueidensa kunnallisjärjestöille ja paikallisyhdistyksille sekä jäsenistölle ja kannattajille. Edelleen niiden keskeiseen toimenkuvaan kuuluu vaalitoiminta eri muodoissaan eli esimerkiksi vaalivalmistelut, ehdokasasettelu ja kampanjointi. Lisäksi ne osallistuvat maakunnallisen tason poliittiseen päätöksentekoon. Aiemmin tämä näyttäytyi erityisesti ylikunnallisissa organisaatioissa, kuten maakuntaliittojen ja sairaanhoitopiirien kaltaisissa kuntayhtymissä. Hyvinvointialueuudistus on muokannut niiden toimenkuvaa sekä tuonut lisää työtä ja todennäköisesti myös painoarvoa niiden toimintaan.

Seuraavaksi tarkoituksena on avata piirijärjestöjen taloutta ja arvioida edellä kuvatun uuden tukijärjestelmän vaikutuksia niiden toimintaedellytyksiin. Puolueiden talous on Suomessa rakennettu julkisen tuen varaan – tavalla ja toisella. Keskusjärjestöjen vuosituloista yleisesti noin 70–90 prosenttia on ollut peräisin valtion puoluetukimäärärahasta. Piirijärjestöjen taloutta ei ole kartoitettu laajalti, mutta ainakin aiemmin niiden talous on yleensä koostunut sekalaisista tuloeristä, ja valtion puoluetuen osuus lienee vaihdellut järjestöittäin yleisimmin noin 25–50 prosentissa niiden vuosittaisista tuloista.

Hyvinvointialueiden julkiset asiakirjat eivät tarjoa aineistoja arvioida tukijärjestelmän vaikutuksia piirijärjestöjen yleiseen taloustilanteeseen. Kertatai kohdeluonteisten avustusten saajilta on vaadittu selvityksiä vain kyseisen rahan käytöstä. Sen sijaan puoluelain (10/1969) 9 d § määrää valtion puoluetukea saaneet järjestöt toimittamaan vuosittain muun muassa tilinpäätöksensä ja toimintakertomuksensa Valtiontalouden tarkastusvirastolle, joka julkaisee asiakirjat verkkosivuillaan. Näin päästään tavallaan takaportin kautta kartoittamaan uuden tukijärjestelmän vaikutuksia piirijärjestöjen talousperustaan, kun samaiset piiriorganisaatiot keräävät julkista tukea niin valtiolta kuin hyvinvointialueilta.⁵⁶

---

56 Lisäksi piirijärjestöt saavat tuloa ylikunnallisten toimielinten tilittämistä puolueveroista ja kansanedustajamaksuista; Helsingin kaupunki on vielä erillinen lukunsa järjestelmässä siksi, että pääkaupungissa puolueiden piirijärjestöillä on samalla myös kunnallisjärjestön status. Helsinki ei ole varsinaisen hyvinvointialue, eikä se siten myönnä hyvinvointialuelain mukaisia avustuksia. Sen sijaan helsinkiläiset piirijärjestöt keräävät samaan aikaan valtion puoluetukea ja Helsingin kaupungin valtuustotukea ym. avustuksia sekä erilaisia kuntatason ja ylikunnallisten toimielinten puolueveroja.

Kahdeksalla vakiintuneella eduskuntapuolueella on runsaat sata (108) piiriorganisaatiota. Niiden tilinpäätökset tarjoavat vertailukelpoisen ja tässä lähes kattavan aineiston vertailla hyvinvointialueiden jakaman tuen vaikutuksia niiden talouteen 2020-luvun alkuvuosina. Seuraavaksi piiritalous kokoa hahmotetaan sekä ennen uudistusta että sen ensivuotina. Aluksi arvioidaan hyvinvointialueiden jakaman tuen vaikutuksia piirien yhteen laskettujen vuosibudjettien kokoon eli sekä tuloihin että menoihin. Tämän jälkeen tarkastellaan uuden tuen heijastumia piirijärjestöjen budjettirakenteisiin, kuten keskeisiin tulolähteisiin ja menoeriin. Lisäksi seurataan mahdollisia muutoksia piirien taseissa eli omaisuuden määrässä ja oman pääoman mittaluokassa.⁵⁷

Piirijärjestöjen budjeteissa on kasvusuuntaus, kun tarkastelu ajoittuu hyvinvointialueita koskevan uudistuksen taitevuosiin. Ennen uudistusta vuonna 2020 tulot ja kulut jäivät alle kymmeneen miljoonaan euroon. Sen jälkeen budjetit ovat kasvaneet ja saavuttaneet huippunsa vuonna 2023, jolloin tulot olivat kaksinkertaistuneet ja kulut jopa kolminkertaistuneet vuosikymmenen alkuun verrattuna. Seuraavan vuoden 2024 piiribudjetit näyttävät taas pienentyneen.

Hyvinvointialueiden tarjoama tuki on kattanut vuosina 2022–2024 noin kolmanneksen piirien kaikista tuloista. Piirikentän keräämien tulojen kasvu selittyy huomattavin osin hyvinvointialueiden tarjoamalla uusilla tulolähteillä.

Toinen ilmeinen selittäjä budjettikoon vaihtelulle löytyy piirien toiminnan luonteesta. Niiden työnkuva ja erityisesti talous on viritetty eduskuntavaaleja silmällä pitäen. Vuosina 2020–2024 nähtävillä olevat piiribudjettien kokoerot seuraavat juuri vaalisyklin eri vaiheita. Välivuotina säästetään varoja ja tulot ovat kuluja suuremmat. Eduskuntavaaleissa otetaan käyttöön kaikki liikenevät varat ja tehdään alijäämäinen vuosibudjetti, minkä jälkeen

---

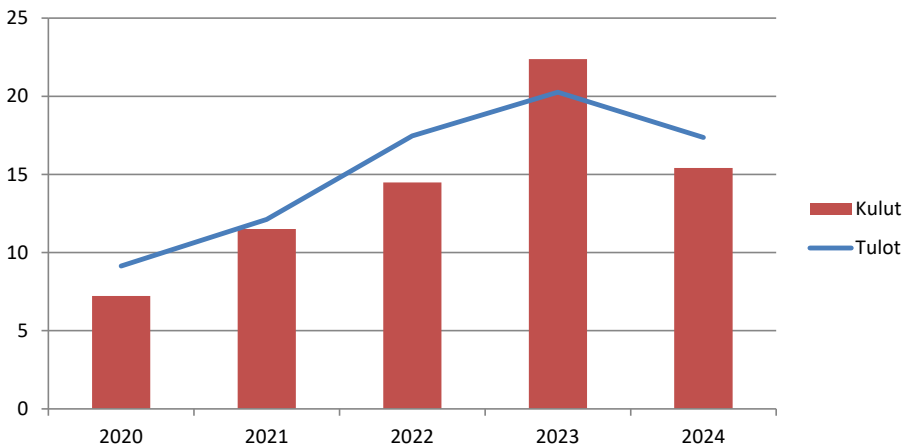
57 Mukaan on valittu kahdeksan perinteisen eduskuntapuolueen ne piirijärjestöt, jotka ovat vuosina 2020–2024 toimittaneet tilinpäätöksensä VTV:n julkaistavaksi. Tilastoista puuttuu kolme järjestöä (105/108). Ensinnäkin kokoomuksen Kainuun piiri ei ole lukeutunut puoluetukipäätöksessä nimettyjen järjestöjen joukkoon eikä siten kuulu tilinpäätöksen julkisuusvelvoitteen piiriin. Keskustan kaksi piiriä, Pohjois-Savo ja Centers distrikt, ei ole syystä tai toisesta toimittanut tilinpäätöksiään VTV:lle vuosilta 2023–2024. Tilinpäätöstietojen saatavuus on tarkastettu viimeisen kerran VTV:n puoluerahoitussivustolta 1.3.2026.

Taulukko 5.1

Kahdeksan suurimman eduskuntapuolueen piirijärjestöjen yhteen lasketut vuosibudjetit 2020–2024 / 1 000 euroa

Vuosi	Tulot	Kulut
2020	9 140	7 218
2021	12 124	11 509
2022	17 473	14 490
2023	20 264	22 368
2024	17 372	15 420

Lähde: Valtiontalouden tarkastusvirasto: piirijärjestöjen tilinpäätösasiakirjat. N = 105/108.

Kaavio 5.1 Kahdeksan suurimman eduskuntapuolueen piirijärjestöjen yhteen lasketut vuosibudjetit 2020–2024 / miljoonaa euroa.

aletaan taas kerätä varoja seuraavia vaaleja varten. Nyt tarkastelussa olevalla jaksolla ilmiö näyttäytyy siten, että vaalittomana vuonna (2020) piiritalousdet ovat eläneet hiljaiseloa ja vuosibudjetit olivat pienimmillään. Kunta-, alue-, euro- ja presidentinvaalit edustavat puolestaan jonkinlaisia toisen asteen vaaleja (2021–2022 ja 2024). Niihinkin on panostettava, mutta varoja on koottu erityisesti seuraavia eduskuntavaaleja (2023) varten, jolloin myös piirien vuosibudjetit olivat suurimmillaan. Piirien budjettikoot ilmentävät neljän vuoden vaalisyykliä.

Vastaavasti piirien vaalibudjettien eroja on esitelty esimerkiksi vuosien 2019–2022 vaalien välillä. Sama vaalivuosien välinen ero on nähtävissä myös puolueiden keskusjärjestöjen vaalibudjeteissa⁵⁸. Itse asiassa samainen vaalisyklinen ilmiö todentuu laajemminkin puolueiden varainhankinnassa. Valtiontalouden tarkastusviraston vuosittaisiin puoluerahoituksen valvontakertomuksiin on koostettu aikasarjaa siitä, paljonko puolueiden saamien lahjoitusten ilmoitusrekisteriin on kertynyt vuosittain yksityisiltä tahoilta saatuja vähintään 1 500 euron tukisuorituksia vuodesta 2011 alkaen. Vähiten yksityisiä lahjoituksia on vaalittomilta vuosilta ja eniten eduskuntavaalien ajalta. Muut vaalivuodet edustavat tässäkin jonkinlaista keski-vertoa.⁵⁹

Vaalisyklin mukainen vaihtelu selittää siis osan varainhankinnan eroista. Budjettikoon muutokset ovat kuitenkin siinä määrin mittavia, etteivät vaalivuodet selitä tässä nähtäviä kokoroja. Piirijärjestöjen VTV:n rekisteriin ilmoittamat yksityiset lahjoitukset eivät riitä alkuunkaan kattamaan vuosibudjettien kasvua. Myöskään valtion jakama puoluetuki ei selitä näin isoa vaihteluita, koska sen määrä on pysynyt 2020-luvulla varsin samalla tasolla.

Taulukko 5.2

Kahdeksan suurimman eduskuntapuolueen Uudenmaan piirijärjestöjen yhteen laskeutut vuosibudjetit 2020–2024 / 1 000 euroa

Vuosi	Tulot	Kulut
2020	1 042	729
2021	1 462	1 398
2022	3 098	2 330
2023	3 602	4 166
2024	3 224	2 890

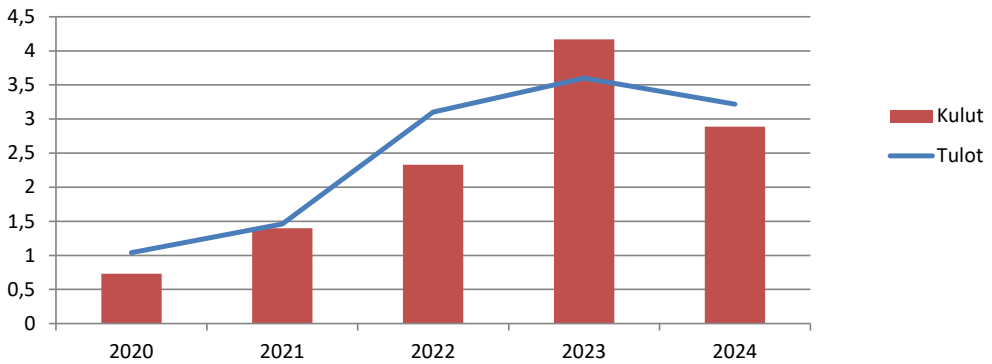
Lähde: Valtiontalouden tarkastusvirasto: piirijärjestöjen tilinpäätösasiakirjat. N = 8/8.

---

58 Venho 2025, 28 ja 20.

59 Valtiontalouden tarkastusvirasto (2021): Kertomus puoluerahoituksen valvonnasta 2020, sivu 31, ja Valtiontalouden tarkastusvirasto (2025): Puoluerahoituksen valvonta 2024, sivu 30.

Koko piirikentän kattava seuranta tuo esiin hyvinvointialueiden piireille tarjoaman tuen mittaluokan ja sen merkityksen piiritalousille sekä vaalisyklin vuosivaihtelut. Samaiset ilmiöt on nähtävillä korostetusti, kun tarkastelu kohdistuu puolueiden Uudenmaan piiriorganisaatioihin. Pääosa niistä on imuroinut puolueveroja ja valtuustoryhmien avustuksia neljältä eri alueelta. Esimerkiksi vuonna 2024 alueiden kaikesta vajaan 6,8 miljoonan euron tukikertymästä Uudellamaalla tilitettiin 30 prosenttia, josta pääosa meni juuri piirijärjestöille. Siten esimerkiksi Uudenmaan piirien kaikista yhteen lasketuista vuosituloista 2022–2024 jo yli puolet oli saatu hyvinvointialueiden tarjoamista uusista tukimuodoista.

Kaavio 5.2 Kahdeksan suurimman eduskuntapuolueen Uudenmaan piirijärjestöjen yhteen lasketut vuosibudjetit 2020–2024 / miljoonaa euroa

Sen sijaan yksittäisten piirien tarkastelu toisi esille huomattavan paljon erilaisia poikkeuksia, jotka eivät sinänsä liity hyvinvointialueiden järjestelyihin. Esimerkiksi Helsinki on jo sinänsä oma tapauksensa, ja siellä muista poiketen kuntavaalivuosi nielee osalla piireistä isoimmat vuosibudjetit. Lisäksi piireistä löytyy monenkirjavia järjestelyjä, jotka heijastuvat myös niiden talouteen. Välillä piirit ovat saattaneet saada oman taloutensa kannalta merkittävän kokoisia kertalahjoituksia. Lisäksi puolueyhteisöjen sisällä on tehty erinäisiä omaisuusjärjestelyjä, joiden jäljiltä piiritalous on keskitetty poliittisten rutiinien hoitamiseen ja muu taloudenhoito on siirretty vaikkapa säätiöpohjalle. Vaalipiiriuudistukset ovat nekin muokanneet niin yksittäisten piirien rakenteita kuin toiminta- ja talousperustaa. Seurannan tulisi ulottua myös pidemmälle jaksolle yli vaalisyklin ja mieluummin aikanaan

useamman vaalisyklin mittaiseksi. Siten nähtäisiin, millaisiin mittoihin alueiden tukijärjestelmät vakiintuvat vai elävätkö ne jatkuvasti esimerkiksi poliittisten suhdanteiden mukana. Toisaalta piirit saattavat löytää taas kokonaan uusia tulolähteitä.

Pitkän aikasarjan luominen uusien tukimuotojen vaikutuksista ei ole vielä mahdollista. Piiritaloutta voidaan kuitenkin paloitella pienempiin osiin ja tarkastella tulolähteitä ja kulumuotoja esimerkiksi vuodelta 2024, joka edustaa ainakin toistaiseksi uuden järjestelmän vakiintuneinta jaksoa. Seuraavassa avataan julkisilla asiakirjoilla piirien budjettirakenteita tuoreimmilla saatavissa olevilla tiedoilla. Aineistot perustuvat piirijärjestöjen VTV:lle toimittamiin asiakirjoihin: tilinpäätöksiin ja toimintakertomuksiin sekä tilityksiin valtionavustuksien käytöstä. Lisäksi tarjolla on tilikauden ajantasaiset ilmoitukset eli tiedot yksityisiltä tahoilta saaduista vähintään 1 500 euron lahjoituksista⁶⁰.

Aineistojen ongelmana on julkisten asiakirjojen epäsymmetrisyys. Osa piirijärjestöistä on avannut talouttaan laajasti, kun eri tulolähteistä yli 90 prosenttia on eritelty julkisesti nähtäväksi. Mukana on myös piiriorganisaatioita, jotka ovat kertoneet julkisissa tuloslaskelmissaan tuottoensa vain yhtenä kokonaiskertymää kuvaavana lukuna ilman yksilöidympää selostusta. VTV:lle toimitettujen tilinpäätösten perusteella piirien budjeteissa oli vuonna 2024 tuloja yhteensä noin 17,4 miljoonaa euroa. Näistä tuotoista lähes kahdeksan miljoonaa euroa eli 46 prosenttia oli kirjattu siten, että piirien tilinpäätöksistä ja muista VTV:n julkaisemista tiedoista ei saa selville niiden alkuperää. Järjestöt voivat erinäisten lakiuudistusten jälkeen edelleenkin näemmä laatia talousasiakirjojaan eri tavoin ja päättää monin osin itse, paljonko ne kertovat taloudestaan ulkopuolisille. Esimerkiksi vuonna 2024 valtuustoryhmien avustuksia piirijärjestöille on osoitettu kaikkiaan noin 4,5 miljoonaa euroa, mutta tilinpäätöksiin niitä on eritelty nähtäville noin kahden miljoonan euron arvosta. Osa piireistä on yksilöinyt tarkasti saamansa ja käyttämänsä valtuustoryhmätuet, mutta osa ei ole kertonut niiden määrästä mitään, vaikka avustukset on aivan ilmeisesti laskettu osaksi varain-

---

60 Osoitteessa www.vaalirahoitusvalvonta.fi > Puoluerahoitus > Selaa puoluerahoitusilmoituksia.

hankintaa ja vuosibudjettien loppusummaa. Tilanne on samankaltainen puolueverojen kohdalla. Jotkut piirit ovat yksilöineet saamiensa luottamus-
henkilömaksujen vuosikertymän, mutta osa ei ole maininnut tuloslaskel-
massaan koko asiaa.

Taulukko 5.3

Kahdeksan suurimman eduskuntapuolueen piirijärjestöjen yhteen laskettu tulorakenne
2024 / 1 000 euroa

Tulolähde	Määrä	Osuus vuosibudjeteista (%)
Puolueiden tilittämä valtion puoluetuki	4 388	25,3
Puolueiden muu tuki *	781	4,5
Ajantasaisen rekisterin tiedot	579	3,3
Puolueverot	~ 2 200	12,7
Valtuustoryhmien tuki	~ 4 500	25,9
Muut nimetyt lähteet	928	5,3
Näkymättömiin jäävät lähteet	3 996	23,0
Yhteensä	17 372	100

Lähde: Valtiontalouden tarkastusvirasto: piirijärjestöjen asiakirjat ja hyvinvointialueiden
asiakirjat sekä kuntayhtymien tilinpäätökset. N = 105/108.

* Puolueiden keskusjärjestöjen kaikkea tukea ei ole kirjattu piiritalouksiin yhteismitallisesti.
Osalla piireistä on henkilökuntaa, jonka palkat piirit maksavat omalla varainhankinnallaan.
Toisaalta osa piirihenkilökunnasta on puolueen keskusjärjestön palkkalistoilla, ja piirit ovat
laskeneet nämä henkilöstön palkat tukena ja kuluina omiin tilinpäätöksiinsä. Joissain ta-
pauksissa taas piirien työntekijät ovat keskusjärjestöjen palkkalistoilla, mutta näitä kuluja ei
ole laskettu osaksi piirien vuosibudjettien tuloja ja kuluja.

Taulukossa 5.3 on yhdistelty eri julkisissa asiakirjoissa tarjolla olevia tietoja ja
luotu arvio piirijärjestöjen vuonna 2024 keräämien tuottojen eri lähteistä ja
niiden osuuksista. Kooste on rakennettu VTV:n julkaisemista piiriasia-
kirjoista ja ajantasaisista lahjoitusilmoituksista sekä hyvinvointialueiden
tilinpäätöstiedoista, joiden tarjoamaa kuvaa on tarkennettu hyvinvointi-
alueiden jakamien avustusten käyttöselvityksillä. Lisäksi mukaan on laskettu
arvio kuntayhtymien piirijärjestöille tilittämistä puolueveroista vuodelta
2024.

Perinteisesti piirijärjestöjen keskeisin varainhankinnan lähde on perus-
tunut valtion vuosittain jakamaan puoluetukeen. Sen osuudesta piirien vuosi-
budjeteista ei ole raportoitu kattavilla aikasarjoilla, ja käytännöt ovat vaihdelleet

myös puolueittain ja piireittäin. Osuudet lienevät vaihdelleen yleisimmin 20–50 prosenttiin. Viimeisen vuosikymmenen aikana valtion budjetin (23.20.50) puoluetukimäärärahasta on osoitettu viisi prosenttia jaettavaksi edelleen piirijärjestöjen tukemiseen, kun aiemmin osuus on ollut 8–12 prosenttia. Useimmiten puolueet ovat avustaneet piirejään enemmän. Vuonna 2024 valtion talousarviossa puoluetukeen oli varattu vajaat 34,6 miljoonaa euroa, josta oli jaettu piireille noin 4,4 miljoonaa eli vajaat 13 prosenttia⁶¹. Tämä oli kaikkien piirien yhteen lasketuista vuosituloista noin neljännes. Lisäksi emäpuolueet tukevat piirejään muutoinkin. Ne maksavat vaihtelevilla käytännöillä piirien palkkoja ja tukevat niitä lisävastuksilla erityisesti vaalivuosina. Siten vuonna 2024 piirien keräämistä tuloista arviolta noin 30 prosenttia oli niiden omilta keskusjärjestöiltä saatua rahoitusta.

Hyvinvointialueilta kootuista valtuustoryhmien avustuksista ja niiden määristä piirien tilinpäätökset kertovat vaihtelevalla tarkkuudella, mutta alueiden julkaisemista tiedoista on pääteltävissä, että summa oli noin 4,5 miljoonan euron luokkaa. Käytännössä tämä uusi tukimuoto on siis kaksinkertaistanut virallisen puoluetuen vuosikertymän.

Julkisen tuen piiriin voi yhtä lailla laskea piirijärjestöjen keräämät puolueverot. Niistäkin piirijärjestöt ovat raportoineet vaihtelevalla tarkkuudella. Esimerkiksi keskustan ja RKP:n piiritilinpäätökset erittelevät laajasti puolueverojen vuosikertymiä, mutta muissa puolueissa käytäntö on harvinaisempi. Hyvinvointialueiden ja kuntayhtymien tilinpäätösten perusteella arvio piirien keräämistä luottamushenkilömaksuista sijoittuu noin 2,2 miljoonaan euroon, joka kattaa vajaat 13 prosenttia piirien kaikista 2024 vuosituloista.

Edellä esitetyn perusteella piirijärjestöjen 2024 vuositulosta 68–69 prosenttia eli yli kaksi kolmasosaa on tavalla tai toisella julkisista varoista kootua rahoitusta. Hyvinvointialueuudistuksen mukana piirien talous on siis yhtäältä kasvanut ja samalla rakentunut entistä painokkaammin julkisen tuen varaan. Lisäksi on todennäköistä, että osa piireistä saa muillakin tavoilla tuloja, joiden alkuperä juontaa tavalla tai toisella julkisiin varoihin. Niitä on kuitenkin lähes mahdoton selvittää ilman käytettävissä olevaa piirijärjestöjen kirjanpitoa.

---

61 Piirien saaman puoluetuen määrä saattaa vaihdella hieman sen mukaan, lasketaanko se puolueiden valtionaputilityksistä vai piirien omista tilinpäätöksistä.

Vajaat kymmenen prosenttia piirien vuoden 2024 varainhankinnasta on muuta sekalaisen sirpaleista tulovirtaa tai tuottoa, jonka alkuperä on kuvattu tavalla tai toisella niiden talousasiakirjoissa. Ensinnäkin tähän kymmenyksen luokkaan voidaan lukea VTV:n sivuilta löytyvät ajantasaisen ilmoitusrekisterin tiedot, jotka kuvaavat yksityisiltä tahoilta saatuja vähintään 1 500 euron lahjoituksia. VTV:n tietojärjestelmän perusteella puolueiden piirijärjestöt olivat keränneet tällaisia nimetyiltä taholta tulleita lahjoituksia vajaat 600 000 euroa eli runsaat kolme prosenttia vuosituloistaan.⁶²

Muut nimetyt lähteet ovat sisältäneet kirjavan kattauksen erinäisiä tuottoja vajaan miljoonan euron eli runsaan viiden prosentin edestä vuoden 2024 kokonaistuloista. Mukana on satunnaiseriä sekä sijoitus- ja rahoitus-tuottoja, kuten osinkoja, korkoja, vuokria ja myyntituloja. Samaan luokkaan on tässä laskettu jäsenmaksut, joista piirijärjestöt ovat kertoneet vaihtelevalla tarkkuudella. Esimerkiksi keskustan ja RKP:n piirit ovat kirjanneet nähtävillä jäsenmaksujen vuosikertymät, mutta muiden puolueiden piirijärjestöt ovat harvemmin eritelleet näitä tuottojaan.

Julkisista asiakirjoista koottavien tietojen perusteella piirijärjestöillä oli vuonna 2024 tilinpäätöksissään tuloja kaikkiaan noin 17,4 miljoonaa euroa, joiden alkuperästä päästään selvittämään runsaat kolme neljänestä eli 77 prosenttia. Loput noin 23 prosenttia jää julkisuuden ulottumattomiin.

Joka tapauksessa voidaan todeta, että hyvinvointialueiden mukanaan tuomat uudet tuotot ovat yhtäältä kasvattaneet piirien vuosibudjetteja. Samalla piiritalous muistuttaa tulopuolensa perusteella tyypillistä julkisin varoin rakennettua poliittisen järjestötoiminnan rahoitusmallia Suomessa. Toisaalta tulisi avata myös piirikentän kulupuolta eli hyvinvointialueiden tarjoamien avustusten käyttöä ja vertailla sitä puolueiden saamien muiden avustusten käyttökohteisiin ja yleensäkin vuosikulujen kokonaisrakenteisiin. Ongelmana on tässäkin kohden piirien taloustietojen epäsymmetrisyys, sillä

---

62 Tieto on päivitetty tammikuussa 2026, jolloin VTV:n tietojärjestelmään oli kirjattu kaikkiaan runsaat neljä miljoonaa euroa ajantasaisia lahjoituksia vuodelle 2024. Vielä VTV:n vuoden 2024 puolerahoituksen valvontaraportissa (K 10/2025, sivu 30), joka on päivätty 12.3.2025, vastaavien lahjoitusten määräksi oli ilmoitettu 3,6 miljoonaa euroa, joista siis vain osa on piirirahoitusta. Vertailu viittaa siihen, että ajantasaisuus toteutuu osin viiveellä, mutta tässä kohdin se tuskin vaikuttaa piirien saaman rahoituksen mittaluokan arviointiin.

toiset kertovat vähemmän ja toiset erittelevät tarkemmin kulujakoaan. Itse asiassa puolueet ovat koostaneet toisistaan poikkeavin mallein julkisuuteen annettavia tuloslaskelmiaan. Myös saman puolueen eri piirit ovat välillä laatineet asiakirjoja toisistaan eriävällä tavalla. Yksittäisillä järjestöilläkin dokumenttien muoto ja tarkkuus saattavat toisinaan vaihdella eri tilivuosien välillä.

Saatavilla olevat julkiset asiakirjat tarjoavat sen sijaan yhdenmukaisempia aineistoja seurata sitä, miten järjestöt ovat käyttäneet julkista tukirahaansa. Valtiontalouden tarkastusviraston julkaisemat tilitykset valtion puolueiden käytöstä kertovat esimerkiksi puolueiden keskusjärjestöjen omaan käyttöönsä varaamista avustuksista sen, että henkilöstökuluihin tuesta käytettiin vuonna 2024 laskutavasta riippuen yli 40 prosenttia. Puolueiden piirijärjestöt vastaavasti käyttivät valtionavustaan henkilöstökuluihin noin 60 prosenttia. Edellä todettiin, että hyvinvointialueiden myöntämistä avustuksista oli käytetty lähes 50 prosenttia henkilöstökuluihin.

Kyse ei ole yksittäisistä havainnoista tai kuluosuuksista vaan isommasta kuvasta, jossa puolueyhteisöt eri osineen toimivat kokonaisuutena. Samalla henkilöstö ja henkilöresurssit toimivat rinnakkain ja lomittain puolueen sisällä eri toimialoilla. Perinteisillä ja asemansa vakiinnuttaneilla puolueilla on yleisesti poliittisen järjestötyön ammattilaiset hoitamassa piirijärjestöjen työtä eri muodoissaan – isommilla puolueilla enemmän ja pienemmillä tai uudemmilla puolueilla vähemmän.

Piirijärjestöjen toimintakertomukset kuvaavat laajasti, miten hyvinvointialueiden avustuksilla on palkattu piirijärjestöille aluekoordinaattoreita, sihteereitä, tiedottajia ja muita ammattilaisia. Henkilöstöä on rekrytoitu pääsääntöisesti oman puolueyhteisön sisältä. Toisinaan piirien henkilökunta on hoitanut osatoimisesti ja samaan aikaan niin sote-alaan liittyviä tehtäviä kuin piirien muuta poliittista toimintaa. Osalla työnkuva taas liittyy pelkistetympin hyvinvointialueiden asioihin. Näissäkin tapauksissa kyse on laajentuneista henkilöstöresursseista, ja nämä toimitsijat on kuvattu osana piirihenkilöstöä. Siten suurimmissa piiritoimistoissa työskentelevät rinnakkain piirin toiminnanjohtajia, poliittisia tai tiedotussihteereitä sekä nais-, nuoriso- ja varhaisnuorisojärjestöjen piirityöntekijöitä ja isoimpien kunnallisjärjestöjen väkeä nyt yhdessä sote-alan uusien ammattilaisten kanssa.

Entä miten uudet tukimuodot ovat heijastuneet päivittäisen talouden hoidon jälkeen piirien varallisuuteen? Taulukkoon 5.4 on kerätty piirien tilinpäätöksistä kooste niiden tasevarallisuuden kehityksestä useamman vaalisyklin ajalta eli vuosilta 2010–2024. VTV:n julkaisemista tilinpäätöksistä on laskettu yhteen piirien taseen loppusummat ja niiden oman pääoman määrät.

Kahdeksan vakiintuneen eduskuntapuolueen piirijärjestöt ovat ilmoittaneet lain vaatimissa tilinpäätöksissään omaisuutensa määräksi 2020-luvun alkupuolella yhteensä 10–15 miljoonaa euroa. Varallisuus vaihtelee huomattavasti niin järjestöittäin kuin puolueittain. Esimerkiksi vuonna 2024 piiri-

Taulukko 5.4

Kahdeksan suurimman eduskuntapuolueen piirijärjestöjen yhteen laskettu tasevarallisuus 2010–2024 / 1 000 euroa *

Vuosi	Oma pääoma **	Taseen loppusumma **
2010	5 720	7 093
2011	4 896	6 479
2012	4 685	6 214
2013	6 058	7 468
2014	6 839	8 335
2015	5 679	6 991
2016	7 245	8 422
2017	7 210	8 377
2018	8 833	9 997
2019	7 263	8 490
2020	9 177	10 419
2021	9 692	11 414
2022	12 679	15 539
2023	10 570	13 574
2024	12 511	14 978

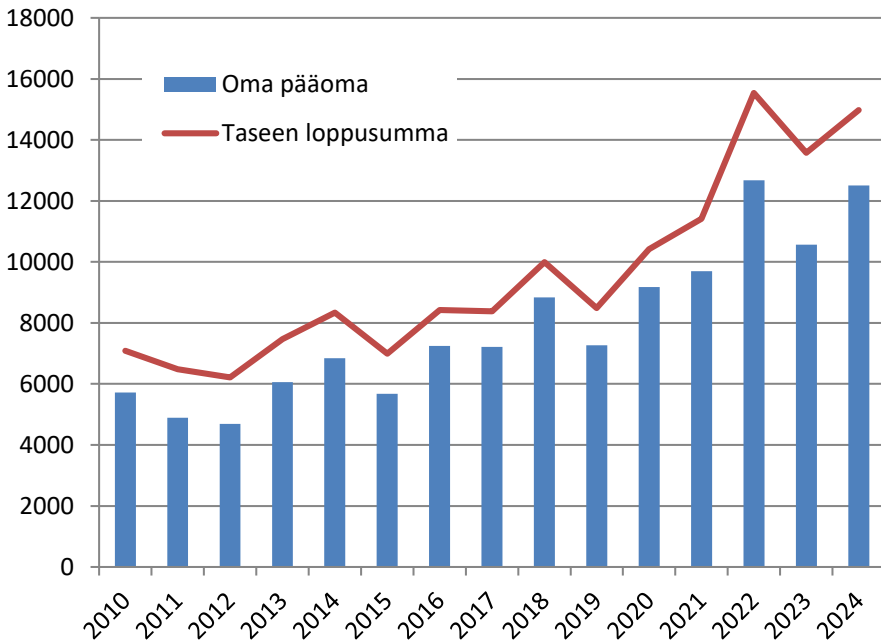
Lähde: Valtiontalouden tarkastusvirasto: piirijärjestöjen tilinpäätösasiakirjat. N = 105–113*.

* Vuoden 2015 eduskuntavaalien edellä vaalipiirejä yhdistettiin ja niiden määrää karsittiin kahdella. Samalla osa puolueista yhdisteli piirikenttäänsä, ja järjestöjen määrä väheni muuttamalla organisaatiolla. Tämän taulukon loppuvuodet sisältävät 105 piirijärjestön tiedot, ja alkuvuosilta mukaan on laskettu myös niihin sittemmin liittyneiden organisaatioiden tasetiedot.

** Taulukko sisältää tilinpäätöksiin kirjatun varallisuuden nimellisarvot, mutta käypää arvoa ole arvioitu.

järjestöjen keskimääräinen oma pääoma oli vajaat 120 000 euroa ja taseen loppusumma runsaat 140 000 euroa. Enimmillään yksittäisillä järjestöillä velatonta varallisuutta oli yli puoli miljoonaa euroa, ja pienimillään vastaava omaisuus oli jäänyt muutamaa tuhatta euroon. Tässä yhteydessä ei ole arvioitu, onko esimerkiksi hyvinvointialueilta saadut tuet ja niiden mahdollisesti mukanaan tuoma ylijäämä missä määrin sidottua pääomaa, jonka käyttöä on rajoitettu tavalla tai toisella.

Myös omaisuuden luonne vaihtelee sekä puolueittain että järjestöittäin. Perinteisten valtuustoluokkien piireillä on usein itse omistamansa toimitilat ja osalla myös sijoitusomaisuutta. Toisinaan merkittävin varallisuus on siirretty niiden taustasäätiöihin tai muihin lähiyhteisöihin, joten piirijärjestöjen tilinpäätökset eivät aina kerro niiden hallitseman varallisuuden todellista määrää. Lisäksi uudempien ja pienempien puolueiden piiriorganisaatioilla varallisuus on usein ilmoitettu pääosin nimikkeillä ”rahat ja pankkisaamiset”, eli kyse on likvidistä toimintavarallisuudesta. Joissain tapauksissa

Kaavio 5.3 Kahdeksan suurimman eduskuntapuolueen piirijärjestöjen yhteen laskettu tasevarallisuus 2010–2024 / miljoonaa euroa

piirijärjestöjen talous on taas yleensäkin pelkistetty vain poliittisen järjestötyön pyörittämiseen ja samalla omaisuus on siirretty puolueen tai erilaisten taustayhteisöjen hallintaan.

Varallisuuden karttuminen koskee käytännössä kaikkien vakiintuneiden eduskuntapuolueiden piirikenttää, kun tarkastelu kohdistuu yhdistysten omissa tilinpäätöksissään ilmoittamiin tasevarallisuuden nimellisarvoihin. Joukossa on toki järjestöjä, joiden omaisuuden kehitys poikkeaa piirien yleisestä suunnasta. Lisäksi mukana on joitain ulkoisen toimintaympäristön mukanaan tuomia muutoksia. Esimerkiksi vuodeksi 2018 oli alkuaan tarkoitus järjestää ensimmäiset maakuntavaalit, mutta ne jäivät käymättä ja varatut vaalibudjetit säästyivät tulevalle vuodelle. Vastaavasti vuoden 2015 vaalipiiri uudistus muokkasi puolueiden piirikentän rakennetta, mikä toi mukanaan myös erinäisiä omaisuusjärjestelyjä.

Tasevarallisuuden kasvu on jatkunut 2010-luvun alusta lähtien. Sekä oma pääoma että taseen loppusumma ovat kaksinkertaistuneet runsaassa vuosikymmenessä. Varannon kasvu on kiihtynyt erityisesti 2020-luvun alussa sen jälkeen, kun hyvinvointialueet ryhtyivät tarjoamaan erityisesti piirijärjestöille suunnattua kokonaan uutta tukijärjestelmää. Alueiden tuki ei selitä kaikkea kasvua, mutta se on tehostanut piirien varainhankintaa ja omaisuuden hallintaa.

Yli vuosikymmenen mittaisessa ja omaisuuden määrää kuvaavassa aikasarjassa ilmenee sama sykliisyys kuin lyhyemmällä jaksolla 2020–2024, jolloin tarkastelussa oli piirien vuosibudjettien mittaluokka. Erityisesti vaalitomina vuosina saadaan varoja säästöön. Lisäksi niinä vuosina, kun järjestetään toisen luokan vaaleja, toimintaa leimaa varojen hillitty käyttö. Piirijärjestöjen tähtäin on eduskuntavaaleissa, ja silloin kampanjointiin irroteetaan kaikki mahdolliset varat, mikä näkyy taas neljän vuoden välein ohenevassa omaisuuden määrässä.

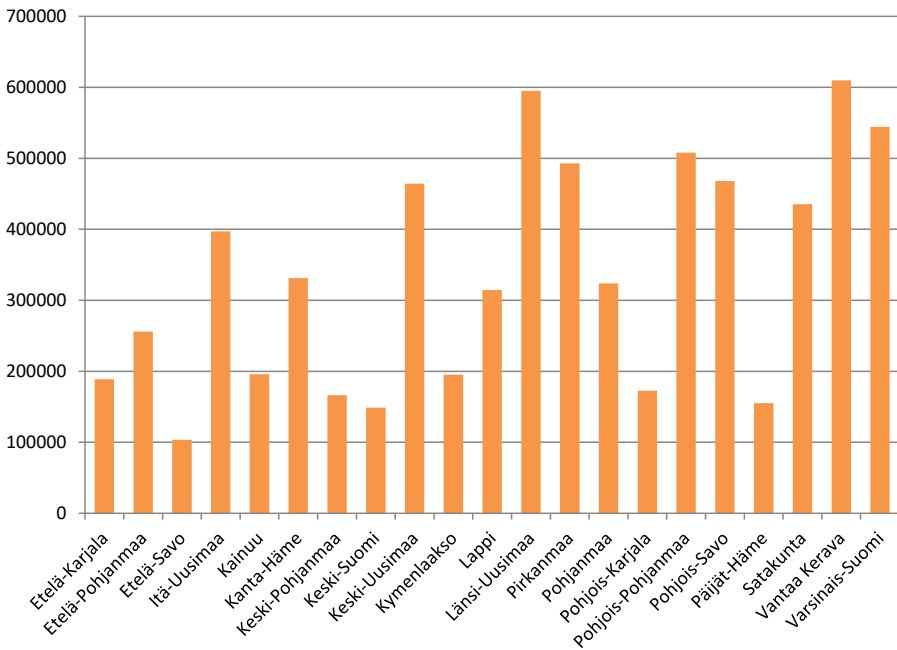
5.3 Hyvinvointialueiden tuki osana suomalaista puoluetukijärjestelmää

Tuen merkitys yksittäisille järjestöille vaihtelee tapauksittain. Osa piireistä ei ole edes hakenut kaikkia tarjolla olevia avustuksia, kun taas jotkut piiriorganisaatioista ovat saattaneet jopa moninkertaistaa vuosibudjettinsa uusien

tukimuotojen avulla. Ennen alueiden tukea piirien varainhankinta on perustunut erityyppisistä lähteistä koottuihin tuloihin, mutta sittemmin piiritalous on rakentunut jo pääosin julkisista lähteistä eri tavoin saatuihin varoihin. Maakunnittain tai vaalipiireittäin organisoitujen piirien taloudessa uudet voimavarat näkyvät myös siten, että vuosikymmenen takaiseen tilanteeseen verrattuna niiden varallisuus on kaksinkertaistunut. Runsaan sadan piirijärjestön joukossa on monenkirjavaa taloudellista toimintaa, mutta ilmeisesti juuri hyvinvointialueiden tuki on tarjonnut niille mahdollisuuden niin tulojen kuin omaisuuden kartuttamiseen.

Oman puolueyhteisön talouden kannalta uudet tukimuodot ovat laajentaneet poliittisen toiminnan rahoitusperustaa. Puolueiden keskusjärjestöillä on velvoite osoittaa valtion vuosittaisesta puoluetukimäärärahasta viisi prosenttia omille piirijärjestöilleen. Käytännössä osuus on usein suurempi,

Puolueverot + valtuustoryhmätuet yhteensä / euroa

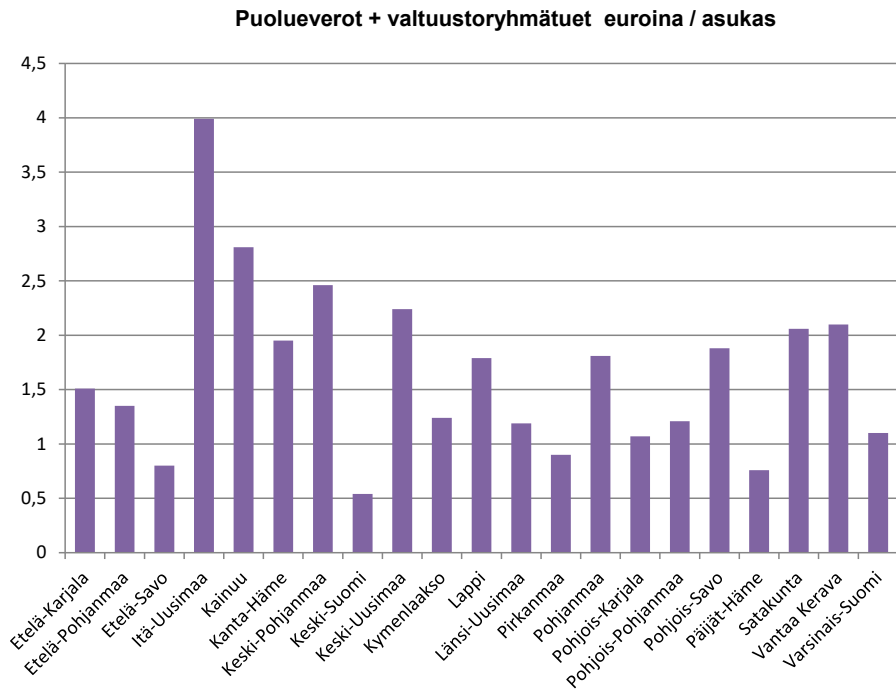

Kaavio 5.4 Hyvinvointialueiden ilmoittamat "puoluetuet" yhteensä 2024 / euroa

* Valtuustoryhmätuen osuus on laskettu vuosien 2023 ja 2024 keskiarvosta.

kun emäpuolueet ovat maksaneet muun muassa piirien palkkoja ja jakaneet esimerkiksi vaaliavustuksia. Alueiden rahoitus antaa ainakin mahdollisuuden puolueiden keskusjärjestöille arvioida piireilleen osoittaman tuen tarvetta. Lisäksi on yleistä, että erilaisista julkisista avustuksista saatuja varoja kierrätetään puolueyhteisöjen sisällä, ja tässä ne hyödyttävät myös muita organisaatioita niin alue- kuin paikallistasolla.

Hyvinvointialueiden taloudelle niiden jakamalla puolueavustuksilla on tuskin edes marginaalista merkitystä. Keskimäärin seitsemän miljoonan euron vuosittainen tukikertymä hukkuu pisarana alueiden kymmenien miljardien eurojen vuosibudjetteihin. Huomion arvoista on kuitenkin se, miten eri tavoin alueilla on tulkittu mahdollisuutta tukea puoluetoimintaa. Vuosittaiset summat poikkeavat huomattavasti alueiden välillä. Erot vaihtelevat sen mukaan, tarkastellaanko kaikkia vuosittain tilitettyjä tukia vai

Kaavio 5.5 Hyvinvointialueiden ilmoittamat "puoluetuet" asukasta kohden 2024 / euroa

* Valtuustoryhmätuen osuus on laskettu vuosien 2023 ja 2024 keskiarvosta

asukasta kohden laskettua rahaa. Kaikkiaan jaettuina summia selittävät osaltaan alueiden kokoerot, mutta asukaskohtainen tarkastelu kertoo enemmän myös poliittisista valinnoista.

Oman vivahteensa alueiden välisiin eroihin tuo lisäksi se, että tuen käsitteen määrittely ja rajaaminen voidaan tulkita monin tavoin. Voidaanko puolueen mandaatilla valittujen päätoimisten luottamushenkilöiden palkkioita arvioida missä määrin julkisen tuen muodoksi? Muualla koottujen ja tässä tarkemmin laskematta jääneiden tietojen perusteella aiemmin jo kunnissa yleistynyt tapa maksaa vuosipalkkioita joko osa-aikaisille tai päätoimisille luottamushenkilöille on yleistynyt myös hyvinvointialueilla. Kuntaliiton julkaisemien tietojen perusteella vuonna 2024 kunnissa oli noin 50 koko- tai osa-aikaista luottamushenkilöä, joista 96 prosenttia oli puolueiden tunnuk-silla valittuja henkilöitä. Tammikuussa 2026 Yleisradion julkaiseman kartoituksen perusteella yli puolet hyvinvointialueista oli ottanut käyttöönsä vastaavan mallin, jossa joko valtuuston tai hallituksen puheenjohtaja saa vuosipalkkiota.⁶³ Kyse oli vaaleilla valituista luottamushenkilöistä, joiden palkkioiden tasoa voi usein verrata palkallisesta työstä saatuun korvaukseen.

Toinen, tarkemman määritelmän vaativa ja tässä yhteydessä kattavasti selvittämättä jäävä rahoituksen mahdollinen lähde perustuu hyvinvointialueiden ostolaskudatan seurantaan. Neljältä hyvinvointialueelta löydettiin ja käytiin koeluonteisesti läpi niiden itse julkaisemat ostolaskut. Näistä tiedoista etsittiin keskeisten puolueorganisaatioiden tunnuksilla tai niiden lähiyhteisöjen nimillä kirjauksia taloudellisista suorituksista, jotka voisivat viitata muuhun varainhankintaan kuin valtuustoryhmien avustuksiin tai puolueverotilityksiin.⁶⁴

Kolmen alueen ostolaskuista ei löytynyt viittauksia kyseisiin taloudellisiin vuorovaikutussuhteisiin. Sen sijaan yhden hyvinvointialueen eli Varsinais-Suomen (Varha) ostolaskuihin oli kirjattu vuosille 2023 ja 2024 Turun Työ-

---

63 Kunnista Pekola-Sjöblom & Majava 2024, 14–17; Hyvinvointialueista Sillanmäki ym. 2026.

64 Tässä yhteydessä käytiin läpi Etelä-Savon, Pohjois-Savon, Päijät-Hämeen ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueiden omilla verkkosivuillaan Excel-muodossa julkaistua ostolaskudataa vuosilta 2023 ja 2024.

väensäätiö sr. Kyse on SDP:n virallisesta lähiyhteisöstä eli varainhankinnan ja varallisuuden hallinnan erikoisorganisaatiosta. Vuosina 2021 ja 2022 samainen Turun Työväensäätiö löytyy Turun kaupungin ostolaskudatasta nimikkeillä ”Rakennusten ja huoneistojen vuokrat” sekä ”Tilavuokrauspalvelut”. Vuonna 2023 samaista säätiötä ei ole enää kirjattu Turun kaupungin ostolaskuihin, mutta se on ilmestynyt hyvinvointialueen eli Varhan laskutus-tietoihin. Toimittajan nimeksi on ilmoitettu Turun Työväensäätiö. Näiden tietojen perusteella sote-uudistuksen taitekohdassa tilapalvelujen myynti on siirtynyt kunnalta hyvinvointialueelle. Varhan ostolaskuissa tulosalueen nimike on ”Konsernipalvelut” ja kustannuspaikan nimike on ”Tilavuokrauspalvelut”. Tilinimike on puolestaan ”Vuokrat” ja palveluluokaksi on kirjattu ”Tilojen vuokraus ja maaomaisuuden hallinta”. Vuonna 2024 eri kuukausien ensimmäisille päiville on kirjattu 12 kertaa verottomaksi summaksi 68 835 ja arvonlisäveroksi 16 520–17 553 euroa, eli vuodessa kyse on miljoonan euron mittaluokasta. Samainen säätiö on puolestaan tukenut säännöllisesti ja laajasti oman alueensa puoluejärjestöjä, jotka ovat edelleen tukeneet eri vaaleissa muiden muassa oman hyvinvointialueensa luottamushenkilöiden vaalikampanjoita. Tulisiko tällaista järjestelyjen ketjua sitten arvioida ensisijaisesti sote-palvelujen, julkisen hallinnon, poliittisen päätöksenteon, yleishyödyllisen varainhankinnan vai puolue- ja vaalirahoituksen näkökulmasta?⁶⁵

Keskeisillä poliittisilla toimijoilla on moninaista varainhankintaa, joka tavalla tai toisella perustuu julkisiin määrärahalähteisiin. Hyvinvointialueiden tukea voidaan siis arvioida myös laajemmin osana suomalaista puolue-tukijärjestelmää. Vuodesta 2022 alkaen myönnetty tuki on uusi elementti demokratiakustannusten kattamiseen. Tukimalli itsessään on lainattu kun-

---

65 Varhan ostolaskut osoitteessa www.varha.fi > tietoa meistä > talous > ostolaskut avoimena datana. Katsottu 2/2026; Vertaa Varhan aluehallituksen pöytäkirja (21.5.2024 § 179), jonka liitteenä on investointisuunnitelma vuosille 2025–2028. Siinä todetaan, että Turussa keskustan terveysaseman vuokrasopimus on päätymässä 2029 ja terveysaseman tilat omistaa Turun työväensäätiö; Säätiön lahjoituksista www.vaalirahoitusvalvonta.fi. Lisäksi mediasta löytyy yksittäisiä havaintoja vaalimainoksiin kirjatusta mainosten maksajista, joiden joukossa on samaisen säätiön tukemia puolueyhdistyksiä; Mainitun säätiön ohessa Varhan vuoden 2024 ostolaskuista löytyi kolme puolueiden paikallisjärjestöä, joilta oli ostettu palveluja yhteensä muutaman sadan euron arvosta.

nilta, mutta rahoitusperusta on laajentunut vasta perustetuille alueille. Suomessa poliittisen toiminnan julkista tukijärjestelmää on koottu ja laajennettu vähitellen ja pieninä palasina niin valtion, kuntien kuin nyt myös hyvinvointialueiden tarjoamalla määrärahanimikkeillä. Perustana on vuodesta 1967 lähtien valtion talousarvioon varattu varsinainen puoluetukimääräraha, joka on osoitettu puolueiden keskusjärjestöille. Vuodesta 1975 lähtien osa (5–12 %) tästä määrärahasta on ohjattu käytettäväksi puolueiden naisten poliittiseen toimintaan ja vuodesta 1987 alkaen vastaava määrä piirijärjestöille. Tätä virallista puoluetukea on jaettu 2020-luvun alkupuolella noin 35 miljoonaa euroa vuodessa. Toinen merkittävä tukimuoto perustuu valtion budjetista puolueiden keskeisille oheisjärjestöille eri nimikkeillä osoitettuihin avustuksiin. Tämä niin sanottu välillisen puoluetuen järjestelmä yleistyi etenkin 1970- ja 1980-luvuilta alkaen. Tyypillisimpiä esimerkkejä edustavat puolueiden nuorisojärjestöille jaetut avustukset, joita opetus- ja kulttuuriministeriö on jakanut 2024 ja 2025 runsaat neljä miljoonaa euroa vuodessa. Eduskunnan määrärahoista on tuettu eduskuntaryhmiä vuosittain noin viidellä miljoonalla eurolla. Listaa puoluetustaisten järjestöjen valtionapujärjestelmistä voisi jatkaa pidempäänkin. Kolmas keskeinen alue liittyy vuosikymmenien aikana muotoutuneisiin kuntien tukikäytäntöihin. Puolueiden paikallisjärjestöille on arvioitu kertyvän näistä määrärahoista noin 15 miljoonaa euroa vuodessa.⁶⁶

Hyvinvointialueiden tilittämät noin seitsemän miljoonan euron vuosituot ovat siis vain pieni osa puoluetuen tai laajemmin koko puolue- ja vaalirahoituksen kokonaisuudessa, mutta ne ovat tavallaan täydentäneet yhden toimialan tai lohkon rahoitustarpeita. Aiemmin piirijärjestöjen saaman julkisen tuen osuus niiden taloudesta on ollut selvästi muita keskeisiä puoluejärjestöjä vähäisempi. Esimerkiksi puolueiden keskusjärjestöillä tai tärkeimmillä oheisjärjestöillä, kuten nuorisojärjestöillä tai eduskuntaryhmillä, varainhankinta on rakentunut jo vuosikymmenien ajan pääosin julkisten tukimuotojen varaan. Hyvinvointialueuudistuksen mukana piiriorganisaatiot

---

66 Puoluetuki on valtion budjetista momentilla 23.20.50 ja eduskuntaryhmien tuki momentilta 21.90.50. Nuorisojärjestöjen valtionavusta www.okm.fi/nuorisojarjestot > Nuorisojärjestöille myönnetty avustukset 2012–2025. Kuntien tuesta Venho 2022.

ovat päässeet samaan asemaan. Piirijärjestöt ovat itsenäisiä oikeushenkilöitä, mutta samalla ne toimivat tiiviisti osana omia puolueyhteisöjään ja siten niiden rahoitus palvelee samalla koko puolueen yhteisiä tarpeita ja tavoitteita.

Avoimuuden kannalta ongelmallista on se, että hyvinvointialueilla ei ole yhteismitallista tapaa kertoa jaettujen avustusten käytöstä. Alueiden viimeiset tilinpäätökset näyttävät jaetun tuen määrän, mutta niiden saajista ja käytöstä on annettu tietoja julkisuuteen vaihtelevalla tarkkuudella. Puoluelain määräämät ja VTV:n keräämät tilinpäätösasiakirjat ovat nekin tietoarvoltaan kirjavaa tasoa. Alueiden antamia tietoja ja VTV:n julkaisemia piiriasiakirjoja yhdistelemällä voidaan toki saada kattavampi kuva asiasta, mutta tämän jälkeenkin puolueiden piiriorganisaatioiden taloudesta osa jää julkisuuden ulottumattomiin. Puoluelain avoimuusvaatimukset on lähtökohtaisesti rakennettu siten, että piirien rahoituksesta tulee eritellä nähtävillä valtion puoluetuki sekä yksittäisiltä tahoilta saadut vähintään 1 500 euron lahjoitukset. Vuoden 2025 puolivälistä alkaen tämä ilmoitusraja muutettiin 2 000 euroon. Piirien varainhankinnasta merkittävä osa tulee kuitenkin nykyisin muista julkisista lähteistä, joiden avaamisesta piirijärjestöt voivat näemmä päättää myös oman harkintansa mukaan. Nähtäväksi jää, avaavatko hyvinvointialuelain (1114/2025) muutokset järjestöjen rahankäyttöä, kun puoluelain tuoreet muutokset (374/2025) tarjoavat jopa lisää perusteita siihen, ettei osasta tulolähteitä tarvitse jatkossa(kaan) kertoa ulkopuolisille.

Hyvinvointialueita koskevassa uudistuksessa on luotu kanava uudelle puoluetuelle, jonka muotoutuminen ja vakiintuminen etsivät edelleen kehyksiään. Yleinen taloustilanne ja poliittiset voimasuhteet todennäköisesti viitoittavat tukijärjestelmän kehitystä tulevina vuosina. Tässä on tarkasteltu vain pientä osaa puolueorganisaatioista ja niiden muodostamasta laajemmasta kokonaisuudesta, mutta puolueiden keskitason koneistoon ja sen talouteen kohdistuva seuranta nostaa esiin useita jo vuosikymmeniä sitten enustettuja ilmiöitä ja niiden kehityssuuntia. Uuden tukijärjestelmän sovitumista osaksi puolueiden ja koko puoluejärjestelmän kehitystä kuvaaviin perinteisiin malleihin voidaan tarkastella yhtäältä muutosta selittävien teesi- näkökulmasta. Voidaankin arvioida, ovat nämä aiheuttaneet varsinaisia muutoksia tässä tapauksessa puolueorganisaatioiden keskitasoon ja koko järjestelmään.

Leon D. Epstein luotasi jo 1960-luvulla, että demokratioissa puolueiden tehtävänä on aina – riippumatta niiden määrästä tai organisatorisesta muodosta ja koosta – äänestäjien mielipiteen välittäminen vaalitulokseen. Perinteisen joukkopuolueen malli laajoine jäsen- ja organisaatiopohjineen ei ole välttämätön tämän perustehtävän hoitamiseksi. Itse asiassa jo tuolloin oli nähtävillä tiettyjä tendenssejä, jotka johtivat perinteisten järjestökoneistojen kutistumiseen ja ohenevaan organisaatioperustaan. Kun työ keskittyy erityisesti vaaleihin, niiden rahoituksen merkitys korostuu järjestöjen kaikessa toiminnassa. Muutosta ohjaavat sähköisen median kehitys ja vaalityön mediavetoisuus eli viestinnällistyminen, ja kampanjoinnin taustatyötä, suunnittelua ja kohdentamista hoidetaan tutkimus- ja markkinointiperustein. Epsteinin mukaan tämä korostaa politiikan ja kampanjoinnin ammattimaisuutta, mikä nielee aiempaa enemmän varoja. Kyse on kulukasvusta ja lisäresurssien tarpeesta. Silloin on löydettävä myös uusia tulolähteitä, ja yhtenä ratkaisuna voidaan katse suunnata julkisen rahan hyödyntämiseen.⁶⁷

Tässä raportissa on arvioitu piirijärjestöjä ja niiden taloutta, joten näkökulma on varsin rajallinen. Useat muutosta selittävät tekijät ovat silti toteutuneet myös tässä seurannassa. Varsinainen muutos on kuitenkin todennäköisesti nähtävillä jossain muualla kuin puolueiden piirikentässä, kuten perusjärjestöjen ja henkilöjäsenten määrissä⁶⁸. Taustalla vaikuttaa se, että piirijärjestöjen asemaa on ankkuroitu suomalaiseen vaalijärjestelmään, joten ne ovat itse asiassa vaalityön keskiössä. Piirejä koskevassa talousseurannassa tämä ilmenee vaalisykleinä, kun toiminnan tavoitteita ohjaavat monin tavoin erityisesti neljän vuoden välein järjestettävät eduskuntavaalit. Lisäksi hyvinvointialueuudistus itsessään on tuonut piireille lisää työtä, kuluja ja yhdet yleiset vaalit. Laventuneen toimenkuvan ohessa uudistus on tarjonnut myös taloudellisia voimavaroja, joita on voitu hyödyntää näemmä sitten juuri vaaleissa.

---

67 Epsteinin ensimmäinen versio aiheesta on julkaistu vuonna 1967, mutta tässä käytössä on ollut vuoden 1979 painos.

68 Wikipediassa on otsikolla ”Luettelo Suomen puolueista” kerätty vaihtelevista lähteistä tietoja myös puolueiden jäsenmääristä usean vuosikymmenen ajalta. Tuoreimmat tiedot ovat vuosilta 2024–2025. Samaisen tilaston perusteella henkilöjäsenten määrä on puolittunut 2000-luvun alun jälkeen; Jäsenten ja puolueosastojen määrästä Mickelsson 2021, 460–461.

Richard Katz ja Peter Mair luonnostelivat 1990-luvulla näkemyksen, jossa puolueet ja puoluejärjestelmät siirtyvät erilaisten vaiheiden jälkeen kartellisoitumisen aikakauteen. Siinä vaiheessa puolueet etäännyvät kansalaisyhteiskunnasta, edustavat enenevässä määrin omia intressejään, toimivat demokratiapalvelujen tuottajina ja siirtyvät lähemmäksi tai jopa osaksi valtiokoneistoa. Kartellisoitumista jouduttaa puolueiden jäsenten ja aktiivien väheneminen. Samaan aikaan poliittisen toiminnan kulut ovat kasvaneet, joten puolueiden on etsittävä varoja muualta. Asetelmalle on ominaista puolueiden ja julkisen vallan tiivis yhteys. Lainsäädäntö- ja budjettivallan käyttäjinä puolueet ovat löytäneet ratkaisun, jossa käännetään valtion puoleen rahoitusongelmien ratkaisemiseksi. Järjestelyt on usein rakennettu ja muotoiltu siten, että valtaa käyttävät puolueet voivat hyödyntää järjestelmää omalta kannaltaan edullisin ehdoin. Puolueille on elintärkeää säilyttää asemansa, kun saavutetut edut jaetaan pitkälti vaalituloksen perusteella. Tämä luo otollisen asetelman yhteiselle näkemykselle kartellimaisesta asetelmasta, joka suojaa siinä mukana olevia ryhmittymiä ja vaikeuttaa uusien haastajien esiin nousua.

Kartellisoitumisen piirteitä vaalijärjestelmässä tai julkisessa omistuksessa olevan sähköisen median ohjauksessa ja sääntelyssä ei arvioida tässä tutkimuksessa. Sen sijaan puolerahoitukselle ja erityisesti julkiselle puoluetukijärjestelmälle ominaiset piirteet ovat toteutuneet Suomessa monella tavalla ennustetun mukaisesti. Samat piirteet toistuvat ja nousevat esiin nyt osin myös piirijärjestöjen seurannassa. Taustalla on ensinnäkin Katzin ja Mairin näkemys kartellipuolueiden syntyvaiheista, jotka ajoittuvat 1970-luvun alkuun.⁶⁹ Suomessa puoluetukijärjestelmän synty- ja laajenusvaihe sijoittuvat samaan aikakauteen eli 1960-luvun lopulta runsas vuosikymmen eteenpäin. Toiseksi kartellijärjestelmälle tyypilliseen tapaan hyvinvointialueille luotu tukijärjestelmä voidaan katsoa rakennetuksi jonkinlaisella yhteisellä sopimuksella ja syvällä konsensuksella, kun vaalikaudella 2015–2019 luotu malli on sittemmin toteutettu kaudella 2019–2023. Kahta pienintä ryhmää lukuun ottamatta kaikki eduskuntapuolueet ovat olleet mukana ainakin

---

⁶⁹ Alkuperäinen versio Katzin ja Mairin kartellimallista on vuodelta 1995. Suomalaisen puoluetukijärjestelmän kehityksestä Venho 1992, 1996, 2008 ja 2022.

toisessa näiden vuosien hallituksessa. Kolmanneksi hyvinvointialueille luotu tukikäytäntö on uusimpana elementtinä tavallaan jatkoa muulle puolue-tukijärjestelmälle. Malli on pitkälti kopioitu kunnissa jo aiemmin sovelletuista tukimuodoista. Uudistuksen jäljiltä alueiden tuet tarjoavat nyt myös puolueiden piirikentälle mahdollisuuden rakentaa talouttaan pääosin julkisen tuen varaan⁷⁰. Tämän jälkeen keskeiset puolueorganisaatiotasot ovat lähes kattavasti mukana julkisen tuen piirissä. Poikkeuksena ulkopuolelle jää enää osa paikallis- ja perusjärjestöistä. Lopuksi huomion voi kiinnittää vielä yhteen kartellipuolueiden järjestelmälle ominaiseen piirteeseen. Systemi on rakennettu siten, että isot ja perinteiset valtapuolueet pystyvät hyödyntämään eniten tukijärjestelmää. Pienpuolueille jaossa on yleensä rippeitä, eikä vaaleissa ilman paikkoja jääneille ryhmille tarjolla ole juuri mitään. Tämäkin havainto osuu yksin hyvinvointialueiden tukijärjestelmään.

Ehkä näihin kehityskulkuihin lomittuu tavallaan sekin, että puolue- ja vaalirahoituksen avoimuus näyttää jumittuneen taka-alalle ja läpinäkyvyyteen liittyneet uudistukset ovat jääneet monin osin julkilausuttujen tavoitteiden tasolle. Poliitiikan rahoituksen rutiinit kulkevat omia latujaan ja omalla rytmillään. Alan lainsäädäntö, virkavalvonta, tutkimus ja median huomio laahustavat aina monta askelta rahoitusjärjestelyjen jäljessä. Hyvinvointialueiden luomisen, vuoden 2023 vaalien ja yleisten normitulkintojen jäljiltä etäisyys avoimuutta palvelevan seurannan ja valvonnan sekä toisaalta puolue- ja vaalirahoituskäytäntöjen välillä on päässyt venähtämään jo kiusallisen pitkäksi. Ensimmäinen arvio mahdollisesta muutoksesta voidaan tehdä, kun hyvinvointialueet julkaisevat vuoden 2025 tilinpäätöksensä ja esittelevät selvityksiään valtuustoryhmien avustusten käytöstä. Todellinen testi on sitten keväällä 2027.

---

70 Vuodesta 1987 lähtien valtion puoluetuesta osa on osoitettu edelleen jaettavaksi puolueiden piirijärjestöille, mutta julkisen tuen muodot kattoivat pitkään nykyistä pienemmän osan piirien vuosituloista.

LÄHTEET

- Epstein, Leon D. (1979): *Political Parties in Western Democracies*. Transaction, New Jersey.
- Harjula, Heikki & Prättälä, Kari (2019): *Kuntalaki. Tausta ja tulkinat*. Almatalent. Helsinki.
- Jokela, Arto (1999): *Paremmen maailman rakentajat. Turun sosialidemokraattisen kunnallisjärjestön historia 1906–1996*. Tammer-paino. Tampere.
- Kansanvalta 2007 -toimikunta (2005): *Edustuksellinen demokratia. Komiteanmietintö 2005:1*.
- Katz, Richard & Mair, Peter (1995): *Changing Models of Party Organization and Party Democracy. The Emergence of the Cartel Party*. In *Party Politics VOL 1*, s. 5–28.
- Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaosto (2025): *Yleisohje hyvinvointialueiden tilinpäätöksen liitetiedoista. Työ- ja elinkeinoministeriö 16.9.2025*. Helsinki.
- Kukkonen, Heimo (2019): *Aatteellisuudesta valtapolitiikkaan. Kokoomuksen Kaarinan kunnallisjärjestön toiminta ja järjestökulttuuri. 1979–2009. Vaitöskirja Turun yliopistossa. Verkkojulkaisu*.
- Kunnallishallintokomitean mietintö. Komiteanmietintö 1973.60.
- Mickelsson, Rauli (2021). *Suomen puolueet. Vapauden ajasta maailman tuskaan. Vastapaino*. Tampere.
- Neittaanmäki, Pekka, Akimov, Kirill & Akimova, Veronika (2025): *Hyvinvointialueiden väestöprofiilit ja sote-talous. Jyväskylän yliopiston informaatioteknologian tiedekunta. JYU Reports No. 69/2025*.
- Närhi, Mikko (toim.) (2019): *Tamperelaisten Kokoomus – viisikymmentä vuotta. Kokoomuksen Tampereen Aluejärjestö ry:n historiaa vuosilta 1969–2019*. Traff Finland Oy.
- Oikeusministeriö (2025): *Kuntien ja hyvinvointialueiden avustukset järjestöille ja säätiöille. Selvitys avustustoiminnasta ja siihen liittyvistä tietoprosesseista. Oikeusministeriön julkaisuja (2025:31)*.
- Pekola-Sjöblom, Marianne & Majava, Jarkko (2024): *Päätoimiset ja osa-aikaiset puheenjohtajat Manner-Suomen kunnissa 2005–2023*. Teoksessa *Uutta kunnista 3/2024*. Kuntaliiton julkaisusarja.
- Puoluerahoituskomitean mietintö. Komiteanmietintö 1979:47.
- Sillanmäki, Lotta, Juopperi, Hanna & Pesu, Ilona (2026): *”Hyvinvointialueiden puheenjohtajien palkkioissa jopa 88 000 euron ero.”* Osoitteessa www.yle.fi 15.1.1026.
- Sitra (2025): *Mitä demokratia maksaa hyvinvointialueilla? Välitarkastelu kustannuksista ja päätöksenteon rakenteista*. Sitran selvityksiä 245. 2. korjattu painos. Verkkojulkaisu.

Suomen Kaupunkiliiton yleiskirje 18.12.1080 (141/1980): Suositus puolueverojen perintä- ja tilityskäytännöksi. Kirje on löydetty aikanaan vanhan lääninhallituksen arkistosta. Kopio on tekijän hallussa.

Suomen Keskusta (2024): Ohjeet ja suositukset luottamushenkilöpaikkojen jaoksi vuoden 2025 aluevaalien jälkeen. Puoluehallitus 11.4.2024. Osoitteessa www.keskusta.fi > vaikuta > keskustalaiset luottamushenkilöt > ohje aluevaalien luottamuspaikkajakoon.

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (2024): SDP:n hyvinvointialueita koskeva poliittinen malliohjesääntö. Osoitteessa www.sdp.fi > tutustu > tietoa SDP:stä > puolueen säännöt > SDP:n hyvinvointialueita koskeva poliittinen malliohjesääntö.

Valtioneuvosto (2021): Sote-uudistus – Aluevaltuutetun opas. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön julkaisu 2.11.2021.

Valtiontalouden tarkastusvirasto (2021): Kertomus eduskunnalle puoluerahoituksen valvonnasta 2020. Valtiontalouden tarkastusviraston eduskunnalle annettavat kertomukset K 2/2021 vp. Grano Oy. Helsinki.

Valtiontalouden tarkastusvirasto (2025): Puoluerahoituksen valvonta 2024. Valtiontalouden tarkastusviraston eduskunnalle annettavat kertomukset K 10/2025 vp. Punamusta Oy. Helsinki.

Venho, Tomi (1992): Poliittikkaa valtionavuilla. Pro gradu -tutkielma Turun yliopiston valtio-opin laitoksella. Julkaisematon.

Venho, Tomi (1996): Hunajapupumäärärahat eilen – tänään. Tutkielma puolueiden ja eräiden puoluetustaisten järjestöjen rakenteesta, toiminnasta ja julkisista avustuksista. Licensiaatin työ Turun yliopiston valtio-opin laitoksella. Julkaisematon.

Venho, Tomi (2008): Piilotettua julkisuutta. Suomalaisen puolue- ja vaalirahoituksen avoimuusintressi normeissa ja käytännössä. Väitöskirja Turun yliopistossa. Verkkojulkaisu.

Venho, Tomi (2022): Kunnallinen puoluetuki. Kunnallissalan kehittämissäätiön Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 112. Otavan Kirjapaino Oy. Keuruu.

Vironen, Petri (2025): Puolueet perivät luottamushenkilöiltä maksua. Osoitteessa www.yle.fi 11.5.2025.

Hyvinvointialueiden pöytäkirjat ja esityslistat verkko-osoitteissa

(alueet aakkosjärjestyksessä):

www.ekhva.fi > hyvinvointialue > päätöksenteko > esityslistat ja päätökset.

www.hyvaep.fi > hyvinvointialue > toimielimet ja päätöksenteko > esityslistat ja pöytäkirjat.

www.etelasavonha.fi > tietoa eloisasta > päätöksenteko > esityslistat ja pöytäkirjat.

www.itauusimaa.fi > tietoa meistä > päätöksenteko > esityslistat ja pöytäkirjat.

www.hyvinvointialue.kainuu.fi > tietoa meistä > kokousasiakirjat ja aikataulut.

www.omahame.fi > tietoa meistä > päätöksenteko ja hallinto > esityslistat, pöytäkirjat ym.

www.soite.fi > soite > päätöksenteko > kokousasiakirjat.
www.hyvaks.fi > hyvinvointialue > (toimielin) > esityslistat ja pöytäkirjat.
www.keusote.fi > keusote > päätöksenteko > esityslistat, pöytäkirjat ja kokousajat.
www.kymenhva.fi > tietoa meistä > päätöksenteko > esityslistat, pöytäkirjat ym.
www.lapha.fi > tietoa meistä > esityslistat ja pöytäkirjat.
www.luvn.fi > tietoa meistä > päätöksenteko > esityslistat ja pöytäkirjat.
www.pirha.fi > päätöksenteko > päättäjät ja päätöksenteko > esityslistat ja pöytäkirjat.
www.pohjanmaanhyvinvointi.fi > tietoa meistä > organisaatio ja päätöksenteko > esityslistat ja pöytäkirjat.
www.siunsote.fi > tietoa meistä > pöytäkirjat ja esityslistat.
www.pohde.fi > tietoa meistä > päätöksenteko > esityslistat ja pöytäkirjat.
www.pshyvinvointialue.fi > tietoa meistä > hallinto ja päätöksenteko > esityslistat ja pöytäkirjat.
www.paijatha.fi > tietoa meistä > päätöksenteko > esityslistat ja pöytäkirjat.
www.satakunnanhyvinvointialue.fi > päätöksenteko > esityslistat ja pöytäkirjat.
www.vakehyva.fi > tietoa meistä > päätöksenteko ja organisaatio > pöytäkirjat ym.
www.varha.fi > tietoa meistä > päätöksenteko ja hallinto > esityslista, pöytäkirjat ym.

Lisäksi on käytetty verkko- ym. lähteitä, jotka on määritelty viitteissä.

Vastaavasti hallituksen lakiesitykset ja säädetyt lait ym. normit on ilmoitettu numerotunnusineen joko runkotekstissä tai viitetiedoissa.

LIITTEET

LIITE1.

Tietopyynnön pohjamalli hyvinvointialueille puolueverojen kartoittamiseksi

Tietopyyntö xxxxxx hyvinvointialueelle

(Päiväys)

Hyvinvointialueenne tilinpäätökseen (2024, xxx) on kirjattu alueenne perimät ja edelleen puoluejärjestöille tilittämät luottamushenkilömaksut eli puolueverot.

Mitkä alueenne luottamus- ja toimielimet kuuluvat tämän perintä- ja tilityskäytännön piiriin? Toisaalta mitkä elimet jäävät sen ulkopuolelle eli vero ei kulje hyvinvointialueenne tilinpidon kautta ja jää siten oheiseen liitetietoon (41) laskematta? (Merkitse kyllä/ei mainittujen toimielimien kohdalle).

Valtuusto

Hallitus

Lautakunnat

Toimikunnat

Vaikuttamistoimielimet

- nuorisovaltuusto
- vanhusneuvosto
- vammaisneuvosto

Tytäryhtiöt/säätiöt

Onko muita toimielimiä, joista kertyy puolueveroja tilittäväksi.
(Jos on, niin mikä/mitkä)?

Lisäkysymys:

Kuinka suuri osa hyvinvointialueenne luottamushenkilöistä on antanut valtuutuksen puolueverojen perimiseksi ja kuuluu siten ko. tilityskäytännön piiriin? Ei tarvitse laskea. Asiantunteva arvio mittaluokasta riittää (noin %).

Allekirjoitus ja yhteystiedot

LIITE 2.

Tietopyynnön pohjamalli hyvinvointialueille valtuustoryhmätuen käyttöselvityksistä

Tietopyyntö xxxx hyvinvointialueelle,

(päiväys)

Hyvinvointialueenne vuoden 2023 tilinpäätöksen sivulle xxx on kirjattu tieto siitä, että hyvinvointialueen valtuustoryhmille on jaettu tukea XXX.000 euroa.

Tällä kirjeellä pyydän tutkimustarkoituksessa kopioita valtuustoryhmien hyvinvointialueelle toimittamista ja asiaa koskevista dokumenteista, joista selviää:

1) Mille tahoille tai oikeushenkilöille avustukset on myönnetty ja maksettu?

2) Mihin tarkoituksiin avustukset on myönnetty?

3) Millaisiin kuluihin tuet on käytetty?

Samoja tietopyyntöjä osoitetaan niille hyvinvointialueille, joiden omilta verkkosivuilta ei löydy selvityksiä tai vastaavia valvontatietoja vuoden 2023 avustusten käytöstä. Pyydän asiakirjat toimitettaviksi oheiseen sähköpostiosoitteeseen.

Allekirjoitus

Yhteystiedot

LIITE 3.

Esimerkkejä valtuustotuen selvitysten peruslomakkeista/ malleista (6 alueelta)

Österbottens välfärdsområde
Pohjanmaan hyvinvointialue
AH 20.1.2025 § 14 liite 25

Redovisning av fullmäktigegruppernas användning av utbetalt stöd under 2024 /
Valtuustoryhmille maksetun tuen käytön raportointi vuodelta 2024

Fullmäktigegruppens namn - Valtuustoryhmän nimi

Använt stöd för verksamhet inom fullmäktigegruppen / Tuki käytetty toimintaan valtuustoryhmän sisällä:

euro

Lönekostnader för sekreterare eller annan stödpersonal / Sihteerin tai muun henkilöstön palkkakustannukset

Kostnader för interna tillställningar (servering, utrymmen, teknik) / Sisäisten tilaisuuksien kustannukset (tarjoilu, tilat, tekniikka)

Utbildningskostnader för fullmäktigegruppen och den personal som stöder verksamheten / Koulutuskustannukset valtuustoryhmälle ja toimintaa tukeville työntekijöille

Anskaffnings- och underhållskostnader (kopiering, telefon, utrustning, program, hyror mm) / Hankinta- ja ylläpitokustannukset (kopiointi, puhelin, laitteet, ohjelmat, vuokrat jne.)

Använt stöd för att främja invånarnas delaktighet och möjligheter att påverka / Käytetty tuki asukkaiden osallistumisen ja vaikutusmahdollisuuksien edistämiseen :

Kostnader för externa tillställningar (utrymmen, servering, material o teknik) / Ulkoisten tilaisuuksien kustannukset (tilat, tarjoilu, materiaalit ja tekniikka)

Kostnader för kommunikation och information om tillställningarna / Tilaisuuksiin liittyvän viestinnän ja tiedotuksen kustannukset

Totalt / Yhteensä:

0,00 €

Kopior av kvittan för samtliga kostnader bifogas till redovisningen och inlämas senast 14.2.2025. På verifikaten skall ändamålet tydligt anges så att kontrollen utan svårighet kan utföras / Kaikkien kulujen kuittien kopiot liitetään raporttiin ja toimitetaan viimeistään 14.2.2025. Yositteissa tulee selkeästi mainita tarkoitus, jotta tarkastus voidaan suorittaa vaivatta.

Fullmäktigegruppens ordförande / Valtuustoryhmän puheenjohtaja:

Datum / Pvm:

VALTUUSTORYHMIEN TOIMINNAN TUKEMINEN Hakemus

Hakija	Valtuustoryhmän nimi	
	Yhdyshenkilön nimi	Puhelin
	Osoite	Postinumero ja -toimipaikka
	Sähköposti	
Haettava tuki	Mille vuodelle tukea haetaan?	
	Onko kyseessä vuoden ☐ ensimmäinen hakemus ☐ toinen hakemus	
	Haettavan tuen määrä (kokonaissumma)	€
Käyttötarkoitus	Suunnitelma tuen käyttämisestä (eriteltynä kohde ja summa). Hakemukseen voi liittää tarvittaessa myös tarkemman suunnitelman.	
	Valtuustoryhmän sisäisen toiminnan tukeminen: (esimerkiksi valtuustoryhmän sihteerin palkka, tilakustannukset, toimistokustannukset)	
		€
		€
		€
		€
		€
	Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen: (esimerkiksi asukkaalle avointen tilaisuuksien järjestäminen, asukkaalle suunnatun viestinnän kustannukset)	
		€
		€
	€	
	€	
	€	
Tilinumero	Tilinumero, jolle valtuustoryhmän tuki maksetaan (merkitään IBAN -muodossa)	
Hakijan allekirjoitus	Päiväys	Valtuustoryhmän puheenjohtajan allekirjoitus

LUONNOS ALUEVALTUUSTORYHMÄTUEN TILITYSLOMAKKEEKSI

ALUEVALTUUSTORYHMÄTUKI, VUOSISELVITYSLOMAKE

TILITYKSEN ANTAJA

Piirijärjestö Puolue X ry.

TILITYSKAUSI

1.1.-31.12.202X

TILITYSKAUDELLA MAKSETTU TUKI

xx,xxx,xx€

TILITYSKAUDELLA KÄYTETTY TUKI YHTEENSÄ

xx,xxxx,xx€

TILITYSKAUDEN TULOS

+ / - xx,xxxx,xx€

TILITYSKAUDELLA KÄYTETTY TUKI KÄYTTÖKOhteittain

Palkkakustannukset sisältäen sivukulut	xx,xxx,xx€
Vuokratkustannukset	xx,xxx,xx€
Toimisto- ja tukipalvelut (*)	xx,xxx,xx€
Koulutus- ja kokoukustannukset	xx,xxx,xx€
Muut mahdolliset kustannukset (**)	xx,xxx,xx€

MUITA HUOMIOITA

Mahdolliset lisätiedot yms.

TILITYKSEN ANTAJAN TIEDOT

Toiminnanjohtaja XYZ
Piirijärjestö ABC ry.
Osoite
Puhelin
Sähköposti

AIKA JA PAIKKA

Jossakin jonakin päivänä jotakin vuotta

Tällä allekirjoituksella vahvistan annettujen tietojen perustuvan toteutuneisiin kuluihin ja noudattavan Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen johtosäännössä tms. kirjattuja perusteita aluevaltuustoryhmätuen käytöstä.

NIMENSELVENNÖS

* Toimisto- ja tukipalvelut sisältävät esimerkiksi tietoliikennekulut, puhelinkulut, kopiokulut yms. Aluevaltuustoryhmän toiminnasta mahdollisesti aiheutuvat kulut.

** Muut mahdolliset kertaluonteiset kulut, jotka eivät kohdistu tilityslomakkeen pääloukkiin, tulee selvittää erikseen.

LUONNOS ALUEVALTUUSTORYHMÄTUEN TILITYSLOMAKKEEKSI

Selvitys vuoden 2023 valtuustoryhmätuen käytöstä tilanteessa 31.12.2023

Valtuustoryhmän perustiedot

Nimi Kokoumuksen valtuustoryhmä / Uudenmaan Kokoomus ry	Y-tunnus 0870241-0
--	-----------------------

Vuodelle 2023 saatu valtuustoryhmätuki yhteensä		eur
Käytetty valtuustoryhmätuki eriteltynä	Kuvaus käytöstä (kuvaa tähän alle kunkin kulu-erän kohdalle tarkempi selostus siitä, miten valtuustoryhmätukea on käytetty)	Kirjanpidon tositteiden mukainen käytetty euromäärä (tilanteessa 31.12.2023)
Henkilöstökulut	Valtuustoryhmän sihteerin palkkakulut sisältäen lounas- ja puhelinbudun sekä työsuhdematkailun.	eur 57 600,00€
Toimitilakulut	Valtuustoryhmällä ei ole toimitilakuluja.	eur 0,00€
Edustus- kulut	Valtuustoryhmällä ei ole edustus- kuluja.	eur 0,00€
Hankinnat	Hankintoja valtuustoryhmän järjestämiä avoimia yleisötilaisuuksia varten.	eur 2043,19€
Muut kulut	Valtuustoryhmän viestintä esimerkiksi julkaisu- toiminta ja tilaisuuksien mainonta, tilaisuuksien järjestämiskulut esimerkiksi tilavuokrat ja tarjoilukulut, sidosryhmätapaamiset, valtuustoryhmän koulutukset.	eur 54683,24€
Valtuustoryhmätuen käyttämätön ja seuraavalle vuodelle siirtyvä osuus yhteensä	Ryhmällä ei ole käyttämätöntä valtuustoryhmätukea, eikä sitä näin ollen siirry seuraavalle vuodelle.	eur 0,00€

Selvitys maksetusta valtuustoryhmien tuesta ajalle 1.1.2024 - 31.12.2024

Hallintosääntö 174 §, Valtuustoryhmien työskentelyn tukeminen

Puolueen nimi: Vihreät (Vihreä liitto rp.)

Valtuustoryhmälle myönnetty tuki vuodelle 2024: 13 500 €

Selvitys/erittely tuen käytöstä:

Summa (alv 0 %)

Henkilöstökulut:	5408,55 €
Matkakulut:	862,2 €
Tilavuokrat:	480 €
Viestintäkulut:	1202,04 €
Tapahtumakulut:	5067,98 €
Koulutuskulut:	148,21 €
Muut kulut:	474,44 €
Kulut yhteensä:	13643,42 €
Käyttämättä jäänyt tuki:	0 €

Ryhmärahan raportointi

Respondent: Etelä-Savon HVa aluehallitus 12.2.2024

Response on:
19.01.2024, 12.00 - 19.01.2024, 12.58

1. Perustiedot *

Valtuustoryhmän nimi	Keskustan aluevaltuustoryhmä

2. Raportointivuonna käytettävissä ollut summa

Myönnetty ryhmäraha (€)	100000
-------------------------	--------

3. Avustuksen käytön kuluerittely *

Henkilöstökulut	24200
Koulutuskustannukset	1950
Laittekustannukset, hankinta	1544
Laittekustannukset, ylläpito	0
Tilaisuuksien kustannukset, sisäiset	4619
Tilaisuuksien kustannukset, avoimet	3108
Viestintäkustannukset	19657
Tilakustannukset	6000
Muut kustannukset	11636

4. Vakuutan, ettei ryhmärahaa ole käytetty seuraaviin käyttötarkoituksiin *

Kyllä

5. Kirjallinen selvitys ryhmärahan käytöstä *

Keskustan aluevaltuustoryhmä on käyttänyt saamaansa ryhmärahaa Etelä-Savon asukkaiden tiedottamiseen ja kuulemiseen liittyen hyvinvointialueen asioihin. Olemme järjestäneet avoimia yleisötilaisuuksia jokaisessa Etelä-Savon alueen kunnassa ja myös liitoskunnissa (Savonlinna x 2, Punkaharju, Kerimäki, Enonkoski, Rantasalmi, Juva, Puumala, Sulkava, Pieksämäki x 2, Mikkeli, Mäntyharju, Ristiina, Suomenniemi, Haukivuori, Hirvensalmi, Pertunmaa, Mäntyharju, Kangasniemi) sekä osallistuimme Savonlinnan hyvinvointimesseille yhteistyökumppanin kanssa. Osassa tilaisuuksia on ollut mukana myös muiden puolueiden edustajia. Olemme myös käyneet tutustumassa lähes kaikissa kunnissa johonkin sote-kohteeseen (paloasema, terveysasema, palvelutalo), jotta aluevaltuutetut ovat saaneet parempaa perspektiiviä kunkin kunnan sote-kohteiden tilanteesta. Tutustumiskohteissa käynnit on järjestetty aina ennen avointa yleisötilaisuutta, joten olemme voineet jakaa myös ajantasaista tietoa kunkin kunnan oman yksikön toiminnasta.

Lisäksi aluevaltuutetut ovat osallistuneet koulutuksiin ja olemme järjestäneet oman ryhmän tapaamisia, joissa käsitelimme

mm. palvelutuotantosuunnitelmaa ja muita kuluneen vuoden aikana olleita päätettäviä asioita. Paikalle on kutsuttu myös hyvinvointialuejohtaja kertomaan palvelutuotantosuunnitelmaan liittyviä asioita ja vastaamaan aluevaltuutettujen kysymyksiin.

Olemme myös palkanneet aluekoordinaattorin järjestämään tilaisuuksia, koordinoimaan aluevaltuustoryhmän toimintaa, hoitamaan tiedottamista ja viestintää niin sosiaalisessa mediassa kuin muussakin mediassa sekä organisoimaan muita tiedottamiseen ja viestintään liittyviä hankintoja/tehtäviä.

Tuotimme esitteen asukkaille jaettavaksi, jossa tiedotamme paitsi Eloisan tärkeimmistä puhelinnumeroista niin myös kannustamme Etelä-Savon asukkaita olemaan yhteydessä Keskustan aluevaltuutettuihin. Yleisötilaisuuksissa olemme myös jakaneet Eloisan omaa esitettä. Olemme myös varanneet lehtimainontaa yleisötilaisuuksista tiedottamiseen ja saaneet aikaiseksi useita toimittajien tekemiä lehtijuttuja yleisötilaisuuksiemme annista koko Etelä-Savon alueella. Vuoden aikana olemme saaneet yleisötilaisuuksissa tiedotettua asukkaita, mutta myös valtuutettuina saaneet arvokasta tietoa alueen asukkailta hyvinvointialueen lähipalveluihin liittyen. Jaoimme yleisötilaisuuksissa kuntalaisille kirjallisen palautelomakkeen, johon he saivat vielä anonymisti antaa palautetta hyvinvointialueen palveluista ja toiminnasta.

6. Lisätietoja

Olemme ilmoittaneet kohdassa "muut kustannukset": matkalaskut sekä talous- ja kirjanpitokulut pankkimaksuineen. Tarvittaessa lähetämme tammikuun tilioitteen jälkeinpäin, sillä joku lasku saattaa vielä tulla tai on parasta aikaa maksussa eikä tiliotetta ole vielä saatavilla kuin 8.1. saakka. Lähetämme muutoin vuoden 2023 tilioitteet erillisessä sähköpostissa kokonaisuudessaan.

Kunnallisan kehittämissäitiön tutkimusjulkaisujen sarjassa ovat ilmestyneet

- 1 Pirjo Mäkinen
KUNTARAKENNESELVITYS (1992)
- 2 HYVINVOINTIYHTEISKUNNAN TULEVAISUUS
Kolme näkökulmaa (1992)
- 3 Maria Lindbom
KUNNAT JA EUROOPPALAINEN ALUEKEHITYS (1994)
- 4 Jukka Jääskeläinen
KUNTA, KÄYTTÄJÄ, MARKKINAVOIMA
Kunnallisen monopolin ohjaus ja johtaminen (1994)
- 5 Torsti Kivistö
KEHITYKSEN MEGATRENDIT JA KUNTIEN TULEVAISUUS
Kohti ihmisläheistä kansalaisyhteiskuntaa (1995)
- 6 Kari Ilmonen – Jouni Kaipainen – Timo Tohmo
KUNTA JA MUSIIKKIJUHLAT (1995)
- 7 Juhani Laurinkari – Pauli Niemelä – Olli Pusa – Sakari Kainulainen
KUNTA VALINTATILANTEESSA
Kuka tuottaa ja rahoittaa palvelut? (1995)
- 8 Pirjo Mäkinen
KUNNALLISEN ITSEHALLINNON JÄLJILLÄ (1995)
- 9 Arvo Myllymäki – Asko Uoti
LEIKKAUKSET KUNTIEN UHKANA
Vaikeutuuko peruspalvelujen järjestäminen? (1995)
- 10 Heikki Helin – Markku Hyypiä – Markku Lankinen
ERILAISET KUNNAT
Kustannuserojen taustat (1996)
- 11 Juhani Laurinkari – Tuula Laukkanen – Antti Miettinen – Olli Pusa
VAIHTOEHDOKSI OSUUSKUNTA
– yhteisö kunnan palvelutuotannossa (1997)
- 12 Jari Hyvärinen – Paavo Okko
EMU – ALUEELLISET VAIKUTUKSET JA KUNTATALOUS (1997)
- 13 Arvo Myllymäki – Juha Salomaa – Virpi Poikkeus
MUUTTUMATON – MUUTTUVA KANSANELÄKELAITOS (1997)
- 14 Petri Böckerman
ALUEET TYÖTTÖMYYDEN KURIMUKSESSA (1998)

- 15 Heikki Helin – Seppo Laakso – Markku Lankinen – Ilkka Susiluoto
MUUTTOLIIKE JA KUNNAT (1998)
- 16 Kari Neilimo
STRATEGIAPROSESSIN KEHITTÄMINEN MAAKUNTATASOLLA
– case Pirkanmaa (1998)
- 17 Hannu Pirkola
RAKENNERAHASTOT
– ohjelmien valmistelu, täytäntöönpano ja valvonta (1998)
- 18 Marja-Liisa Nyholm – Heikki Suominen
PALVELUVERKOSSA YÖTÄPÄIVÄÄ (1999)
- 19 Jarmo J. Hukka – Tapio S. Katko
YKSITYISTÄMINEN VESIHUOLLOSSA? (1999)
- 20 Salme Näsi – Juha Keurulainen
KUNNAN KIRJANPITOUUDISTUS (1999)
- 21 Heikki Heikkilä – Risto Kunelius
JULKISUUSKOE
Kansalaiskeskustelun opetuksia koneistoille (2000)
- 22 Marjaana Kopperi
VASTUU HYVINVOINNISTA (2000)
- 23 Lauri Hautamäki
MAASEUDUN MENESTYJÄT
Yritykset kehityksen vetureina (2000)
- 24 Paavo Okko – Asko Miettälä – Elias Oikarinen
MUUTTOLIIKE PAKOTTAA RAKENNEMUUTOKSEEN (2000)
- 25 Olavi Borg
TIEDON VAJE KUNNISSA (2000)
- 26 Max Arhippainen – Perttu Pyykkönen
KIINTEISTÖVERO KUNNALLISTALOUEDESSA (2000)
- 27 Petri Böckerman
TYÖPAIKKOJEN SYNTYMINEN
JA HÄVIÄMINEN MAAKUNNISSA (2001)
- 28 Aimo Rynnänen
KUNTAYHTEISÖN JOHTAMINEN (2001)
- 29 Ilkka Ruostetsaari – Jari Holttinen
LUOTTAMUSHENKILÖ JA VALTA
Edustuksellisen kunnallisdemokratian mahdollisuudet (2001)

- 30 Terho Pursiainen
KUNTAETIIKKA
Kunnallisen arvokeskustelun kritiikkiä (2001)
- 31 Timo Tohmo – Jari Ritsilä – Tuomo Nenonen – Mika Haapanen
JARRUA MUUTTOLIIKKEELLE (2001)
- 32 Arvo Myllymäki – Eija Tetri
RAHA-AUTOMAATTIYHDISTYS KANSALAISPALVELUJEN
RAHOITTAJANA (2001)
- 33 Anu Pekki – Tuula Tamminen
LAPSEN EHDOLLILLA (2002)
- 34 Lauri Hautamäki
TEOLLISTUVA MAASEUTU
– menestyvät yritykset maaseudun voimavarana (2002)
- 35 Pertti Kettunen
KUNTIEN ELOONJÄÄMISEN TAITO (2002)
- 36 MAAKUNTIEN MERKITYS JA TEHTÄVÄT (2003)
- 37 Marko Taipale – Max Arhippainen
ANSIOTULOVÄHENNYS, JAETTAVAT YRITYSTULOT
JA KUNTIEN VEROPOHJA (2003)
- 38 Jukka Lassila – Tarmo Valkonen
HOIVARAHASTO (2003)
- 39 Pekka Kettunen
OSALLISTUA VAI VAIKUTTAA? (2004)
- 40 Arto Ikola – Timo Rothovius – Petri Sahlström
YRITYSTOIMINNAN TUKEMINEN KUNNISSA (2004)
- 41 Päivi Kuosmanen – Pentti Meklin – Tuija Rajala – Maarit Sihvonen
KUNNAT ERIKOISSAIRAANHOIDOSTA SOPIMASSA (2004)
- 42 Pauli Niemelä
SOSIAALINEN PÄÄOMA SUOMEN KUNNISSA (2004)
- 43 Ilkka Ruostetsaari – Jari Holttinen
TARKASTUSLAUTAKUNTA KUNNAN PÄÄTÖKSENTEOSSA (2004)
- 44 Aimo Ryytänen
KUNNAT VALTION VALVONNASSA (2004)
- 45 Antti Peltokorpi – Jaakko Kujala – Paul Lillrank
KESKENERÄISEN POTILAAN KUSTANNUKSET
Menetelmä kunnille terveyspalveluiden tuotannon suunnitteluun ja
ohjaukseen (2004)

- 46 Pentti Puoskari
KUNTA JA AMMATTIKORKEAKOULU (2004)
- 47 Timo Nurmi
KUNTIEN ARVOPERHEET (2005)
- 48 Jarna Heinonen – Kaisu Paasio
SISÄINEN YRITTÄJYYS KUNTATYÖSSÄ (2005)
- 49 Soili Keskinen
TUTKIMUS ALAISTAIDOISTA KUNNISSA
(verkkojulkaisu 2005)
- 50 Heikki A. Loikkanen – Ilkka Susiluoto
PALJONKO VERORAHOILLA SAA? (2005)
- 51 Arvo Myllymäki – Päivi Kalliokoski
VALTIO, KUNTA JA EUROOPAN UNIONI
Unionijäsenyyden vaikutus valtion ja kuntien taloudelliseen
päätösvaltaan (2006)
- 52 Aini Pehkonen
MAAHANMUUTTAJAN KOTIKUNTA (2006)
- 53 Toivo Pihlajaniemi
KUNTARAKENNE MURROKSESSA (verkkojulkaisu 2006)
- 54 Satu Nivalainen
PENDELÖINKÖ VAI MUUTANKO?
Työvoiman liikkuvuus kuntien välillä (2006)
- 55 Jouni Kaipainen
KUNTIEN ROSKASOTA (2006)
- 56 Vesa Vesterinen
KUNTA JA YHTIÖITTÄMINEN (2006)
- 57 Maria Solakivi – Matti Virén
KUNTIEN HENKILÖSTÖ, TEHOKKUUS JA KUNTAKOKO (2006)
- 58 Jarmo J. Hukka – Tapio S. Katko
VESIHUOLLON HAAVOITTUVUUS (verkkojulkaisu 2007)
- 59 Elina Viitanen – Lauri Kokkinen – Anne Konu – Outi Simonen –
Juha V. Virtanen – Juhani Lehto
JOHTAJANA SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLOSSA (2007)
- 60 Jouni Ponnikas – Timo Tiainen – Johanna Hätälä – Jarmo Rusanen
SUOMI JA ALUEET 2030
– toteutunut kehitys, ennakointia ja skenaariot (2010)

- 61 Ritva Pihlaja
KOLMAS SEKTORI JA JULKINEN VALTA (2010)
- 62 Pekka Pietilä – Tapio Katko – Vuokko Kurki
VESI KUNTAYHTEISTYÖN VOITELUAINEENA (2010)
- 63 Pasi Holm – Janne Huovari
KUNNAT VEROUUDISTUKSEN MAKSAJINA? (2011)
- 64 Irene Roivainen – Jari Heinonen – Satu Ylinen
KÖYHÄ BYROKRATIAN RATTAISSA (2011)
- 65 Anu Hakonen – Kiisa Hulkko-Nyman
KUNNASTA HOUKUTTELEVA TYÖPAIKKA? (2011)
- 66 Markku Sotarauta – Toni Saarivirta – Jari Kolehmainen
MIKÄ ESTÄÄ KUNTIEN UUDISTUMISTA? (2012)
- 67 Eero Lehto
VOIKO ÄÄNESTÄMÄLLÄ VAIKUTTAA KUNTAVEROIHIN? (2012)
- 68 Kirsi Kuusinen-James
TUOKO PALVELUSETELI VALINNANVAPAUTTA? (2012)
- 69 Leena Forma – Marja Jylhä – Mari Aaltonen – Jani Raitanen –
Pekka Rissanen
VANHUUDEN VIIMEISET VUODET
– pitkäaikaishoito ja siirtymät hoitopaikkojen välillä (2012)
- 70 Niina Mäntylä – Jonna Kivelä – Seija Ollila – Laura Perttola
PELASTAKAA KOULUKIUSATTU!
– koulun vastuu, puuttumisen muodot ja ongelmat oikeudellisessa
tarkastelussa (2013)
- 71 Juhani Laurinkari – Kirsi Rönkä – Anja Saarinen – Veli-Matti Poutanen
PALVELUT TOIMIMAAN
– tapaturmissa vammautuneiden nuorten puheenvuoro (2013)
- 72 Signe Jauhiainen – Janne Huovari
KUNTARAKENNE JA ALUEIDEN ELINVOIMA
– laskelmia väestöstä, työpaikoista ja kuntataloudesta (2013)
- 73 Riitta Laakso
MISTÄ KOTI HUOSTAANOTETULLE LAPSELLE? (verkkojulkaisu 2013)
- 74 Vuokko Niiranen – Minna Joensuu – Mika Martikainen
MILLÄ TIEDOLLA KUNTIA JOHDETAAN? (2013)
- 75 Niko Hatakka – Erkka Railo – Sini Ruohonen
KUNTAVAALIT 2012 MEDIASSA (2013)

- 76 Hannu Kytö ja Monika Kral-Leszczynska
MUUTTOLIIKKEEN VOITTAJAT JA HÄVIÄJÄT
– tutkimus alueiden välisestä muuttovirroista (2013)
- 77 Sakarias Sokka, Anita Kangas, Hannu Itkonen, Pertti Matilainen &
Petteri Räisänen
HYVINVOINTIA MYÖS KULTTUURI- JA LIIKUNTAPALVELUISTA
(2014)
- 78 Petra Kinnula, Teemu Malmi & Erkki Vauramo
SISÄLTÖÄ SOTE-UUDISTUKSEEN
Tunnuslukuja terveydenhuollon suunnitteluun (2014)
- 79 Hagen Henrj, Jarmo Hänninen, Seija Paksu ja Päivi Pyllkänen
OSUUSTOIMINNASTA VALOA VANHUSPALVELUIHIN (2014)
- 80 Toni Mättö, Jukka Pellinen, Antti Rautiainen ja Kari Sippola
TALOUSOHJAUS TERVEYSASEMILLA
– näennäisohjaus luo näennäistehokkuutta (2014)
- 81 Tuija Rajala ja Jari Tammi
BUDJETOINTIA KUNTIEN MUUTOSKIERTEESSÄ (2014)
- 82 Petra Kinnula, Teemu Malmi & Erkki Vauramo
SAADAANKO SOTE-UUDISTUKSELLA TASALAATUA? (2014)
- 83 Maria Ohisalo & Juho Saari
KUKA SEISOO LEIPÄJONOSSA?
Ruoka-apu 2010-luvun Suomessa (2014)
- 84 Anna-Maria Isola, Elina Turunen, Sakari Hänninen, Jouko Karjalainen
ja Heikki Hiilamo
SYRJÄYTYNYT IHMINEN JA KUNTA (2015)
- 85 Heli Sjöblom-Immala
PUOLISONA MAAHANMUUTTAJA –
Monikulttuuristen perheiden viihtyminen Suomessa ja
muuttosuunnitelmat (2015)
- 86 Arttu Saarinen, Mervi Ruokolainen, Heikki Taimio, Jukka Pirttilä ja
Saija Mauno
PALVELUMOTIVAATIO JA TYÖHYVINVOINTI
TERVEYDENHUOLLOSSA (2015)
- 87 Olli-Pekka Viinamäki ja Maria Katajamäki
LUOTTAMUKSESTA ELINVOIMAA KUNNILLE (2015)
- 88 Seppo Penttilä, Janne Ruohonen, Asko Uoti ja Veikko Vahtera
KUNTAYHTIÖT LAINSÄÄDÄNNÖN RISTIAALLOKOSSA (2015)

- 89 Paula Saikkonen, Sanna Blomgren, Pekka Karjalainen ja Minna Kivipelto
POISTAAKO SOSIAALITYÖ HUONO-OSAISUUTTA? (2015)
- 90 Eija Kauppi, Niku Määttänen, Tomi Salminen ja Tarmo Valkonen
VANHUSTEN PITKÄAIKAISHOIDON TARVE VUOTEEN 2040
(2015)
- 91 Petra Kinnula, Teemu Malmi ja Erkki Vauramo
MITEN SOTE-UUDISTUS TOTEUTETAAN? (2015)
- 92 Jaana-Piia Mäkinieniemi, Kirsi Heikkilä-Tammi ja Marja-Liisa Manka
MITEN KUNTAESIMIES VOI PARANTAA TYÖHYVINVOINTIA?
(2015)
- 93 Matti Rimpelä ja Markku Rimpelä (toimittajat)
SÄÄSTÖJÄ LAPSIPERHEIDEN PALVELUREMONTILLA (2015)
- 94 Tomi Venho
RAHASTAA, EI RAHASTA, RAHASTAA
– suomalaisen vaalirahoituksen seurantatutkimus (2015)
- 95 Riku Thilman, Timo Rothovius ja Jussi Nikkinen
KUNNAN SIJOITUSVARALLISUUDESTA JA SEN HALLINNASTA
(2016)
- 96 Tiina Rättilä ja Jarmo Rinne
KUNTADEMOKRATIA KAKSILLA RAITEILLA (2016)
- 97 Juha Lavapuro, Tuomas Ojanen, Pauli Rautiainen ja Virve Valtonen
SIVISTYKSELLISET JA SOSIAALISET PERUSOIKEUDET
SYRJÄKUNNISSA (2016)
- 98 Aleksi Koski ja Heikki Kuutti
LÄPINÄKYVYYS KUNNAN TOIMINNASSA
– tietopyyntöihin vastaaminen (2016)
- 99 Sari Tuuva-Hongisto, Ville Pöysä ja Päivi Armila
SYRJÄKYLIEEN NUORET – unohdetut kuntalaiset? (2016)
- 100 Torsti Hyyryläinen ja Sofia Tuisku
SOSIAALISESTA MEDIASTA RATKAISUJA PAIKALLISEEN
VAIKUTTAMISEEN (2016)
- 101 Antti Syväjärvi, Jaana Leinonen, Anu Pruikkonen ja Rauno Korhonen
SOSIAALINEN MEDIA KUNTAJOHTAMISESSA (2017)
- 102 Petra Kinnula, Teemu Malmi ja Erkki Vauramo
MITÄ TUNNUSLUKUJA SOTE-ALUEEN JOHTAMISESSA
TARVITAAN? (2017)

- 103 Ilkka Koiranen, Aki Koivula, Arttu Saarinen ja Pekka Räsänen
PUOLUEIDEN RAKENTEET JA JÄSENISTÖN VERKOSTOT (2017)
- 104 Ari Lehtinen ja Ilkka Pyy (toim.)
MITÄ ON LAADULLINEN KAUPUNKISUUNNITTELU? (2017)
- 105 Sami Tantarimäki ja Anni Törhönen
KOULUVERKKO MUUTTUU,
ENTÄ KOULUVERKKOSUUNNITTELU? (2017)
- 106 Suvi Hakoinen, Pirjo Laitinen-Parkkonen ja Marja Airaksinen
LÄÄKEKAAOKSEN HALLINTA SOTE-MUUTOKSESSA
– nykytila, haasteet ja ratkaisuehdotukset (2017)
- 107 Tommi Oikarinen, Tomi Voutilainen, Anu Mutanen ja
Matti Muukkonen
KUNNALLINEN ITSEHALLINTO VALTION PURISTUKSESSA
(2018)
- 108 Sami Borg
KUNTAVAALITUTKIMUS 2017 (2018)
- 109 Lasse Oulasvirta, Lotta-Maria Sinervo ja Petra Haapala
VALTUUTETUT TALOUSINFORMAATION KÄYTTÄJINÄ (2019)
- 110 Anu Gretschel ja Sami Myllyniemi
KUULUMMEKO YHTEISKUNTAAN?
Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten käsityksiä
tulevaisuudesta, demokratiasta ja julkisista palveluista (2020)
- 111 Niina Mäntylä, Ville Karjalainen, Maria Refors Legge ja
Hanna-Kaisa Pernaa
PUKKI KAALIMAAN VARTIJANA
– kuka valvoo peruskouluja? (2021)
- 112 Tomi Venho
KUNNALLINEN PUOLUETUKI (2022)
- 113 Sami Borg
KANSANVALTAA KORONAN VARJOSSA
Tutkimusraportti vuoden 2021 kuntavaaleista (2022)
- 114 Arja Kurvinen, Arja Jolkkonen, Virpi Lemponen ja Petri Kahila
PIENTEN KUNTIEN STRATEGIAT JA LUOVAT RATKAISUT (2022)
- 115 Josefina Sipinen, Juuso Laine, Elina Kestilä-Kekkonen,
Sami Borg ja Åsa von Schoultz
KAMPANJA POIKKEUSOLOSUHTEISSA:
Kuntavaaliedokkaat 2021(2022)

- 116 Sami Borg
ALUEVAALITUTKIMUS 2022
Tutkimus Suomen ensimmäisistä aluevaaleista (2023)
- 117 Hanna Kosunen, Sari Hirvonen-Kantola ja Helka-Liisa Hentilä
KUNTIEN MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU JA
ELINVOIMAHANKKEET (2023)
- 118 Minna Kivipelto, Mirka Elovainio, Hanna-Mari Heinonen,
Juulia Hietämäki, Signe Jauhiainen, Tuija Korpela, Heidi Sallinen,
Niina Tanner, Antti Teittinen, Timo Toikko ja Tarja Tolonen
TOIMEENTULOTUKI JA AIKUISSOSIAALITYÖ
Löytyykö keinoja toimeentulotuen tarpeen vähentämiseen? (2023)
- 119 Janne Ruohonen, Veikko Vahtera, Jaakko Rönkkö ja Annu Jaakkola
KUNTAYHTIÖIDEN TARKASTUKSEN JA ARVIOINNIN
ORGANISOINTI JA LÄPINÄKYVYYS (2024)
- 120 Päivi Armila, Terhi Halonen, Ari Sivenius ja Santtu Haantio
SYRJÄSEUTU LASTEN JA NUORTEN LIIKKUMISEN TILANA
STOP! Tässä seison enkä muuta voi? -tutkimushankkeen loppuraportti
(2024)
- 121 Tiina Mäkelä, Marja Kankaanranta, Takumi Yada ja Elma Hyöky
OPETTAJIEN NÄKEMYKSIÄ OPETUS-OPPIMISPROSESSEJA JA
HYVINVOINTIA EDISTÄVISTÄ OPPIMISYMPÄRISTÖISTÄ
ERI KOULUTUSASTEILLA (2024)
- 122 Johanna Sinkkonen, Anni Jäntti, Kaisa Kurkela ja Akseli Tiensuu
KUNTIEN DEMOKRATIAROOLI MUUTOKSESSA
Vanhusneuvostojen muuttuva rooli kuntien demokratiamuutoksen
heijastumana (2024)
- 123 Arja Jolkkonen, Arja Kurvinen ja Virpi Lemponen
KUNTIEN MUUTTUVUUS ROOLI TYÖLLISYYS- JA
ELINKEINOPALVELUISSA (2025)
- 124 Pauliina Hongisto, Mira Kalalahti ja Janne Varjo
ETÄOPETUS PERUSOPETUKSEN JÄRJESTÄMISESSÄ (2025)
- 125 Kaisa Pihlainen, Emmi Kujala, Camilla Svens-Liavåg, Inka Turunen ja
Kristina Ström
YHDENVERTAINEN OPPIMISEN TUKI LUKIOSSA
Likvärdigt stöd för lärande i gymnasiet (2025)
- 126 Annuska Rantanen, Jaana Vanhatalo ja Ari Hynynen
PIKKUKAUPUNKIEN LAADULLISET KASVU-URAT (2025)

- 127 Harri Jalonen, Miia Laasanen, Aino Rantamäki, Jaanet Salminen (toim.)
KUNTIEN JA HYVINVOINTIALUEIDEN YHDYSPINNAT –
palveluita yhteistyössä kansalaisten parhaaksi (2025)
- 128 Jussi Westinen, Elina Kestilä-Kekkonen, Josefina Sipinen &
Åsa von Schoultz
TUPLAVAALIEN TULIKOE –
tutkimus vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleista (2026)
- 129 Tomi Venho
DEMOKRATIAA EUROILLA
Valtuustoryhmien ja puolueiden rahoitus hyvinvointialueilla (2026)

KAKS – Kunnallisan kehittämissäätiö rahoittaa kuntia palvelevaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Tavoitteena on tukea ja parantaa kuntien ja niiden organisaatioiden toimintamahdollisuuksia.

Rahoitamme hankkeita ja tutkimuksia, joiden arvioimme olevan kuntien tulevaisuuden kannalta keskeisimpiä. Tuloksien tulee olla sovellettavissa käytäntöön. Rahoitettavilta hankkeilta edellytetään ennakkoluulotonta ja uutta uraa luovaa otetta.

Säätiöllä on *Polemiikki*-niminen asiakaslehti ja kolme julkaisusarjaa:

Polemia-sarja, jossa käsitellään kunnille tärkeitä strategisia kysymyksiä ajattelua herättävällä tavalla.

Tutkimusjulkaisut-sarja, jossa julkaistaan osa säätiön rahoittamista tutkimuksista. Pääosa säätiön rahoittamista tutkimuksista julkaistaan tekijätahon omissa julkaisusarjoissa.

Julkaisut-sarja, jossa esitellään tutkimustietoa tai yhteiskunnallisia keskustelun avauksia.

Toimintamme ja julkaisumme esitellään tarkasti kotisivuillamme www.kaks.fi.

Vuonna 1990 perustettu itsenäinen säätiö rahoittaa toimintansa sijoitustuotoilla.

Osoite	Fredrikinkatu 61 A 00100 Helsinki
Toimitusjohtaja	Jenni Airaksinen, jenni.airaksinen@kaks.fi , p. 050 533 2002
Tutkimuspäällikkö	Sami Borg, sami.borg@kaks.fi , p. 050 345 0811
Taluspäällikkö	Maarit Vaittinen, maarit.vaittinen@kaks.fi , p. 040 716 4807
Viestintäpäällikkö	Satu Perjo, satu.perjo@kaks.fi , p. 0400 720 874

Tutustu kotisivuihimme (www.kaks.fi)!

Tomi Venho

DEMOKRATIAA EUROILLA **Valtuustoryhmien ja puolueiden rahoitus** **hyvinvointialueilla**

Kirja kartoittaa 2020-luvun alussa tehdyn sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksen vaikutuksia poliittisen järjestötoiminnan rahoitus pohjaan. Kyse on samalla suomalaisen puoluerahoituksen perusteista.

Teos tekee selkoa hyvinvointialueiden tavasta tukea eri tavoin puolueiden järjestötoimintaa. Paljonko ja mille tahoille tukea on jaettu? Miten jaettu ja avustuksia on käytetty ja miten ne palvelevat puolueiden talousjärjestelyjä?

Tutkimus tukeutuu hyvinvointialueiden itsensä tuottamiin julkisiin asiakirjoihin, kuten pöytäkirjoihin, tilinpäätöksiin ja avustuksia koskeviin valvontadokumentteihin. Lisäksi vertailevana ja täydentävänä aineistona hyödynnetään Valtiontalouden tarkastusviraston julkaisemia puoluerahoituksen valvontatietoja. Samalla raportti arvioi puolue- ja vaalirahoituksen läpinäkyvyyttä sen kaikissa vaiheissa.

Tutkija, VTT Tomi Venho vyöryttää nähtäville laajan kuvauksen uusimmasta palasesta kotimaiseen puoluetukijärjestelmään.

ISBN 978-952-349-158-8 (pdf)
ISSN 1235-6956